

Program Współpracy INTERREG Polska – Saksonia 2014-2020

Program realizowany w ramach Celu Europejska Współpraca
Terytorialna

Wersja 1.3

29 sierpnia 2014 r.

Ministerstwo
Infrastruktury i
Rozwoju

CCI	
Tytuł	Program Współpracy INTERREG Polska - Saksonia
Wersja	1
Pierwszy rok	2014
Ostatni rok	2020
Kwalifikowalny od	
Kwalifikowalny do	
Nr decyzji KE	
Data decyzji KE	
Nr decyzji państwa członkowskiego	
Data decyzji państwa członkowskiego	
Data wejścia w życie decyzji państwa członkowskiego	
Regiony NUTS objęte programem EWT	NUTS 3: Jeleniogórski, Bautzen, Goerlitz; LAU 1: Żarski

1	Spis treści	
2	<u>SEKCJA 1.</u> Strategia dotycząca wkładu Programu EWT w realizację unijnej strategii na rzecz inteligentnego,	
3	zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz osiągnięciu spójności	
4	gospodarczej, społecznej i terytorialnej.....	7
5	1.1.1. Obszar wsparcia programu	7
6	1.1.2. Demografia.....	11
7	1.1.3. Edukacja i rynek pracy.....	11
8	1.1.4. Środowisko przyrodnicze	13
9	1.1.5. Dziedzictwo kulturowe i turystyka	14
10	1.1.6. Transport i komunikacja.....	~~1617~~
11	1.1.7. Współpraca transgraniczna.....	18
12	1.1.8. Podsumowanie.....	18
13	1.2. Uzasadnienie alokacji finansowej	20
14	<u>SEKCJA 2.</u> OSIE PRIORYTETOWE	~~2425~~
15	2.A.1. Oś priorytetowa	~~2425~~
16	2.A.2. Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jeden cel tematyczny	~~2425~~
17	2.A.3. Fundusz i podstawa dla kalkulacji wsparcia Unii.....	~~2425~~
18	2.A.4. Priorytet inwestycyjny.....	~~2425~~
19	2.A.5. Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty.....	~~2425~~
20	2.A.6. Przedsięwzięcia, które mają zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego	~~3235~~
21	2.A.6.1. Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład	
22	w realizację celów szczegółowych, oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup	
23	docelowych, poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów	~~3235~~
24	2.A.6.2. Kierunkowe zasady wyboru operacji.....	~~3840~~
25	2.A.6.3. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.....	~~4042~~
26	2.A.6.4. Planowane wykorzystanie dużych projektów	~~4042~~
27	2.A.6.5. Wskaźniki produktu.....	~~4042~~
28	2.A.7. Ramy wykonania	~~4245~~
29	2.A.8. Kategorie interwencji	~~4446~~
30	2.A.9. Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej, z uwzględnieniem, w razie	
31	potrzeby, działań wzmacniających potencjał administracyjny instytucji zaangażowanych w	
32	zarządzanie programami i ich kontrolę oraz beneficjentów oraz, w razie potrzeby, działań	
33	wzmacniających potencjał administracyjny odpowiednich partnerów uczestniczących w realizacji	
34	programów.....	~~4648~~

1	2.B.	Opis osi priorytetowych dotyczących pomocy technicznej.....	~~4648~~
2	2.B.1.	Oś priorytetowa	~~4648~~
3	2.B.2.	Fundusz i podstawa dla kalkulacji wsparcia Unii.....	~~4648~~
4	2.B.3.	Cele szczegółowe i oczekiwane rezultaty	~~4648~~
5	2.B.4.	Wskaźniki rezultatu	~~4749~~
6	2.B.5.	Przedsięwzięcia, które mają zostać objęte wsparciem, oraz ich oczekiwany wkład w realizację celów	
7		szczęgółowych.....	~~4749~~
8	2.B.5.1.	Opis przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, oraz ich oczekiwany wkład w realizację	
9		celów szczegółowych	~~4749~~
10	2.B.5.2.	Wskaźniki produktu, które mają się przyczynić do osiągnięcia rezultatów (w podziale na osie	
11		priorytetowe)	~~4850~~
12	2.B.6.	Kategorie interwencji	~~4850~~
13	SEKCJA 3.	PLAN FINANSOWY	~~5052~~
14	3.1.	Środki finansowe z EFRR (w EUR).....	~~5052~~
15	3.2.A.	Łączne środki finansowe z EFRR oraz współfinansowania krajowego (w EUR).....	~~5153~~
16	3.2.B.	Podział według osi priorytetowej i celu tematycznego.....	~~5254~~
17	SEKCJA 4.	ZINTEGROWANE PODEJŚCIE DO ROZWOJU TERYTORIALNEGO	~~5355~~
18	4.1.	Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	~~5355~~
19	4.2.	Zrównoważony rozwój obszarów miejskich.....	~~5355~~
20	4.3.	Zintegrowane inwestycje terytorialne (ZIT)	~~5355~~
21	4.4.	Wkład planowanych interwencji w realizację strategii makroregionalnych i strategii morskich,	
22		zgodnie z potrzebami obszaru objętego programem, określonymi przez właściwe państwa	
23		członkowskie, z uwzględnieniem, w stosownych przypadkach, ważnych projektów strategicznych	
24		zidentyfikowanych w tych strategiach (w stosownych przypadkach, jeśli państwa członkowskie i	
25		regiony uczestniczą w strategiach makroregionalnych i strategiach morskich)	~~5355~~
26	SEKCJA 5.	PRZEPISY WYKONAWCZE DO PROGRAMU EWT	~~5659~~
27	5.1.	Odpowiednie instytucje i podmioty	~~5659~~
28	5.2.	Procedura utworzenia wspólnego sekretariatu	~~5759~~
29	5.3.	Krótki opis rozwiązań w zakresie zarządzania i kontroli.....	~~5760~~
30	5.3.1.	Państwa Członkowskie	~~5760~~
31	5.3.2.	Komitet Monitorujący	~~5860~~
32	5.3.3.	Instytucja Zarządzająca (pełniąca również funkcję Instytucji Certyfikującej)	~~5861~~
33	5.3.4.	Wspólny Sekretariat we Wrocławiu	~~6062~~

1	3.3.5	Regionalny Punkt Kontaktowy	~~6163~~
2	3.3.6	Kontroler 1. Stopnia	~~6164~~
3	5.3.7.	Instytucja Audytowa	~~6265~~
4	5.3.9.	Monitorowanie	~~6265~~
5	5.3.10.	Rozpatrywanie skarg	~~6366~~
6	5.3.11.	Wystąpienie trudności we wdrażaniu programu	~~6366~~
7	5.3.12.	Przepisy o zamówieniach publicznych	~~6366~~
8	5.3.13.	Zamknięcie programu	~~6366~~
9	5.4.	Podział odpowiedzialności pomiędzy uczestniczącymi państwami członkowskimi w przypadku korekt finansowych wprowadzonych przez instytucję zarządzającą lub Komisję	~~6466~~
10			
11	5.5.	Stosowanie euro	~~6467~~
12	5.6.	Zaangażowanie partnerów	~~6568~~
13	5.6.1	Zaangażowanie w przygotowanie i wdrażanie programu	~~6568~~
14		SEKCJA 6. KOORDYNACJA	~~6770~~
15		SEKCJA 7. ZMNIEJSZANIE OBCIĄŻEŃ ADMINISTRACYJNYCH DLA BENEFICJENTÓW	~~7175~~
16		SEKCJA 8. ZASADY HORYZONTALNE	~~7377~~
17	8.1.	Zrównoważony rozwój	~~7377~~
18	8.2.	Równość szans i niedyskryminacja	~~7478~~
19	8.3.	Równouprawnienie płci	~~7479~~
20		SEKCJA 9. ODRĘBNE ELEMENTY	~~7680~~
21	9.1.	Wykaz dużych projektów, których realizację zaplanowano w okresie programowania	~~7680~~
22	9.2.	Ramy wykonania dla programu EWT	~~7680~~
23	9.3.	Partnerzy zaangażowani w przygotowanie programu EWT	~~7680~~
24	9.4.	Stosowne warunki wdrażania programu określające zarządzanie finansowe, a także programowanie, monitorowanie, ewaluację i kontrolę udziału państw trzecich w programach transnarodowych i międzyregionalnych poprzez wkład środków z IPA II lub EIS	~~7680~~
25			
26			
27			
28			

1 WYKAZ SKRÓTÓW

EFRR	EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO
EFS	EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY
EIS	EUROPEJSKI RANKING INNOWACYJNOŚCI (EUROPEAN INNOVATION SCOREBOARD)
EWT	EUROPEJSKA WSPÓŁPRACA TERYTORIALNA
FMP	FUNDUSZ MAŁYCH PROJEKTÓW
GUS	GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
IC	INSTYTUCJA CERTYFIKUJĄCA
IPA	INSTRUMENT POMOCY PRZEDAKCESYJNEJ (INSTRUMENT FOR PRE-ACCESSION ASSISTANCE)
IZ	INSTYTUCJA ZARZĄDZAJĄCA
JST	JEDNOSTKA SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
IK	INSTYTUCJA KRAJOWA
KM	KOMITET MONITORUJĄCY
LAU	LOKALNE JEDNOSTKI ADMINISTRACYJNE (LOCAL ADMINISTRATIVE UNITS)
NUTS	KLASYFIKACJA JEDNOSTEK TERYTORIALNYCH DO CELÓW STATYSTYCZNYCH (NOMENCLATURE DES UNITÉS TERRITORIALES STATISTIQUES)
PI	PRIORYTET INWESTYCYJNY
SWOT	ANALIZA MOCNYCH I SŁABYCH STRON (STRENGTHS, WEAKNESSES, OPPORTUNITIES, THREATS)
UE	UNIA EUROPEJSKA
UNESCO	ORGANIZACJA NARODÓW ZJEDNOCZONYCH DO SPRAW OŚWIATY, NAUKI I KULT
WS	WSPÓLNY SEKRETARIAT
ZIT	ZINTEGROWANE INWESTYCJE TERYTORIALNE

2

3

1 **SEKCJA 1. STRATEGIA DOTYCZĄCA WKŁADU PROGRAMU EWT W REALIZACJĘ UNIJNEJ STRATEGII NA**
2 **RZECZ INTELIGENTNEGO, ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU**
3 **ORAZ OSIĄGNIĘCIU SPÓJNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ**

4 **1.1. Strategia dotycząca wkładu Programu EWT w realizację unijnej strategii na rzecz inteligentnego,**
5 **zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz osiągnięciu spójności gospodarczej,**
6 **społecznej i terytorialnej**

7 **1.1.1. Obszar wsparcia programu**

8 Polska część obszaru wsparcia leży na zachodzie województwa dolnośląskiego i południowym zachodzie
9 województwa lubuskiego. Niemiecka część jest najdalej na wschód wysuniętym obszarem Kraju Związkowego
10 Saksonia.

11 Obszar kwalifikowalny Programu Współpracy INTERREG Polska-Saksonia obejmuje:

- 12 – po polskiej stronie: podregion jeleniogórski w województwie dolnośląskim (NUTS 3) oraz powiat żarski
13 w województwie lubuskim (LAU 1),
14 – po niemieckiej stronie: powiaty Görlitz i Bautzen (NUTS 3).

15 łączna powierzchnia obszaru Programu wynosi 11 461 km² (strona polska: 6 964 km², strona niemiecka: 4 497
16 km²). Saksońska część Obszaru wsparcia odpowiada obszarowi w perspektywie finansowej 2007-2013..
17 Natomiast znacznemu ograniczeniu uległa część polska. Obszar Programu w obecnej perspektywie
18 w podregionie zielonogórskim obejmuje tylko powiat żarski (wcześniej cały podregion), a z byłego podregionu
19 wałbrzysko-jeleniogórskiego, który w 2008 r. podzielony został na dwa odrębne podregiony, w Programie
20 pozostał jedynie podregion jeleniogórski. W poprzedniej perspektywie o kształcie obszaru wsparcia decydowała
21 przynależność administracyjna (regiony NUTS 3), natomiast w obecnej należą do niego jedynie jednostki
22 administracyjne sąsiadujące z niemiecką częścią obszaru wsparcia (wspólna granica podregionu
23 jeleniogórskiego i powiatu żarskiego z powiatem Görlitz). Taki kształt polskiej i niemieckiej części obszaru
24 wsparcia gwarantuje zbliżoną liczbę ludności w polskiej i niemieckiej części.

25
26 Jest to obszar polsko-niemieckiego pogranicza, który położony jest peryferyjnie w stosunku do głównych
27 ośrodków życia społeczno-gospodarczego województwa dolnośląskiego, województwa lubuskiego i Kraju
28 Związkowego Saksonia. Peryferyjność rozumiana jako przygraniczne położenie i znaczna odległość od dużych
29 miast stanowi jedną z podstawowych barier rozwojowych w drodze do wzrostu gospodarczego opartego na
30 szeroko pojętej działalności usługowej i przetwórczo-produkcyjnej. Głównym ograniczeniem rozwoju
31 związanym z położeniem przygranicznym jest mała dostępność. W tym kontekście peryferyjność przyczynia się
32 także do wystąpienia zjawisk społecznych takich jak bezrobocie, emigracja czy wykluczenie społeczne. Znaczne
33 oddalenie od dużych miast jest atutem jedynie z punktu widzenia środowiska przyrodniczego, które w
34 mniejszym stopniu poddane jest presji gospodarki i innej działalności ludzkiej. Ta cecha położenia w połączeniu
35 z bliskością miejsc o cennych walorach przyrodniczych, stanowi duży potencjał dla rozwoju turystyki w regionie.
36 Nie jest on w pełni wykorzystywany, gdyż ogranicza się prawie wyłącznie do niewielu miejscowości
37 posiadających infrastrukturę turystyczną.

38 W obszarze wsparcia znajduje się w sumie 12 powiatów (dwa niemieckie – NUTS 3 i 10 polskich – LAU 1).
39 Obszar realizacji Programu zamieszkiwany jest przez 1 254 652 osób w tym 54,1% w części polskiej i 45,9%
40 w części niemieckiej. Średnia gęstość zaludnienia wynosiła 109,5 os/km², z czego w części polskiej 97,5 os/km²,
41 a niemieckiej 128,0 os/km². Największym pod względem liczby ludności miastem w całym obszarze realizacji
42 Programu jest Jelenia Góra, w której na koniec 2012 r. mieszkało 82 846 osób¹. W niemieckiej części obszaru
43 największym miastem jest siedziba powiatu Görlitz, gdzie w 2012 r. zamieszkiwało 54 114 osób².

44 Obszar wsparcia Programu cechuje się wspólnymi problemami i wyzwaniem rozwojowymi. Jednym z nich jest
45 powstrzymanie peryferyalizacji pogranicza polsko-niemieckiego. Ma się to dokonać przez wykorzystanie atutu
46 położenia dla rozwijania działalności turystycznej, związanej z udostępnianiem cennych walorów
47 przyrodniczych i kulturowych regionu przyjezdnym oraz ich popularyzacja wśród ludności lokalnej. Ponieważ

¹ Dane za 2012 r. Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl/bdl

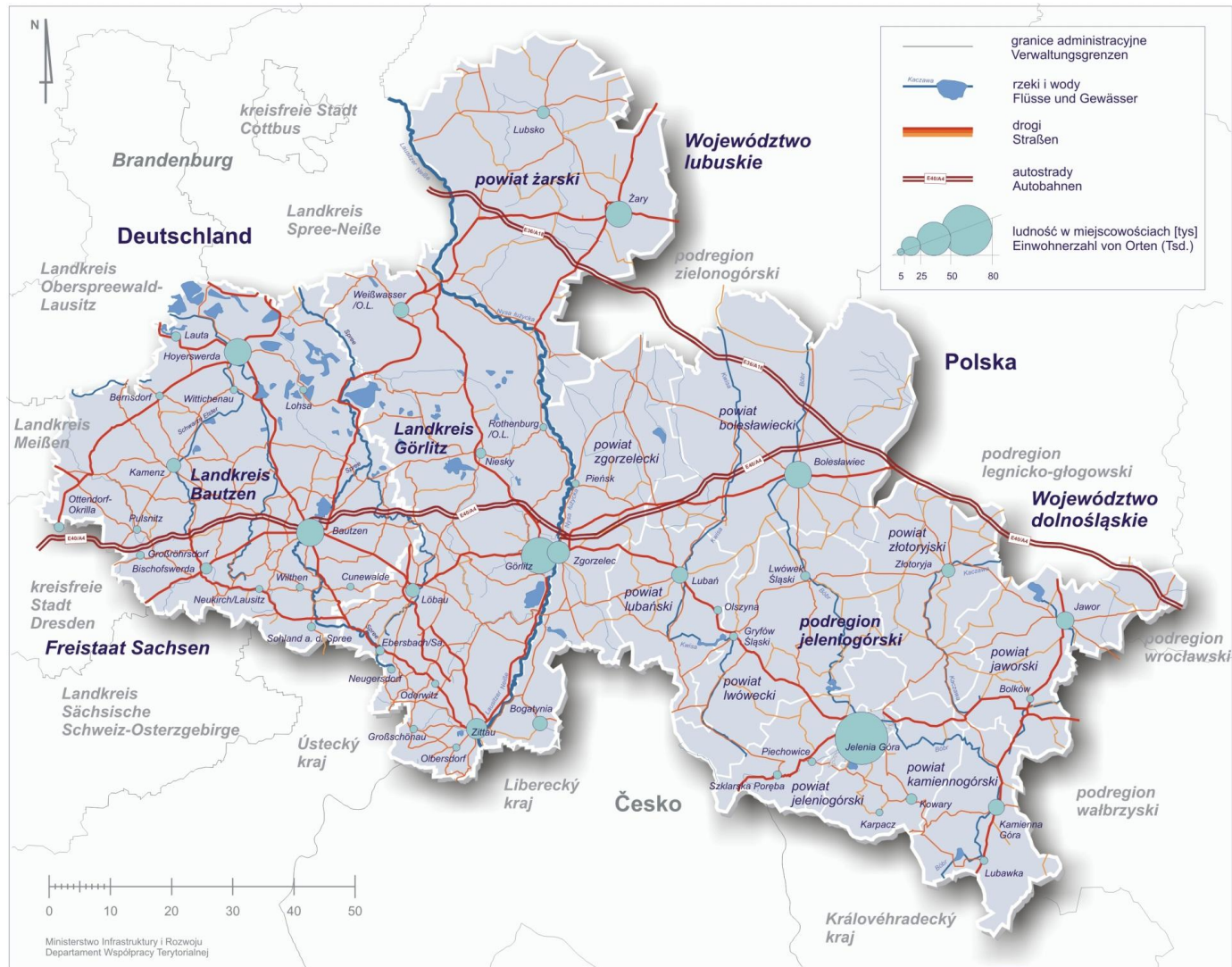
² Dane za 2012 r. Urząd Statystyczny Wolnego Kraju Związkowego Saksonii

1 peryferyjne położenie jest cechą charakteryzującą cały obszar wsparcia wskazane jest podjęcie współpracy
2 w celu zmiany roli granicy z elementu, który dzieli na taki, który łączy i staje się motorem rozwoju społeczno-
3 gospodarczego. Taka zmiana społeczno-gospodarcza może odbywać się wyłącznie na polu współpracy
4 transgranicznej. W tym kontekście wsparcie w ramach Programu powinno być przeznaczone na ograniczenie
5 wszelkich negatywnych zjawisk demograficzno-społecznych, które są także następstwem marginalizacji tego
6 obszaru w skali województw i Kraju Związkowego – tj. emigracji, depopulacji, bezrobocia, niskiej dostępności
7 komunikacyjnej. Stąd ramy interwencji w tym zakresie wpisują się w ideę wzrostu sprzyjającego włączeniu
8 społecznemu, który jest priorytetem unijnej Strategii Europa 2020.

9 Obszar Programu objęty jest także innymi strategiami i programami przyjmowanymi przez władze
10 poszczególnych krajów na poziomie krajowym i regionalnym. W szczególności są to Regionalne Programy
11 Operacyjne realizowane w ramach Polityki Spójności – Regionalny Program Operacyjny Województwa
12 Dolnośląskiego 2014-2020 oraz Program Operacyjny Wolnego Kraju Związkowego Saksonii z Europejskiego
13 Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020 (Operationelles Programm des Freistaates Sachsen für den
14 Europäischen Fonds für regionale Entwicklung (EFRE) in der Förderperiode 2014-2020). Natomiast na poziomie
15 krajowym będą to nowe wersje dotychczasowych Programów Operacyjnych: Infrastruktura i Środowisko 2014-
16 2020, Innowacyjna Gospodarka 2014-2020, Kapitał Ludzki, Polska Cyfrowa oraz Pomoc Techniczna wraz z ich
17 niemieckimi odpowiednikami. Podregion jeleniogórski znajduje się także w zasięgu obszaru wsparcia Programu
18 Współpracy Transgranicznej Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska na lata 2014-2020, natomiast cała
19 niemiecka część w Programie Współpracy Transgranicznej Saksonia-Czechy na lata 2014-2020. Program
20 Współpracy INTERREG Polska-Saksonia realizowany jest też na obszarze zasięgu Strategii UE dla regionu Morza
21 Bałtyckiego oraz Strategia Polski Zachodniej 2020. Do dokumentów strategicznych na poziomie krajowym,
22 które realizują politykę rozwoju na obszarze wsparcia należą: Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska
23 2030. Trzecia fala nowoczesności (DSRK), Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo,
24 konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK 2020) - dokument stanowiący aktualizację Strategii Rozwoju
25 Kraju 2007-2015 oraz krajowe Zintegrowane Strategie Rozwoju. Na poziomie polskich województw są to:
26 Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 oraz Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020.
27 W niemieckiej części obszaru wsparcia głównymi dokumentami strategicznymi na poziomie całego kraju są
28 Narodowy Program Reform dla Niemiec 2014 (kwiecień 2014) z zaleceniami Rady Europejskiej z 30 maja 2014 r.
29 jako jeden z najważniejszych i strategicznych dokumentów w zakresie polityki rozwoju. Na na poziomie kraju
30 związkowego Saksonii z kolei: Strategia Saksonii 2020 (Strategiepapier Sachsen 2020), Plan Rozwoju Kraju
31 Związkowego Saksonii 2013 (der Landesentwicklungsplan 2013), Plan Rozwoju Transportu Saksonii 2025 (der
32 Landesverkehrsplan Sachsen 2025), Plan Regionalny Związku Planowania Regionalnego Dolny Śląsk – Górne
33 Łużyce (der Regionalplan des Regionalen Planungsverbands (RPV) Oberlausitz – Niederschlesien), Strategia dla
34 Pracowników Wykwalifikowanych Saksonia 2020 (die Fachkräftestrategie Sachsen 2020), Strategia dla Turystyki
35 Saksonia 2020 (die Tourismusstrategie Sachsen 2020), Plan Działania Demografia (das Handlungskonzept
36 Demographie).. W obszarze wsparcia istnieją także inne strategie rozwoju realizowane na poziomie
37 subregionalnym. Do nich należy w powiecie Gorlitz i Zgorzelec wspólna strategia rozwoju Europa-Miasto
38 Zgorzelec/Görlitz (Gemeinsame Entwicklungsstrategie Europastadt Zgorzelec/Görlitz), a na poziomie
39 Euroregionu Nysa - Handlungsschwerpunkte für die Strategie der Euroregion Neisse-Nisa-Nysa.

1 1.1.2. Demografia

2 Depopulacja i starzenie się ludności³ należą do najważniejszych problemów demograficznych, które dotyczą
3 omawianego obszaru. Istnieje poważne zagrożenie pogłębienia się tych procesów w przypadku braku
4 interwencji stymulującej ożywienie gospodarcze, które zapewni powstawanie nowych miejsc pracy. Ujemne
5 trendy demograficzne, które w dalszym ciągu są przyczyną znacznego spadku liczby ludności w obszarze
6 wsparcia, stwarzają ryzyko nadmiernego obciążenia regionu osobami w wieku poprodukcyjnym. Znaczny udział
7 takich osób w populacji może decydować o zmianie dominujących priorytetów w rozwoju regionu.

8 W 1995 roku według danych statystycznych GUS i FUS obszar wsparcia zamieszkiwało 1 437 736 osób. W ciągu
9 następujących 17 lat liczba ta spadła o 12,7% i w 2012 r. wyniosła 1 254 652, co świadczy o stopniowym
10 zmniejszaniu się potencjału ludnościowego obszaru Programu. Według prognozy demograficznej
11 przeprowadzonej w 2011 r. przez Główny Urząd Statystyczny liczba ludności podregionu jeleniogórskiego
12 zmniejszy się do roku 2025 o 46,1 tys. osób, a więc o kolejne 8,0%, natomiast powiatu żarskiego o 3,1 tys. –
13 ok. 3%⁴. Prognozowany przez Urząd Statystyczny Kraju Związkowego Saksonii spadek liczby ludności
14 w powiatach niemieckich będzie znacznie poważniejszy i może osiągnąć poziom ok. 12% w wariantcie
15 optymistycznym i nieco ponad 14% w wariantcie pesymistycznym. W najgorszym przypadku do 2025 roku liczba
16 ludności w obszarze realizacji Programu zmniejszy się o 10,5% i wyniesie 1 122,9 tys. osób⁵.

17 Procesy starzenia się populacji są szczególnie widoczne w niemieckiej części obszaru wsparcia. W prawie
18 wszystkich gminach położonych w tej części badanego obszaru obserwowano wzrost udziału najstarszej części
19 populacji o średnio 5-7 pkt. proc. W niektórych gminach wzrost w latach 2007-2011 wyniósł nawet według
20 danych statystycznych ponad 10 pkt. proc. (np. miasta Hoyerswerda, Wilthen, Lauta i ośrodki wypoczynkowe
21 tzw. kurorty np. Jonsdorf, Oybin). W polskiej części obszaru objętego Programem wzrost wskaźnika
22 obserwowano głównie w miastach (np. Zgorzelec, Żary, Bolesławiec, Kamienna Góra, Szklarska Poręba), spadek
23 wystąpił natomiast w wielu gminach wiejskich położonych blisko Sudetów⁶.

24 Interwencja ograniczająca negatywne zjawiska ludnościowe, np. odpływ mieszkańców, może polegać na
25 zwiększaniu aktywności zawodowej i podnoszeniu kwalifikacji przez młodzież i kadrę pracowniczą, co
26 przeciwdziałać będzie emigracji. Te ostatnie działania odniosą skutek jedynie wtedy, gdy profil kształcenia
27 młodzieży będzie odpowiadał lokalnemu rynkowi pracy – wtedy absolwenci szkół będą mniej skłonni do
28 opuszczania regionu z powodów ekonomicznych. Istotne jest, aby poza wymianą doświadczeń pomiędzy stroną
29 polską a niemiecką zwiększać także wachlarz możliwości dostępu do rynku pracy i edukacji dzieciom i młodzieży
30 oraz pracownikom po drugiej stronie granicy. Niezwykle istotne jest tutaj stwarzanie warunków do rozwoju
31 przedsiębiorczości regionalnej i lokalnej, opartej w dużej mierze na działalności turystycznej i wypoczynkowej,
32 która zapewni nowe miejsca pracy.

33 Z powyższych powodów najważniejszym wyzwaniem Programu będzie przeciwdziałanie emigracji i spadkowi
34 liczby ludności, a także powstrzymanie procesów jej starzenia. Szansą na to jest poprawa jakości szkolnictwa
35 i zwiększenie zatrudnienia w obszarze przygranicznym, czemu służyć ma otwartość i dostęp zarówno do
36 systemu edukacji, jak i rynku pracy kraju sąsiedniego. Takie rozwiązanie da młodym ludziom dużo większe
37 możliwości zawodowe i w konsekwencji zniechęci do opuszczania regionu. Działania te przyczyniają się do
38 realizacji Strategii Europa 2020, przy czym do problemów dotyczących pogranicze polsko-saksońskie odnoszą
39 się inicjatywy przewodnie jako podstawowe instrumenty realizacji Strategii.

40 1.1.3. Edukacja i rynek pracy

41 Duża liczba placówek kształcenia podstawowego, średniego i wyższego w obu krajach stwarza możliwości
42 współpracy instytucji edukacyjnych i pracodawców w celu lepszego dopasowania kształcenia do potrzeb rynku
43 pracy. Ze względu na barierę językową i kulturową potencjał ten na polsko-niemieckim pograniczu nie jest
44 w pełni wykorzystywany, przepływ pracowników spowodowany jest głównie różnicą w poziomie dochodów
45 i warunków życia po obu stronach granicy. Jest to jednak proces żywotowy, a nie efekt planowego rozwoju
46 kontaktów transgranicznych. Niewykorzystany potencjał bliskiego położenia dwóch regionów objawia się przez

³ Starzenie się społeczeństwa – wzrost średniego wieku ludności oraz wzrost udziału ludzi starszych nieaktywnych zawodowo po 65 r. życia w całości populacji

⁴ Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011 – 2035. GUS 2011r.

⁵ Dane Urzędu Statystycznego Kraju Związkowego Saksonii.

⁶ Bank danych lokalnych. Główny Urząd Statystyczny.

1 niewielką wymianę młodzieży i absolwentów szkół między polską i niemiecką częścią obszaru wsparcia. Jej
2 obecność przyczyniłaby się do wzmocnienia pozycji osób wchodzących na rynek pracy i ograniczenia problemu
3 bezrobocia, szczególnie ludzi młodych. Mocną stroną obszaru wsparcia jest istniejąca sieć współpracy między
4 szkołami wyższymi jak również sieć publicznych służb zatrudnienia, które powinny być wspierane przy
5 uwzględnieniu strategicznych dla regionu kierunków studiów dla rozwijania przygranicznego rynku pracy.

6 W roku szkolnym 2012/2013 według danych statystycznych GUS w polskiej części obszaru wsparcia
7 funkcjonowało 211 szkół podstawowych i 114 gimnazjów (54 319 uczniów)⁷. W tym samym okresie
8 w powiatach Bautzen i Görlitz znajdowały 134 szkoły podstawowe i 62 gimnazja, do których uczęszczało 33 095
9 uczniów⁸. W szkolnictwie średnim w polskiej części znajduje się 76 szkół ogólnokształcących i technicznych.
10 W placówkach tych uczyło się 18 242 uczniów. W tym samym okresie powiaty Bautzen i Görlitz posiadały
11 80 tego typu szkół, w sumie do placówek tych uczęszczało 18 031 osób.

12 Według danych statystycznych GUS w roku szkolnym 2012/2013 w 27 zasadniczych szkołach zawodowych
13 polskiej części obszaru wsparcia kształciło się 3 542 osób. Niemal dwa razy więcej uczniów uczęszczało do
14 trzynastu Berufsbildende Förderschule w powiatach Bautzen i Görlitz (6 044 osób). Należy podkreślić bardzo
15 rozbudowaną sieć placówek szkolnictwa podstawowego i średniego w obu częściach obszaru wsparcia, przy
16 czym w polskiej występuje znaczna liczba i udział szkół ogólnokształcących przygotowujących do
17 kontynuowania nauki na studiach wyższych, podczas gdy w części niemieckiej występuje ukierunkowanie
18 zawodowe. W części niemieckiej kształcenie zawodowe pobierało około 25% uczniów, podczas gdy w części
19 polskiej - 16,7%⁹. Ta dysproporcja stwarza możliwości do intensyfikacji współpracy, jak również wymiany
20 doświadczeń w obszarze kształcenia zawodowego i ustawicznego w kontekście rozszerzenia oferty kształcenia o
21 elementy wynikające z potrzeb lokalnego rynku pracy. Istotnymi problemami społecznymi obszaru objętego
22 Programem jest bezrobocie ludzi młodych w wieku do 25 roku życia oraz ludności w wieku powyżej 55 lat. To
23 pierwsze związane jest z brakiem doświadczenia i coraz większym odsetkiem osób wykwalifikowanych
24 niezgodnie z potrzebami lokalnych rynków pracy. Liczba bezrobotnych w wieku 15-25 lat przypadająca na 100
25 mieszkańców w wieku 15-25 lat w 2012 r. wyniosła: 7,2 w podregionie jeleniogórskim, 8,4 w powiecie żarskim,
26 5,3 w powiecie Bautzen oraz 5,9 w powiecie Görlitz. W przypadku ludności powyżej 55 lat wynika ono z
27 trudnościami ze zmianą kwalifikacji i adaptacją tych osób do nowej sytuacji gospodarczej po utracie pracy.
28 Osoby w tym wieku często dotknięte są tzw. bezrobociem strukturalnym związanym ze zmianami w strukturze
29 gałęziowej gospodarki. Liczba bezrobotnych w wieku 55-65 lat na 100 mieszkańców wyniosła w 2011 r. - 7,4 w
30 podregionie jeleniogórskim, 6,3 w powiecie żarskim, 9,0 w powiecie Bautzen oraz 9,7 w powiecie Görlitz⁹.
31 Liczba bezrobotnych w wieku produkcyjnym po stronie polskiej w 2011 r. w powiecie żarskim wyniosła 9,1 na
32 każde 100 osób w tym wieku, a w podregionie jeleniogórskim 9,3 na 100 osób. W 2011 r. ten sam wskaźnik w
33 powiecie Bautzen wyniósł 8,5 na 100 osób, a w Görlitz 10,5 na 100 osób. Według danych GUS w roku 2011,
34 całkowita stopa bezrobocia rejestrowanego była znacznie wyższa w podregionie jeleniogórskim (17,5%) oraz
35 powiecie żarskim (17,2 %) niż w powiatach niemieckich, gdzie osiągnęła 10,4% w powiecie Bautzen i 13,0% w
36 powiecie Görlitz. W latach 2007-2011 można zauważyć duży spadek badanego wskaźnika w tym powiecie, który
37 jeszcze w 2007 wynosił aż 19,0%. Nieco mniejszą dynamikę wykazywał spadek stopy bezrobocia w powiecie
38 Bautzen i całym kraju związkowym Saksonia. Na poziomie powiatów stopa bezrobocia była znacznie
39 zróżnicowana wewnętrznie, a różnice te w latach 2007-2011 uległy pogłębieniu.

40 Próby przeciwdziałania powyższym problemom były podejmowane także w poprzednich perspektywach
41 finansowych. W ramach współpracy transgranicznej podjęto przedsięwzięcia początkowo zmierzające do
42 poprawy infrastruktury systemu oświaty, aby następnie przejść do działań mających na celu poprawę ofert
43 edukacyjnych, w tym dotyczących dostosowania do rynku pracy i kształcenia przez całe życie. Współpraca ta,
44 mając na uwadze wyzwania demograficzne, powinna być kontynuowana, szczególnie w zakresie powiązania
45 polskich i niemieckich ofert edukacyjnych, jak również ofert lokalnych pracodawców w zakresie staży i praktyk
46 zawodowych.

47 Interwencja publiczna na polu edukacji i rynku pracy wpisuje się w 3 z 10 zintegrowanych wytycznych Strategii
48 Europa 2020. Do nich należą podnoszenie uczestnictwa w rynku pracy i redukcja bezrobocia strukturalnego,
49 rozwój wykwalifikowanej siły roboczej w odpowiedzi na potrzeby rynku pracy, promocja jakości pracy
50 i kształcenia ustawicznego oraz podnoszenie jakości systemów edukacji i szkolenia na wszystkich poziomach,

⁷ Bank danych lokalnych GUS <http://www.stat.gov.pl/gus/regionalna>

⁸ Dane Federalnego Urzędu Statystycznego Wolnego Kraju Związkowego Saksonii

⁹ Na podstawie Banku danych lokalnych GUS, danych Federalnego Urzędu Statystycznego Wolnego Kraju Związkowego Saksonii oraz Statistischer Bericht Der Arbeitsmarkt im Freistaat Sachsen, A VI 8 – j/12

1 a także wzrost uczestnictwa w szkolnictwie wyższym. Występuje także zgodność z inicjatywami przewodnimi
2 będącymi podstawowymi instrumentami realizacji Strategii. Należą do nich inicjatywa „Mobilna młodzież”
3 zakładająca poprawę jakości na wszystkich poziomach edukacji i szkoleń oraz zwiększanie atrakcyjności
4 europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a także „Program na rzecz nowych
5 umiejętności i zatrudnienia”. Jego zadaniem jest stworzenie warunków do unowocześnienia rynków pracy
6 poprzez ułatwienie mobilności pracowników i rozwój ich umiejętności w celu zwiększenia poziomu
7 zatrudnienia.

8 Ponieważ jednym z wyzwań Programu jest pogłębienie współpracy między polskimi i niemieckimi instytucjami
9 edukacyjnymi należy wspierać wszelkie inicjatywy przyczyniające się do wzrostu transgranicznej mobilności
10 młodzieży, studentów i absolwentów. Wspierane powinny być zwłaszcza organizacja wizyt, staży, praktyk i
11 innych programów wymiany oraz działania skierowane na wykorzystanie doświadczeń obu regionów
12 i współpracy dla utworzenia profili kształcenia odpowiadających potrzebom wspólnego rynku pracy.
13 Do współpracy ze szkołami np. w zakresie układania programów nauczania oraz staży i praktyk zawodowych
14 powinni być włączani pracodawcy jako podmioty wykazujące zapotrzebowanie na określonego rodzaju
15 kwalifikacje.

16 1.1.4. Środowisko przyrodnicze

17 Unikalne walory środowiska przyrodniczego stanowią cenne zasoby całego obszaru Programu, z których
18 większość objęto różnymi formami ochrony. Ich występowanie jest największą szansą rozwojową regionu
19 pogranicza, gdyż stanowią zasób, którego brakuje w bardziej rozwiniętych obszarach zarówno obu
20 województw, jak i Kraju Związkowego Saksonia. O randze tego zasobu świadczy przede wszystkim
21 różnorodność poszczególnych elementów środowiska. W obszarze wsparcia znajdują się obszary górskie,
22 pogórskie i nizinne, jak również różne typy krajobrazu – górski, polodowcowy, pojezierny, leśny. Obecność
23 światowej rangi dziedzictwa naturalnego sprawia, że obszar wsparcia można uznać za region o wysokiej
24 atrakcyjności turystycznej, który jest jednak ograniczony do niewielu miejscowości posiadających infrastrukturę
25 turystyczną. Obszary o wysokich walorach przyrodniczych współwystępują z działalnością wydobywczą zarówno
26 po polskiej, jak i niemieckiej części obszaru wsparcia. Niezadowalający jest stan sanitarny rzek, który wynika
27 przede wszystkim z zanieczyszczeń powodowanych przez gospodarkę komunalną, mieszkalnictwo i przemysł.
28 Do najważniejszych barier rozwojowych z punktu widzenia lokalnych społeczności należą zagrożenia naturalne,
29 w tym w szczególności powodziowe oraz związane z pożarami lasów. Wysoka częstotliwość katastrof
30 naturalnych w tym obszarze utrudnia rozwój miejscowości położonych np. w dolinach głównych rzek.

31 Prawie cały obszar województwa dolnośląskiego położony jest w dorzeczu środkowej Odry, natomiast
32 niemiecka część to głównie zlewnie położonej również w dolinie Odry Nysy Łużyckiej wraz z jej dopływami, jak
33 również zlewnie Sprewy, Czarnej Elstery i rzeki Wesenitz znajdujących się w dorzeczu Łaby. Według najnowszej
34 oceny ryzyka powodziowego wszystkie najważniejsze rzeki obszaru wsparcia zostały zaliczone do stwarzających
35 niebezpieczeństwo powodzi i wskazane do opracowania lub aktualizacji map zagrożenia powodziowego i map
36 ryzyka powodziowego oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym. Obszary szczególnie narażone na
37 ryzyko powodzi po polskiej stronie obszaru wsparcia to zlewnie Kwisy i Bobru, natomiast w części niemieckiej –
38 zlewnia Sprewy wraz z jej dopływami, tj. Weisser i Schwarzer Schöps. Wspólnym zagrożeniem są wezbrania na
39 Nysie Łużyckiej i jej dopływach, tj. rzekach Mandau, Pließnitz, Miedzianka oraz Witka. Obszary prawnie
40 chronione w rozumieniu odpowiedniej ustawy w polskiej części obszaru wsparcia obejmowały w 2012 r. 127,8
41 tys. ha powierzchni, z czego w podregionie jeleniogórskim - 65 559 ha, a w powiecie żarskim - 62 317 ha¹⁰. Na
42 terenie polskiej części obszaru Programu funkcjonuje Karkonoski Park Narodowy obejmujący obszar 5 580 ha.
43 W powiecie żarskim, Wolnym Kraju Związkowym Saksonia oraz Kraju Związkowym Brandenburgia istnieje
44 geopark Łuk Mużakowa, który po stronie polskiej ma status parku krajobrazowego, a po niemieckiej stronie
45 parku narodowego. Na jego terenie zlokalizowany jest Park Mużakowski wpisany na listę światowego
46 dziedzictwa UNESCO. Na terenie podregionu jeleniogórskiego w 2012 r. znajdowały się 4 parki krajobrazowe,
47 20 rezerwatów przyrody, 3 obszary chronionego krajobrazu i 765 pomników przyrody, a w powiecie żarskim 2
48 rezerваты ochrony przyrody (Wrzosiec i Żurawno), jeden obszary chronionego krajobrazu (Bory Dolnośląskie) i
49 39 pomników przyrody.

50 W granicach niemieckiej części omawianego obszaru usytuowany jest największy pod względem powierzchni
51 obszar chroniony w całej Saksonii – rezerwat biosfery Oberlausitzer Heide- und Teichlandschaft (około 30 000
52 ha). Na terenie powiatu Görlitz znajduje się park naturalny przeznaczony dla celów turystycznych

¹⁰ Dane GDOŚ. <http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/>

1 i rekreacyjnych – Zittauer Gebirge, obejmujący według danych FUS powierzchnię około 13 300 ha. Według
2 stanu na styczeń 2013 r. w granicach powiatu Bautzen znajdowało się 19 obszarów ochrony przyrody (z czego
3 4 wykraczają poza granice powiatu), w powiecie Görlitz było ich 21. Łącznie tereny te zajmują około 14 000 ha.
4 Największy z nich to Königsbrücker Heide o powierzchni 7000 ha, usytuowany w północno-zachodniej części
5 powiatu Bautzen. Obszary ochrony krajobrazu zajmują na omawianym terenie ponad 100 000 ha.

6 Na obszarze wsparcia znajduje się 27 obszarów NATURA 2000 – OSO (obszarów specjalnej ochrony ptaków),
7 w tym w polskiej części 4, a w części saksońskiej 23. Największy obszar ochrony ptaków w badanych powiatach
8 to Biosphärenreservat Oberlausitzer Heide- und Teichlandschaft o całkowitej powierzchni 30 059 ha, który
9 wpisany jest na listę UNESCO i obejmuje jeden z największych w Niemczech obszarów pojezierzy.

10 W podregionie jeleniogórskim jest 28 obszarów zaklasyfikowanych jako SOO – obszar specjalnej ochrony
11 siedlisk - o łącznej powierzchni 149 144 ha. W powiecie żarskim takich obszarów jest 9, w tym jeden o znacznej
12 powierzchni (Uroczyska Borów Zasięckich). W powiatach Bautzen i Görlitz są 74 obszary ochrony siedlisk SOO,
13 z czego 8 to obszary wspólne. Ich łączna powierzchnia wynosi 63 393 ha, a największym z nich jest
14 Oberlausitzer Heide- und Teichlandschaft.

15 W poprzednich perspektywach finansowych wsparcie w tym zakresie (np. promowanie bioróżnorodności,
16 ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego) było stosunkowo niewielkie. W tym kontekście nacisk był
17 położony na aspekt turystyczny. Rozwój współpracy w zakresie promowania i zachowania dziedzictwa
18 naturalnego, stanowiącego potencjał tego pogranicza, który jednak łatwo może ulec zdegradowaniu, powinien
19 być wspierany w przyszłości.

20 Interwencja Programu wpisuje się w ideę wzrostu zrównoważonego i wytyczną do Strategii Europa 2020
21 dotyczącą bardziej efektywnego korzystania z zasobów środowiska przyrodniczego. W ramach wsparcia należy
22 przede wszystkim przeciwdziałać negatywnemu oddziaływaniu działalności przemysłowej i mieszkalnictwa na
23 środowisko naturalne przez upowszechnianie w społecznościach postaw zgodnych z zasadami
24 zrównoważonego gospodarowania i korzystania z zasobów środowiska przyrodniczego. Dziedzictwo naturalne
25 stanowi podstawowy czynnik rozwoju pogranicza, dlatego należy dołożyć starań zarówno dla jego zachowania
26 przez działania rewaloryzacyjne i ochronne, ale także ograniczające antropopresję. Równie istotne są działania
27 związane ze zmniejszeniem ryzyka występowania klęsk naturalnych, co stanowi podstawę dla realizacji każdego
28 z celów Strategii Europa 2020, gdyż dotyczy eliminacji przyczyn i skutków zagrożeń dla życia i zdrowia
29 człowieka. Poważnym wyzwaniem Programu jest przeciwdziałanie degradacji środowiska przyrodniczego i
30 dalsza ochrona najcenniejszych jego walorów, które stanowią największe jego zasoby. Działania te wpisujące
31 się w unijny postulat Europy efektywniej korzystającej z zasobów środowiska.

32 **1.1.5. Dziedzictwo kulturowe i turystyka**

33 Zachowanie i wspierania dziedzictwa kulturowego wzmacnia tożsamość transgraniczną i tym samym
34 spójność społeczną w regionie przygranicznym.

35 Wraz z dziedzictwem naturalnym, zasoby kulturowe w postaci licznych zabytków (w tym miejsc występowania
36 zabytków archeologicznych) stanowią o wysokiej atrakcyjności turystycznej i potencjale rozwoju bazy
37 turystyczno-wypoczynkowej. Dziedzictwo kulturowe jest w jeszcze mniejszym stopniu rozpoznane przez
38 przyjezdnych i osoby zamieszkałe po drugiej stronie granicy niż walory środowiskowe. Istnieje znaczna
39 dysproporcja pomiędzy stopniem rozpoznawalności kilku głównych zabytków a pozostałymi obiektami
40 nawiązującymi do tradycji, kultury i historii regionu. Mimo że duża liczba zabytków należy do znacznych atutów
41 regionu, a niektóre wpisane są na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, większość nie jest tak popularna jak
42 inne tego typu obiekty w obu krajach.

43 Województwo dolnośląskie jest regionem o największej liczbie obiektów zabytkowych w skali kraju.
44 W podregionie jeleniogórskim znajduje się Karkonoski Park Narodowy wraz z obszarami górskimi oraz szereg
45 atrakcji turystycznych, do których zaliczyć można wpisany na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO Kościół
46 Pokoju w Jaworze, szereg zamków, pałaców, budowli i miast o charakterze historycznym, w tym zabytki kultury
47 poprzemysłowej. Na terenie podregionu zlokalizowane są dwa pomniki historii: zespół dawnego Opactwa
48 Cystersów w Krzeszowie i Kotlina Jeleniogórska ze znajdującymi się tam pałacami i parkami krajobrazowymi,
49 np. zespół zespół pałacowo-parkowy „Paulinum” w Jeleniej Górze oraz zespół pałacowo-parkowy
50 w Wojanowie. Do najcenniejszych zabytków powiatu żarskiego zaliczyć można Belweder - pałac z początku XX
51 wieku w Łęknicy, ale przede wszystkim Park Mużakowski – rezerwat kulturowy z XIX wieku, zaliczany do

1 światowego dziedzictwa kulturowego UNESCO. Po stronie polskiej park zajmuje obszar około 700 ha, po drugiej
2 stronie Nisy Łużyckiej jest to ponad 300 ha. Powiat żarski również obfituje w obiekty wysokiej rangi tworzące
3 unikalny krajobraz kulturowy. Do nich należy kompleks zamkowo-pałacowy w Żarach, na który składają się
4 gotycki zamek Dewinów–Bibersteinów z 2 połowy XIII w., a także obiekty poza samym miastem, np. w Brodach
5 czy w Lubsku. W powiecie tym zlokalizowane są także zabytki związane z wydobycem węgla brunatnego np.
6 kopalnia węgla brunatnego Babina z XIX wieku.

7 W powiatach Görlitz i Bautzen istnieją także liczne zabytki historii gospodarczej i przemysłowej np. muzeum
8 górnictwa Energiefabrik Knappenrode oraz muzeum wyrobów z adamaszku Großschönau.

9 Do podstawowych problemów związanych z utrzymaniem obiektów dziedzictwa kulturowego należą: zły stan
10 techniczny wielu zabytków, głównie rezydencjonalnych - obniżający ich atrakcyjność turystyczną jako walorów
11 krajoznawczych, zbyt wolno postępujący proces prywatyzacji obiektów zabytkowych, wysoki stopień
12 dekapitalizacji mienia komunalnego oraz niewystarczające środki finansowe przeznaczone na ochronę i opiekę
13 nad zabytkami.

14 Powiat Görlitz i Bautzen tworzą region kulturowy Oberlausitz-Niederschlesien oferujący wiele atrakcji,
15 do których zaliczyć można Park Narodowy Geopark Łuk Mużakowa (od 2011 Łuk Mużakowa) posiadający status
16 transgranicznego Geoparku. Na terenie Geoparku, w powiatach żarskim i Görlitz, zlokalizowany jest Park
17 Mużakowski wniesiony na listę światowego dziedzictwa UNESCO

18 Atrakcją regionu jest dziedzictwo kulturowe rdzennej słowiańskiej mniejszości narodowej – Serbołużyczan. W
19 Niemiecko-Serbołużyckim Teatrze Ludowym w Bautzen - jedynym w Niemczech dwujęzycznym teatrze -
20 regularnie odbywają się przedstawienia w języku niemieckim i serbołużyckim. Górne Łużyce charakteryzują się
21 wpływami różnych kultur: czeskiej, śląskiej, saksońskiej i łużyckiej.

22 Szczególne miejsce na mapie zabytków dziedzictwa kulturowego zajmują miasta Görlitz i Bautzen oraz Löbau,
23 Zittau i Kamenz. Görlitz i Bautzen, założone w średniowieczu, posiadają zachowany układ starego miasta wraz z
24 historyczną zabudową. Görlitz ze swoimi oryginalnie zachowanymi budynkami z epoki gotyku, renesansu,
25 baroku, okresu grynderskiego i secesji zaliczany jest do najpiękniejszych miast w Niemczech. Założony w roku
26 1234 klasztor St. Marienthal w Ostritz jest najstarszym cały czas zasiedlanym klasztorem cysterek w Niemczech.
27 W miejscowości Panschwitz-Kuckau istnieje drugi klasztor cysterek założony w roku 1248. Na górze Löbauer
28 Berg stoi jedyna żeliwna wieża widokowa w Europie. Ruiny zamku i klasztoru w Oybin są świadectwem historii
29 europejskiej. Kolej wąskotorowa w Zittau oraz kolej leśna Muskau przyciągają wielbicieli kolei z całego świata¹¹.
30 W południowej części obszaru wsparcia istnieje charakterystyczny typ budownictwa ludowego, tzw. domy
31 przysłupowe. Obszar ich występowania nazwany jest krainą domów przysłupowych. Domy przysłupowe
32 występują także po polskiej stronie na obszarze objętym wsparciem.

33 Osobliwościami turystycznymi na skalę europejską są Zaslony Wielkopostne w Zittau. Wyspa Kultury Pustelnik
34 (Kulturinsel Einsiedel) w Zentendorf w najbardziej wysuniętym na wschód punkcie Niemiec stała się już dawno
35 ważnym pojęciem dla amatorów przygód i rozrywki. Osada Erlichthofsiedlung w Rietschen z domami
36 drewnianymi (Schrotholz Häuser), w których rzemieślnicy-artycy przedstawiają swoją ofertę jest świadectwem
37 architektury ludowej, która kiedyś była tutaj na porządku dziennym.

38 Na obszarze wsparcia znajdują się również miejscowości o charakterze uzdrowiskowym posiadające warunki
39 niezbędne do prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego oraz działalności wypoczynkowo – turystycznej.
40 Wskazać należy przede wszystkim Cieplice Śląskie Zdrój (część Jeleniej Góry), Świeradów Zdrój, Czerniawę
41 Zdrój, a także Bad Muskau i Jonsdorf.

42 W ostatnich latach rozbudowano sieć szlaków turystycznych (np. Odrzańsko-Nyski Szlak Rowerowy, Przygoda
43 z Nysą, Rubezahlweg, Neuer Kammweg, które m.in. turystycznie zagospodarowują okolice Nisy Łużyckiej).
44 W polskiej części sieć szlaków rowerowych jest mniej gęsta, niekompletna i często gorszej jakości. Trasy
45 rowerowe po obu stronach stanowiąc mogą załączek rozwoju wspólnej sieci szlaków wraz z infrastrukturą
46 towarzyszącą. Turystyka rowerowa ma szansę stać się jednym z instrumentów integracji regionu i będzie miała
47 coraz większe znaczenie dla rozwoju gospodarczego. Po polskiej stronie znajduje się wiele dużych obszarów
48 puszczy, lasów, łąk i rezerwatów ornitologicznych mających duże znaczenie międzynarodowe jako siedliska

¹¹ <http://www.vzon.de/pl/Dampfergenuengen/>, <http://www.soeg-zittau.de/cms/index.php?menuid=1>, <http://www.waldeisenbahn.de/pl/>

1 ptaków wodnych i brodzących. Potencjał turystyczny uzupełniają parki krajobrazowe i parki narodowe, obszary
2 o cennych walorach przyrodniczych zaprezentowane w podrozdziale powyżej.

3 W regionie Bad Muskau i Łęknicy planowane jest powołanie Transgranicznej Ścieżki Kultury Parków i Ogrodów,
4 która połączy ogółem 150 parków i ogrodów wokół Bad Muskau.

5 Poziom infrastruktury turystycznej i jego wykorzystanie po obu stronach Nysy Łużyckiej wygląda podobnie.
6 Powiaty niemieckie dysponują większą ilością kempingów i znajdujących się tam miejsc noclegowych, za to
7 powiaty podregionu jeleniogórskiego oferują więcej miejsc noclegowych w hotelach. Po stronie polskiej
8 przebywa i nocuje więcej turystów zagranicznych niż w powiatach Bautzen i Görlitz. Są to turyści pochodzący
9 między innymi z Niemiec. Dłuższy jest też okres pobytu w ośrodkach noclegowych po stronie polskiej.
10 Przeciętne wykorzystanie bazy hotelowej wynosi w obu krajach około 30% tj. miejsca noclegowe zajęte są tylko
11 przez 1/3 roku. Rozkład bazy noclegowej po stronie polskiej jest nierównomierny gdyż ponad 70%
12 zlokalizowane jest w powiecie jeleniogórskim i mieście Jelenia Góra. Stosunkowo niewiele obiektów znajduje
13 się w powiatach przygranicznych. W powiatach po stronie niemieckiej rozkład ten jest bardziej równomierny
14 i dotyczy też strefy przygranicznej¹².

15 Dziedzictwo kulturowe było jednym z ważniejszych kierunków wsparcia w poprzednich perspektywach.
16 Działania obejmowały zarówno inwestycje w infrastrukturę turystyczną, kulturalną jak i przedsięwzięcia
17 wspierające usługi turystyczne – szlaki turystyczne, koncepcje ochrony i zachowania tego dziedzictwa.
18 Wzywaniem jest dalszy rozwój tego potencjału, tym razem jednak nacisk powinien być położony na jego
19 zachowanie i promowanie.

20 Interwencja Programu wpisuje się w ideę zrównoważonego rozwoju i wytyczną Strategii Europa 2020
21 postulującą bardziej efektywne korzystanie z zasobów środowiska przyrodniczego, a także poprawę aktywności
22 zawodowej lokalnej przedsiębiorczości przez oczekiwany wzrost atrakcyjności turystycznej. Głównym
23 wyzwaniem Programu jest efektywne i zrównoważone korzystanie z zasobów środowiska przyrodniczego, co
24 znajduje wyraz w inicjatywie przewodniej Strategii – „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”, która na celu
25 ma wsparcie zmiany w kierunku gospodarki niskoemisyjnej i efektywniej korzystającej z zasobów środowiska
26 oraz dążenie do wyeliminowania zależności wzrostu gospodarczego od korzystania z zasobów i jego wpływu na
27 środowisko. Wykorzystanie potencjału kulturowego regionu powinno odbywać się na drodze szeroko pojętej
28 promocji i zwiększaniu rozpoznawalności obszaru i jego walorów na zewnątrz np. przez budowanie wspólnej
29 marki i tworzenie polsko-niemieckich sieci turystycznych w oparciu o wspólną tradycję, historię, kulturę. Dzięki
30 temu odrodzona zostanie na pograniczu tożsamość regionalna, co sprzyja kontaktom transgranicznym, w tym
31 przede wszystkim w celach turystycznych. Zwiększy się przez to liczba odwiedzających obiekty turystyczne i
32 wykorzystanie turystycznych obiektów noclegowych. Natomiast te ostatnie rezultaty pozwolą rozwinąć również
33 lokalną przedsiębiorczość, zwłaszcza w sektorze usług okołoturystycznych – gastronomicznych, noclegowych,
34 transportowych itp.

35 **1.1.6. Transport i komunikacja**

36 Obszar wsparcia dzieli naturalna bariera w postaci Nysy Łużyckiej. Powinno powstać więcej miejsc
37 przekraczania tej rzeki. Jest to istotne szczególnie w wymiarze lokalnym z punktu widzenia współpracy
38 i rozwoju kontaktów między mieszkańcami polskiej i niemieckiej części obszaru. Tworzy to też możliwości
39 rozszerzenia współpracy samorządów w zakresie gospodarki komunalnej, ochrony środowiska, integracji usług
40 świadczonych na rzecz mieszkańców, czy wreszcie wymiany kulturowej. Warunkiem koniecznym dla realizacji
41 idei lokalnej współpracy transgranicznej jest odpowiednia ilość i jakość przejść granicznych oraz dobra jakość
42 połączeń pomiędzy miastami po obu stronach Nysy. Zniesiono na skutek wejścia w życie układu z Schengen
43 kontrole na wewnętrznych granicach UE, w tym w obszarze wsparcia. Oznacza to, że również w obszarze
44 wsparcia zostały zlikwidowane graniczne punkty kontrolne typu stacjonarnego, co stworzyło możliwość
45 przekraczania granicy na każdym dowolnie wybranym dostępnym przejściu granicznym.. Sytuacja ta oznacza
46 zwiększenie swobody poruszania się w ruchu transgranicznym i zwiększenie możliwości migracji i kooperacji, w
47 bezpośrednim sąsiedztwie granicy ograniczone tylko ilością i stanem infrastruktury mostowej łączącej oba
48 brzegi Nysy i komunikacyjnej umożliwiającej dojazd do niej.

¹² Informacje na podstawie: www.kreis-goerlitz.de

1 Główną osią komunikacji drogowej obszaru wsparcia stanowi autostrada A4 i w polskiej części droga krajowa nr
2 18 - w przyszłości autostrada A18 - (sieć bazowa TEN-T) oraz drogi krajowe stanowiące uzupełnienie sieci.
3 Najwyższy wzrost natężenia ruchu występuje na podstawowej magistrali drogowej regionu - autostradzie A4 i
4 na części dróg z nią połączonych. Duże potoki przewozów towarów i osób można obserwować pomiędzy
5 węzłami istotnymi z punktu widzenia rynku pracy (w tym w obszarze turystyki). W bezpośrednim sąsiedztwie
6 obszaru wsparcia znajdują się transeuropejskie szlaki transportowe, które mają wpływ na dostępność
7 komunikacyjną powiatów, takie jak: droga E 55 biegnąca z Helsingborgu w Szwecji, przez Kopenhagę, Berlin,
8 Drezno, Pragę, Salzburg do Włoch i Grecji, szlak E 65 z Malmö przez wschodnią część podregionu
9 jeleniogórskiego do Chani (Grecja) a także szlak wodny rzeki Łaby umożliwiający łatwe połączenie z portami
10 północnych Niemiec. Najważniejsze linie kolejowe o znaczeniu ponadregionalnym to trasy: Cottbus – Horka -
11 Görlitz - Zittau, Drezno – Bischofswerda – Zittau – Liberec, Drezno – Bischofswerda - Görlitz- Węgliniec –
12 Legnica - Wrocław, Hoyerswerda – Horka – Węgliniec oraz Legnica – Żagań – Żary – Forst - Cottbus. Polska i
13 niemiecka autostrada A4 jak również ww. magistrala kolejowa Drezno-Bischofswerda-Görlitz-Węgliniec-
14 Legnica-Wrocław należą do tzw. „centralnych osi” byłego korytarza paneuropejskiego III.

15 Infrastruktura drogowa na obszarze wsparcia (układ i gęstość sieci dróg) jest dobrze rozwinięta (negatywnym
16 wyjątkiem jest rejon Worka Turosszowskiego). Drogi łączą system osadniczy regionu i jego główne węzły
17 komunikacyjne, do których zalicza się Jelenia Góra, Görlitz, Bautzen, Zittau, Bolesławiec, Bogatynia, Żary.
18 Jednak niska jakość transgranicznej infrastruktury drogowej i kolejowej oraz niewystarczająca liczba połączeń
19 komunikacyjnych stanowią barierę dla rozwoju współpracy i kontaktów społeczno-gospodarczych. Przez
20 niedostatki infrastrukturalne w niewielkim stopniu wykorzystywane są mniejsze przejścia graniczne. Sieć dróg
21 niższego rzędu, które stanowią połączenia siedzib powiatów z siedzibami gmin oraz gmin pomiędzy sobą jest
22 wystarczająca, ale wiele ich odcinków, a nawet całe drogi wymagają modernizacji lub remontu ze względu na
23 zły stan techniczny.

24 Mocną stroną regionu jest próba integracji biletowej transportu zbiorowego w postaci wspólnego biletu Euro-
25 Nysa. Została ona zapoczątkowana w okresie programowania 2007-2013 i istnieje potrzeba jej dalszego
26 rozwoju w nowym Programie 2014-2020. W ramach Euroregionu Nysa istnieją turystyczne połączenia kolejowe
27 i autobusowe EURO-NYSA łączące miejscowości po stronie saksońskiej, czeskiej i polskiej (np. Jelenia Góra,
28 Bolesławiec, Zgorzelec, Zittau, Görlitz, Liberec, Ceska Lipa). Celowy Związek Komunikacyjnych Górnych Łużyc i
29 Dolnego Śląska, jak również przedsiębiorstwa transportu pasażerskiego w powiecie Liberec i województwie
30 Dolnośląskim współpracują ściśle w zakresie transgranicznej oferty i rozwoju tej oferty przewozowej. Niestety
31 obejmuje tylko część obszaru wsparcia, a więc ograniczone jest budowanie z jego wykorzystaniem
32 kompleksowej oferty zwiedzania miejsc atrakcyjnych turystycznie. Transport publiczny nie jest zorganizowany
33 w sposób systemowy, ponieważ brakuje podstawowych elementów integracji (wspólna informacja pasażerska,
34 stojaki na rowery, parkingi przy przystankach kolejowych), a także w niektórych częściach obszaru wsparcia nie
35 istnieją miejsca dogodnych przesiadek, w tym dających możliwość uprawiania turystyki bez konieczności
36 korzystania z samochodów.

37 W obszarze wsparcia nie funkcjonuje żadne lotnisko o znaczeniu gospodarczym. Obsługę ruchu lotniczego
38 realizują porty lotnicze we Wrocławiu, Dreźnie, Pradze a także w Lipsku i Berlinie.

39 Wyzwaniem jest zmniejszenie bariery, jaką stanowi rzeka graniczna, przede wszystkim poprzez budowę
40 większej liczby połączeń pomiędzy polską a niemiecką częścią obszaru wsparcia. Wiąże się to jednak nie tylko
41 z dużymi środkami, jakie należałoby przeznaczyć na ten cel, ale również z porozumieniami na szczeblu
42 rządowym. Przedsięwzięcia związane z budową czy modernizacją infrastruktury transportowej, głównie
43 drogowej, cieszyły się dużym zainteresowaniem beneficjentów. W latach 2014-2020 potrzeba niwelowania tej
44 bariery jest nadal duża.

45 Interwencja w ramach Programu przyczyni się do wzrostu mobilności ludności, przez co do większego ich
46 udziału w życiu społeczno-gospodarczym obszaru wsparcia. Stanowi ona odpowiedź na problemy związane
47 z niską dostępnością komunikacyjną obszarów położonych z dala od głównych szlaków komunikacyjnych
48 (obszary takie występują również w pasie przygranicznym). Szczególnie istotne z punktu widzenia Programu są
49 kontakty transgraniczne, dlatego rozwój i poprawa stanu infrastruktury powinny zmierzać wyłącznie do
50 ułatwienia podróży przekraczania granicy. Obecnie większość z nich wybiera tylko kilka z wielu dostępnych
51 przejść granicznych, natomiast rezultatem Programu powinno być umożliwienie dogodnego przekraczania
52 granicy we wszystkich możliwych punktach. Wzrost mobilności ludności powinien nastąpić głównie przez
53 zwiększenie liczby użytkowników transportu zbiorowego i rowerów. W tym celu należy wspierać elementy
54 integrujące transport samochodowy z np. autobusowym, kolejowym czy rowerowym wraz z elementami

1 promocji, aby przekonać podróżujących do wyboru danego środka transportu. Niezwykle istotne jest
2 zapewnienie kompleksowości oferty i łączenie jej z ofertą turystyczną regionu, a także istnienie jednolitego
3 systemu organizacji transportu zbiorowego. Efekt w postaci wzrostu znaczenia transportu zbiorowego na
4 skutek interwencji wpisuje się także w wytyczną do Strategii Europa 2020 związaną z redukcją emisji gazów
5 cieplarnianych, w tym wypadku zmniejszenie emisji przez ograniczenie korzystania z komunikacji
6 indywidualnej.

7 **1.1.7. Współpraca transgraniczna**

8 Nadrzędnym celem programów transgranicznych jest budowanie więzi łączących społeczności po obu stronach
9 granicy. Ich realizacja służy wzmocnieniu współpracy poprzez wzrost liczby wspólnych inicjatyw w wielu
10 dziedzinach życia społeczno-gospodarczego. Współpraca transgraniczna służy wymianie doświadczeń i dobrych
11 praktyk, a tym samym wzmacnia potencjał instytucji i samorządów w zakresie mechanizmów wspierania
12 rozwoju regionalnego. Bliska współpraca jednostek odpowiedzialnych za planowanie przestrzenne, jak również
13 podmiotów odpowiedzialnych za rozwój regionalny przyczyni się do harmonijnego rozwoju obszaru
14 przygranicznego.

15 Członkostwo obu państw w strefie Schengen i związane z tym zniesienie kontroli granicznych stawiają wyższe
16 wymagania w zakresie współpracy policji obu krajów. Wzmocnienie transgranicznej współpracy w obszarze
17 ochrony przeciwpożarowej, służb medycznych i ochrony przed katastrofami jest konieczne dla sprawnego
18 niesienia pomocy i przyczynia się do podniesienia bezpieczeństwa regionu.

19 Dlatego w powiązaniu z aktualnymi problemami i wyzwaniem obszaru wsparcia konieczne jest pogłębienie i
20 poprawa współpracy między mieszkańcami i instytucjami, integracja społeczności oraz pokonywanie barier
21 socjokulturowych. Działania w tych obszarach są niezbędne dla efektywniejszej i skuteczniejszej realizacji
22 działań opisanych w poprzednich rozdziałach.

23 **1.1.8. Podsumowanie**

24 Z powyższej analizy uwarunkowań społeczno-gospodarczych regionów pogranicza polsko-saksońskiego wynika,
25 że najważniejsze problemy obszaru dotyczą następujących sektorów: środowiska, dziedzictwa kulturowego
26 i turystyki, transportu, edukacji i rynku pracy oraz demografii. Do najważniejszych wyzwań jakie stoją przed
27 regionami pogranicza polsko-saksońskiego należy zaliczyć m. in.:

- 28 1. ograniczenie negatywnych zjawisk demograficzno-społecznych - emigracji, depopulacji, starzenia się
29 i bezrobocia,
- 30 2. pogłębienie współpracy między polskimi i niemieckimi instytucjami edukacyjnymi oraz instytucjami rynku
31 pracy, w tym lokalnymi pracodawcami,
- 32 3. wzrost transgranicznej mobilności młodzieży, studentów i absolwentów przy aktywnym udziale
33 pracodawców,
- 34 4. upowszechnianie w społecznościach postaw zgodnych z zasadami zrównoważonego gospodarowania i
35 korzystania z zasobów środowiska przyrodniczego ,
- 36 5. zachowanie środowiska naturalnego przez działania rewaloryzacyjne i ochronne, a także ograniczenie
37 antropopresji,
- 38 6. przeciwdziałanie degradacji środowiska przyrodniczego i dalsza ochrona najcenniejszych jego walorów,
- 39 7. efektywne i zrównoważone korzystanie z zasobów środowiska przyrodniczego,
- 40 8. aktywna promocja i zwiększanie rozpoznawalności obszaru i jego walorów na zewnątrz (budowanie
41 wspólnej marki i tworzenie polsko-niemieckich sieci turystycznych),
- 42 9. zwiększenie aktywności i mobilności zawodowej mieszkańców oraz rozwój lokalnej przedsiębiorczości
43 przez wzrost atrakcyjności turystycznej,
- 44 10. zwiększenie transgranicznych kontaktów społeczności lokalnych,
- 45 11. poprawa transgranicznej dostępności komunikacyjnej,
- 46 12. wzrost transgranicznej współpracy między mieszkańcami i instytucjami,

- 1 13. pokonanie bariery kulturowej i językowej oraz lepsze zrozumienie się mieszkańców i instytucji polskich
2 i niemieckich,
- 3 14. Zrównoważone wykorzystanie potencjału turystycznego,
4 Działania prewencyjne oraz zwalczające skutki katastrof i klęsk naturalnych.
- 5 W ramach programu wyznaczono 4 cele tematyczne wraz z priorytetami inwestycyjnymi, które odpowiadają
6 kluczowym problemom i wyzwaniom, jakie dotyczą rozwoju pogranicza polsko - saksońskiego. Cele tematyczne
7 wraz z priorytetami inwestycyjnymi są zgodne z kierunkami rozwoju określonymi w dokumentach
8 strategicznych oraz spełniają zapisy Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013 z dnia
9 17 grudnia 2013 r. w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących wsparcia z Europejskiego Funduszu
10 Rozwoju Regionalnego w ramach celu "Europejska współpraca terytorialna".

Tabela 1. Uzasadnienie wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych

Wybrany cel tematyczny	Wybrany priorytet inwestycyjny	Uzasadnienie wyboru
6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami	6.(C) Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego	<p>Obszar wsparcia posiada duży potencjał w zakresie rozwoju turystyki, w szczególności poprzez położenie na styku trzech państw jak i liczne miejsca, które są cenne przyrodniczo. Wybór celu podyktowany jest potrzebą wykorzystania potencjału przyrodniczego i kulturowego w celu utworzenia i wypromowania jednolitego regionu turystycznego o wysokiej atrakcyjności i popularności w obu krajach oraz rozwijania wymiany kulturalnej. Powinny być wspierane działania, które służą utrzymaniu, ochronie i rozwojowi dziedzictwa naturalnego i kulturowego, aby utrzymać dostępne potencjały. Wymaga to zapewnienia dojazdu do miejsc o cennych walorach, wykorzystując transport publiczny i indywidualny transport rowerowy.</p> <p>Planowane działania są zgodne z zasadami horyzontalnymi UE, m.in. poprzez kształtowanie zrównoważonego rozwoju regionu oraz budowanie bardziej konkurencyjnej gospodarki, która jest przyjazna dla środowiska i oparta na efektywnym zarządzaniu zasobami.</p>
7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej	7.(B) . Zwiększenie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drogowych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym węzłami multimodalnymi.	<p>W niektórych częściach obszaru wsparcia, a zwłaszcza w najbliższym pasie przygranicznym brakuje odpowiedniej infrastruktury drogowej lub też stan istniejącej infrastruktury jest zły. Niezadawalająca jest także dostępność komunikacyjna miejsc o dużych walorach przyrodniczych i kulturowych. Szczególnie istotny jest w tym kontekście wzrost możliwości przemieszczania się między polską i niemiecką częścią obszaru Programu. Dlatego działania powinny koncentrować się na modernizacji takich dróg, które posiadają charakter transgraniczny. Przyczyni się to nie tylko do wzrostu mobilności społeczności lokalnych i zwiększenia ruchu turystycznego bez presji na środowisko naturalne, ale także rozwoju kontaktów społeczno-gospodarczych między polską i niemiecką częścią obszaru.</p> <p>Planowane interwencje uwzględniają zasady horyzontalne polityki UE poprzez zapewnienie odpowiednich rozwiązań transportowych sprzyjających rozwojowi gospodarczemu i społecznemu, przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska.</p>
10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania, umiejętności i uczenia się przez całe życie	10. EWT Inwestowanie w kształcenie, szkolenia, w tym szkolenie zawodowe, na rzecz zdobywania umiejętności, uczenia się przez całe życie poprzez rozwój i wdrażanie wspólnych systemów kształcenia, szkolenia zawodowego i szkolenia	<p>Istnieją ukształtowane kontakty społeczno-gospodarcze oraz jest realizowana współpraca między polskimi i niemieckimi instytucjami edukacyjnymi. Wskazane jest pogłębienie i rozszerzenie tej współpracy, aby wyrównać standardy edukacyjne i zwiększyć mobilność uczniów, studentów i absolwentów. Przyczyni się to do wzmocnienia obszaru wsparcia oraz zabezpieczy potencjał wykwalifikowanych pracowników. Jest to wskazane ze względu na konieczność przeciwdziałania marginalizacji obszaru, ograniczenia bezrobocia i emigracji. Wzmocnieniu współpracy służyć będzie powiązanie systemu kształcenia podporządkowanego</p>

		<p>lokalnemu rynkowi pracy. Konieczne jest też pokonanie bariery językowej oraz rozwój kompetencji międzykulturowych. W związku z tym istotny elementem każdego etapu systemu kształcenia (w tym przedszkolnego i wczesnoszkolnego) jest edukacja języka sąsiada.</p> <p>PI znajduje uzasadnienie w zasadach horyzontalnych polityki UE m.in. poprzez dążenie do zapewnienia równości szans mieszkańców regionu.</p>
<p>11. Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej</p>	<p>11. EWT Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej poprzez wspieranie współpracy prawnej i administracyjnej i współpracy między obywatelami i instytucjami</p>	<p>Widoczne są pozytywne efekty współpracy transgranicznej: od opracowywania wspólnych strategii rozwoju po wspólne inwestycje infrastrukturalne. Niemniej, niektóre bariery dla rozwoju współpracy transgranicznej pozostały np. bariera językowa oraz odmienne procedury administracyjno-prawne. Potrzebne są instrumenty, które umożliwią poznanie przez instytucje publiczne zasad i procedur w kraju sąsiada, jak również rozwój kanałów komunikacji. Z uwagi na zagrożenia naturalne powinna być wspierana współpraca na rzecz ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej oraz służb ratowniczych. Istotnym wymiarem współpracy jest również współdziałanie służb zapewniających bezpieczeństwo publiczne i wewnętrzne, w tym policji. Wspólne planowanie i koordynacja przedsięwzięcia rzecz budowania kontaktów mieszkańców i instytucji wpisują się w Fundusz Małych Projektów.</p> <p>–Działania te przyczynia się do równości szans i niedyskryminacji społeczeństwa oraz trwałego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego.</p>

1 1.2. Uzasadnienie alokacji finansowej

2 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących wsparcia
3 z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach celu „Europejska Współpraca Terytorialna”¹³
4 wprowadza koncentrację tematyczną. Zgodnie z tą zasadą w ramach każdego programu współpracy
5 transgranicznej minimum 80% alokacji programu musi być skoncentrowane na maksymalnie czterech celach
6 tematycznych (Art. 6). Każdemu wybranemu celowi tematycznemu powinna co do zasady odpowiadać
7 oś priorytetowa programu i co najmniej jeden priorytet inwestycyjny (Art. 7.1). W Programie Współpracy
8 INTERREG Polska-Saksonia 2014-2020 uwzględniono 5 osi priorytetowych i 4 cele tematyczne. Na realizację
9 Programu przeznaczono 70 mln euro, w tym 65,8 mln euro na realizację 4 celów tematycznych – stanowi to
10 94% środków finansowych, a więc zasada koncentracji tematycznej jest zachowana. Pozostałe 4,2 mln euro
11 (6%) przeznaczono na finansowanie działań w ramach osi priorytetowej Pomoc Techniczna. W podziale na cele
12 tematyczne zaproponowano następującą alokację środków:

13 **Cel tematyczny 6. 21,7 mln euro** Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie
14 efektywnego gospodarowania zasobami

15 **Cel tematyczny 7. 13,6 mln euro** Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów
16 przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej

17 **Cel tematyczny 10. 10,14 mln euro** Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe
18 na rzecz zdobywania, umiejętności i uczenia się przez całe życie

19 **Cel tematyczny 11. 20,36 mln euro** Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych
20 i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej

21 Najwięcej, bo aż niemal 1/3 środków finansowych przeznaczono na realizowany w ramach celu tematycznego
22 6 priorytet inwestycyjny 6C związany z zachowaniem, ochroną, promowaniem i rozwojem dziedzictwa
23 naturalnego i kulturowego – **21,7 mln euro (31%)**. Wynika to z dominującego kierunku rozwoju większej części
24 obszaru wsparcia, którym jest turystyka i rekreacja, a podstawą tego jest bogactwo dziedzictwa przyrodniczego
25 i kulturowego całego pogranicza. W ramach tego priorytetu inwestycyjnego realizowane są różne działania
26 (zarówno „twarde”, jak i „miękkie”) od stworzenia jednolitego i kompleksowego produktu turystycznego po

¹³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna”. COM(2011) 611 final/2.

1 obu stronach granicy, przez jego promocję po wzrost dostępności do miejsc o szczególnych walorach
2 turystycznych oraz działania zapewniające zachowanie istniejącego potencjału. W ramach priorytetu 6C
3 realizowanych będzie wiele przedsięwzięć o charakterze budowlanym i modernizacyjnym, takich jak tworzenie
4 szlaków turystycznych czy budowa węzłów przesiadkowych i obiektów małej infrastruktury transportu
5 zbiorowego, a także działania związane z ochroną przyrody oraz zachowaniem różnorodności biologicznej przy
6 jednoczesnym wykorzystaniu jej potencjału.

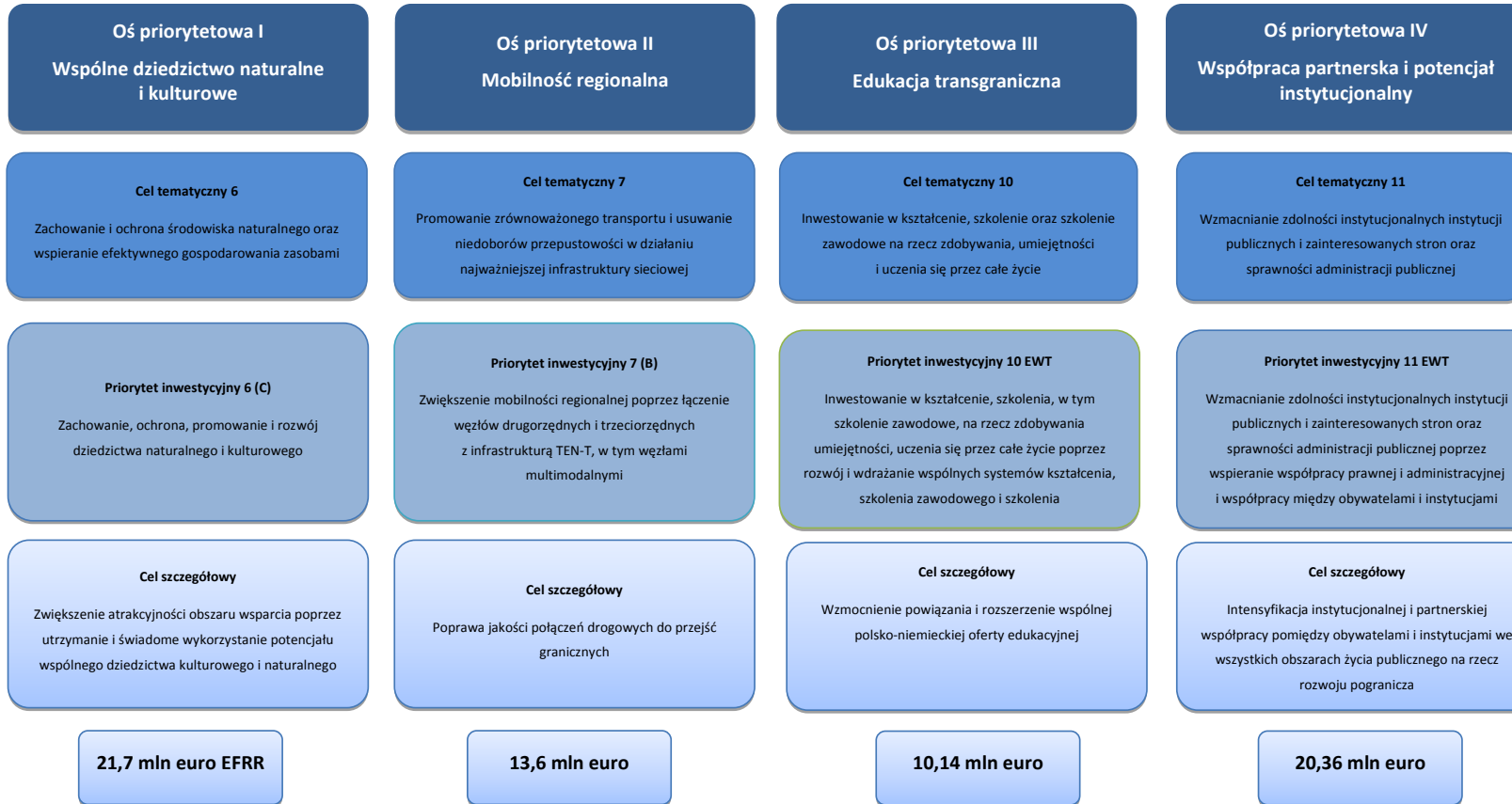
7 Wielkość alokacji finansowej na cel tematyczny 11 i realizowany w jego ramach priorytet inwestycyjny 11
8 EWT Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności
9 administracji publicznej i sądownictwa poprzez wspieranie współpracy prawnej i administracyjnej i współpracy
10 między obywatelami i instytucjami wyniesie **20,36 mln euro (29,1%)**. Stosunkowo wysoką wielkość alokacji na
11 ten priorytet (ok. 2/7 puli środków) uzasadnia wielość działań i obszarów tematycznych wpisujących się w cele
12 Programu. Ogólnie biorąc, działania w ramach tego priorytetu koncentrują się na pogłębieniu współpracy
13 między mieszkańcami i instytucjami na wielu płaszczyznach – społecznej, administracyjnej, instytucjonalnej,
14 bezpieczeństwa publicznego i wewnętrznego, ochrony przyrody. Rozwijana będzie współpraca m. in. w zakresie
15 przeciwdziałania wspólnym zagrożeniom, na rzecz ochrony i promocji wspólnego potencjału przyrodniczego i
16 kulturowego, realizowanie wspólnych projektów w zakresie szkolenia zawodowego i podnoszenia kwalifikacji
17 administracji publicznej, podejmowanie wielojęzycznych działań informacyjnych i kampanii edukacyjnych.
18 Pogłębianie współpracy polsko-niemieckiej na płaszczyźnie instytucjonalnej i obywatelskiej w tak wielu
19 dziedzinach powoduje, że grono potencjalnych beneficjentów może być znaczne. Ponadto, projekty
20 realizowane w ramach tego priorytetu mogą dotyczyć właściwie każdej jednostki administracyjnej, a korzystać z
21 efektów w bezpośredni sposób będą wszyscy mieszkańcy obszaru wsparcia. W ramach tego celu tematycznego
22 realizowany będzie Fundusz Małych Projektów.

23 Priorytet inwestycyjny 7B poświęcony zwiększeniu mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów
24 drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym węzłami multimodalnymi ze względu na swoją
25 specyfikę (budowa infrastruktury komunikacyjnej) będzie realizowany głównie przez władze regionalne
26 i lokalne, grupa beneficjentów jest więc ograniczona. Ponadto na obszarze wsparcia występują głównie węzły
27 trzeciorzędne (obszary zurbanizowane i/lub węzły multimodalne, oferujące usługi publiczne i prywatne także
28 poza własnymi granicami administracyjnymi – okolicznym mniejszym miejscowościom). Dodatkowym
29 warunkiem jest znaczenie transgraniczne, co ogranicza możliwości takich inwestycji przestrzennie (drogi
30 prowadzące do miejsc przekraczania granicy). Będą więc to wyłącznie projekty związane z modernizacją dróg –
31 a więc przedsięwzięcia zdecydowanie najbardziej kosztowne spośród wszystkich uwzględnionych w Programie.
32 Ponieważ jednak tego rodzaju interwencji wymagać będą tylko drogi w bezpośrednim sąsiedztwie granicy –
33 alokacja w wysokości blisko 1/5 puli środków finansowych Programu jest stosunkowo niska wynosi – **13,6 mln**
34 **euro (19,4%)**.

35 Na cel tematyczny 10, w którym realizowany będzie priorytet inwestycyjny 10. EWT zakładający inwestowanie
36 w kształcenie, szkolenia, w tym szkolenie zawodowe, na rzecz zdobywania umiejętności, uczenia się przez całe
37 życie poprzez rozwój i wdrażanie wspólnych systemów kształcenia, szkolenia zawodowego i szkolenia –
38 przypada 1/7 środków Programu, a więc – **10,14 mln euro (14,5%)**. Wielkość alokacji wynika z ograniczonego
39 grona potencjalnych beneficjentów), a także braku istotnych działań o charakterze budowlanym. W ramach
40 tego priorytetu realizowane będą głównie projekty angażujące nakłady organizacyjne i osobowe np.
41 świadczenie usług edukacyjnych, targi pracy, staże i wymiany. W alokacji uwzględnione zostały potrzeby
42 związane z zakupami niektórych materiałów (np. dydaktycznych) i podstawowych usług (np. oprogramowania
43 komputerowego do nauki lub platforma elektroniczna, e-learning).

Cel Programu

Pogłębienie współpracy dla przezwyciężenia barier rozwojowych na pograniczu polsko-saksońskim.

Sformatowano: Czcionka:
(Domyślny) Calibri

Tabela 2. Przegląd strategii inwestycyjnej Programu EWT

Oś priorytetowa	Wsparcie z EFRR (w EUR)	Część (%) ogólnej kwoty wsparcia Unii dla programu EWT (w podziale na fundusze)			Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe odpowiadające priorytetom inwestycyjnym	Wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu
		EFRR ¹⁴	EIS ¹⁵	IPA ¹⁶				
Wspólne dziedzictwo naturalne i kulturowe	21 700 065	85%	-	-	6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami	6.(C) Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego	Zwiększenie atrakcyjności obszaru wsparcia poprzez utrzymanie i świadome wykorzystanie potencjału wspólnego dziedzictwa kulturowego i naturalnego	Poziom atrakcyjności kulturowej i przyrodniczej obszaru wsparcia [ankieta]
Mobilność regionalna	13 600 000	85%	-	-	7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej	7.(B). Zwiększenie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym węzłami multimodalnymi	Poprawa jakości połączeń drogowych do przejść granicznych	Skrócenie czasu przejazdu między miastami w obszarze przygranicznym
Edukacja transgraniczna	10 140 000	85%	-	-	10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania, umiejętności i uczenia się przez całe życie	10. EWT Inwestowanie w kształcenie, szkolenia, w tym szkolenie zawodowe, na rzecz zdobywania umiejętności, uczenia się przez całe życie poprzez rozwój i wdrażanie wspólnych systemów kształcenia, szkolenia zawodowego i szkolenia	Wzmocnienie powiązania i rozszerzenie wspólnej polsko-niemieckiej oferty edukacyjnej	Stopień powiązania i zróżnicowanie oferty edukacyjnej [ankieta]
Współpraca partnerska i potencjał instytucjonalny	20 360 000	85%	-	-	11. Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej	11. EWT Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej poprzez wspieranie współpracy prawnej i administracyjnej i współpracy między obywatelami i instytucjami	Intensyfikacja instytucjonalnej i partnerskiej współpracy pomiędzy obywatelami i instytucjami we wszystkich obszarach życia publicznego na rzecz rozwoju pogranicza	Indeks nastrojów instytucji zaangażowanych w polsko-niemiecką współpracę transgraniczną [ankieta]

¹⁴ Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

¹⁵ Europejski Instrument Sąsiedztwa

¹⁶ Instrument Pomocy Przedakcesyjnej

- 1 **SEKCJA 2. OSIE PRIORYTETOWE**
- 2 **Sekcja 2.A. Opis osi priorytetowych innych niż pomoc techniczna**
- 3 **2.A.1. Oś priorytetowa**
- 4 Oś Priorytetowa I Wspólne dziedzictwo naturalne i kulturowe
- 5 Oś Priorytetowa II Mobilność regionalna
- 6 Oś Priorytetowa III Edukacja transgraniczna
- 7 Oś Priorytetowa IV Współpraca partnerska i potencjał instytucjonalny
- 8 **2.A.2. Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jeden cel tematyczny**
- 9 Nie dotyczy
- 10 **2.A.3. Fundusz i podstawa dla kalkulacji wsparcia Unii**

Fundusz	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Podstawa kalkulacji	Ogółem (zgodnie z art. 120 ust. 2 lit. A Rozporządzenia Nr 1303/2013)

- 11 **2.A.4. Priorytet inwestycyjny**
- 12 **Oś Priorytetowa I** Wspólne dziedzictwo naturalne i kulturowe
- 13 **Priorytet Inwestycyjny 6.(C)** Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
- 14
- 15 **Oś Priorytetowa II** Mobilność regionalna
- 16 **Priorytet Inwestycyjny 7.(B)** Zwiększenie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym węzłami multimodalnymi
- 17
- 18 **Oś Priorytetowa III** Edukacja transgraniczna
- 19 **Priorytet Inwestycyjny 10.EWT**Inwestowanie w kształcenie, szkolenia, w tym szkolenie zawodowe, na rzecz zdobywania umiejętności, uczenia się przez całe życie poprzez rozwój i wdrażanie wspólnych systemów kształcenia, szkolenia zawodowego i szkolenia
- 20
- 21
- 22 **Oś Priorytetowa IV** Współpraca partnerska i potencjał instytucjonalny
- 23 **Priorytet Inwestycyjny 11.EWT**Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej poprzez wspieranie współpracy prawnej i administracyjnej i współpracy między obywatelami i instytucjami
- 24
- 25
- 26 **2.A.5. Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty**

Oś Priorytetowa I	Wspólne dziedzictwo naturalne i kulturowe
Priorytet Inwestycyjny 6.(C)	Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
Cel szczegółowy I	Zwiększenie atrakcyjności obszaru wsparcia poprzez utrzymanie i świadome wykorzystanie potencjału wspólnego dziedzictwa kulturowego i naturalnego

- 27
- 28

1 **Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii**

2 Mocnymi stronami obszaru wsparcia są: duże zróżnicowanie ukształtowania powierzchni (od terenów
3 nizin po tereny górskie), formy użytkowania ziemi (tereny pojezierzy, zwartych kompleksów leśnych,
4 rzeźby polodowcowej), a także szerokie spektrum miejsc cennych przyrodniczo i kulturowo. Atrakcyjność
5 tego regionu jest potęgowana przez obecność zasobów kulturowych o znaczeniu międzynarodowym.
6 Niestety peryferyjne położenie regionu utrudnia wykorzystanie potencjału turystycznego. Dlatego też
7 istnieje potrzeba rozwoju i połączenia trwałych form turystyki, przyjaznych środowisku oraz tworzenie
8 i wspieranie systemów informacyjnych i ich cyfryzacja. .. Konieczne jest przy tym zapewnienie
9 wielojęzyczności i intensywniejszej komunikacji podmiotów zajmujących się tą gałęzią, co umożliwi
10 łączenie ofert oraz bardziej efektywne informowanie o nich turystów. Planowane działania w tym zakresie
11 koncentrować się będą na ochronie, rewitalizacji, dostępności zabytków kultury, przemysłu i rzemiosła
12 wraz z ich otoczeniem oraz na polepszeniu infrastruktury kulturalnej. Wspierane również będą
13 przedsięwzięcia skierowane na ochronę i zachowanie dziedzictwa naturalnego. Rezultatem będzie
14 wzmocnienie spójności społecznej, zmiana postrzegania regionu i jego transgranicznego dziedzictwa
15 naturalnego i kulturowego przez mieszkańców, wzrośnie atrakcyjność regionu. Zwiększy się przez to liczba
16 odwiedzających obiekty turystyczne i wykorzystanie turystycznych obiektów noclegowych.

17 W celu zwiększenia dostępności do miejsc o cennych walorach przyrodniczych i kulturowych działania
18 programowe powinny wspierać tworzenie nowych połączeń transgranicznych (w szczególności
19 autobusowych). Konieczna jest integracja taryfowo-przestrzenna transportu zbiorowego w ramach
20 jednolitego systemu, który obejmowałby swoim zasięgiem cały obszar wsparcia. Celowym jest również
21 tworzenie nowych form integracji transportu zbiorowego przez łączenie systemu taryfowego z biletami
22 wstępu do obiektów turystycznych i na wydarzenia kulturalne.

23 Istotne jest także promowanie transportu intermodalnego przez łączenie np. transportu samochodowego
24 z kolejowym, autobusowym i rowerowym czy typowo turystycznym (miejsca połączeń szlaków
25 kajakowych, konnych, pieszych itp.) przez rozbudowę niezbędnej infrastruktury, która przyczyni się do
26 ułatwienia dotarcia do miejsc turystycznych, co wpłynie na atrakcyjność turystyczną regionu. Takimi
27 formami integracji będą np. węzły przesiadkowe. W rezultacie zwiększy się liczba osób podróżujących
28 pociągami lub przesiadających się na rower w podróżach do miejsc atrakcyjnych turystycznie, ale także do
29 pracy.

Oś Priorytetowa II	Mobilność regionalna
Priorytet Inwestycyjny 7.(B)	Zwiększenie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym węzłami multimodalnymi
Cel szczegółowy II	Poprawa jakości połączeń drogowych do przejść granicznych

30 **Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii**

31 W obszarze wsparcia występuje stosunkowo gęsta sieć drogowa, w tym korzystne połączenie między
32 województwem dolnośląskim i Saksonią w ciągu autostrady A4. Sieć uzupełnia droga krajowa (w
33 przyszłości autostrada) A18 w województwie dolnośląskim i lubuskim, jak również droga krajowa DK 12
34 (alternatywna droga do autostrad A4 i przyszłej A18) oraz droga federalna B115 oraz B156 do granicy w
35 Łęknicy i poprzez drogę krajową DK 27 do granicy w Przewozie. W okresie programowania 2007-2013
36 zwiększyła się przepustowość transgraniczna, głównie przez poprawę jakości dróg wyższego rzędu
37 łączących wiele obszarów ze wspomnianymi autostradami. Jednakże obecnie obserwowane jest
38 obciążenie z tytułu wzrostu wykorzystania transportu samochodowego. Zjawisko to występuje zarówno
39 w transporcie towarowym jak i osobowym, czego efektem jest wzrost ruchu i zatłoczenia ulic.

40 Mimo poprawy stanu wielu dróg, w dalszym ciągu widoczne są potrzeby inwestycyjne w zakresie
41 istniejącej sieci w celu poprawy spójności transportowej obszarów położonych po obu stronach granicy.
42 Potrzeby te dotyczą zwłaszcza infrastruktury łączącej się z mniejszymi przejściami granicznymi.
43 Ograniczony budżet Programu pozwala jedynie na nieliczne działania w tym zakresie, dlatego wymagana
44 będzie koncentracja na likwidacji wąskich gardeł i deficytów w ścisłym obszarze przygranicznym dla
45 polepszenia transgranicznej mobilności i usprawnienia przepustowości przejść granicznych obszaru

1 wsparcia. Stąd za priorytet należy uznać poprawę stanu i przepustowości dróg granicznych, co przyczyni
2 się do wzrostu liczby alternatywnych połączeń między polską i niemiecką częścią obszaru wsparcia.

3 Docelowym rezultatem tej osi jest usprawnienie przejazdów przez granicę i skrócenie czasu podróży
4 pomiędzy miejscowościami w pasie przygranicznym poprzez przyłączenie tego obszaru do ważnych osi
5 komunikacyjnych. Interwencja w ramach Programu przyczyni się do wzrostu mobilności ludności, przez co
6 do większego ich udziału w życiu społeczno-gospodarczym obszaru wsparcia.

Oś Priorytetowa III	Edukacja transgraniczna
Priorytet Inwestycyjny 10.EWT	Inwestowanie w kształcenie, szkolenia, w tym szkolenie zawodowe, na rzecz zdobywania umiejętności, uczenia się przez całe życie poprzez rozwój i wdrażanie wspólnych systemów kształcenia, szkolenia zawodowego i szkolenia
Cel szczegółowy III	Wzmocnienie powiązania i rozszerzenie wspólnej polsko-niemieckiej oferty edukacyjnej

7 **Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii**

8 Do najważniejszych rezultatów działań prowadzonych w ramach tego priorytetu należy rozbudowa
9 transgranicznej oferty edukacyjnej, dopasowanej do potrzeb wspólnego rynku pracy i uwzględniającej
10 konieczne wzmocnienie potencjałów innowacyjnych. Założeniem jest tworzenie zarówno potrzebnych
11 programów kształcenia dla szkół wyższych, jak również kształcenie zawodowe i ustawiczne kadry
12 pracowniczej w zakresie kwalifikacji dostosowanych do wymagań polskich i niemieckich przedsiębiorstw
13 funkcjonujących w obszarze wsparcia. Wraz z nowymi programami nauczania wzrośnie także jakość
14 kształcenia i szkoleń na wszystkich poziomach systemu edukacji. Na każdym etapie kształcenia zwiększy
15 się ilość czasu poświęconego na naukę języka niemieckiego/polskiego w celu pokonania bariery językowej.
16 Do najważniejszych efektów tego priorytetu należeć będzie wzrost kompetencji i mobilności uczniów,
17 studentów i absolwentów.

18 Program wspierał będzie wszelkie inicjatywy transgranicznej współpracy między szkołami, szkołami
19 wyższymi i innymi instytucjami związanymi z edukacją (domy kultury, centra młodzieży, fundacje
20 i stowarzyszenia, klastry edukacyjne) i przygranicznym rynkiem pracy. Środki przeznaczone zostaną np. na
21 organizację wizyt studyjnych, staży, praktyk i innych programów wymiany. W efekcie tej wymiany wiedzy i
22 doświadczenia uczniowie, studenci i poszukujący zatrudnienia absolwenci będą mieli większe szanse na
23 znalezienie pracy na miejscu. W tym celu istotne jest zachęcenie do udziału w tworzeniu takich koncepcji
24 pracodawców, przez co zyskają oni realny wpływ na to, jak pozyskiwać i zmotywować wykwalifikowanych
25 pracowników dla regionalnego i transgranicznego rynku pracy. W efekcie przyszli pracownicy obszaru
26 wsparcia będą w większym stopniu spełniać oczekiwania pracodawców, co dla firm oznaczać będzie
27 większą specjalizację i innowacyjność. Poza tym poprzez działania z zakresu edukacji ekologicznej
28 podniesione zostaną zaangażowanie, wrażliwość oraz świadomość ekologiczna wszystkich grup
29 społecznych, aby zapewnić wzajemne oddziaływanie z planowanych wykorzystaniem potencjału
30 dziedzictwa naturalnego i kulturowego w ramach pierwszej osi Programu.

Oś Priorytetowa IV	Współpraca partnerska i potencjał instytucjonalny
Priorytet Inwestycyjny 11.EWT	Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej poprzez wspieranie współpracy prawnej i administracyjnej i współpracy między obywatelami i instytucjami
Cel szczegółowy IV	Intensyfikacja instytucjonalnej i partnerskiej współpracy pomiędzy obywatelami i instytucjami we wszystkich obszarach życia społecznego na rzecz rozwoju obszaru pogranicza

31 **Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii**

32 Wiele wyzwań stojących przed obszarem programowania można w sposób najbardziej efektywny
33 rozwiązać w ramach współpracy transgranicznej. Kluczowa jest w tym rola administracji publicznej
34 i instytucji, które posiadają doświadczenie w tego typu działalności. Ich zadaniem jest tworzenie trwałych

1 platform współpracy na obszarze wsparcia. Istotna jest intensyfikacja współpracy jednostek
2 odpowiedzialnych za planowanie przestrzenne. Stąd efektem realizacji Programu powinno być lepsze
3 zrozumienie funkcjonowania systemu prawno-administracyjnego sąsiada, a także inicjowanie działań
4 mających na celu uproszczenie i ujednolicenie procedur.

5 Ważny dla tej osi priorytetowej jest aspekt związany z przewyżnianiem barier socjokulturowych
6 i językowych, które stanowią istotną przeszkodę dla współpracy. Rezultatem osi priorytetowej powinno
7 być minimalizowanie tych barier. Wsparcie powinno być udzielane inicjatywom w zakresie kształcenia
8 interkulturowego oraz podnoszenia kompetencji językowych.

9 Ze względu na duże i stale rosnące zagrożenie powodowane przez ekstremalne warunki pogodowe
10 (których skutkiem są powodzie i pożary lasów), jak również szczególne wymogi w zakresie efektywnego
11 zwalczania przestępczości transgranicznej, bardzo ważnym elementem współpracy instytucji będą
12 wspólne działania w zakresie prewencyjnej ochrony przeciwpowodziowej i ochrony lasów, a także służb
13 ratunkowych (policji, straży pożarnej, służb ratowniczych i zwalczających katastrofy). Efektem Programu
14 powinna być intensyfikacja współpracy w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego oraz przeciwdziałania
15 zagrożeniom i katastrofom, w tym naturalnym. Priorytetem będzie lepsza koordynacja polskich i
16 niemieckich jednostek straży pożarnej, służb ratownictwa czy policji w czasie zagrożenia. Taka współpraca
17 przyczyni się do ograniczenia katastrofalnych skutków tych zagrożeń i szybszego reagowania organów
18 odpowiedzialnych za prewencję i eliminację negatywnych skutków klęsk żywiołowych lub innych
19 podobnych zdarzeń. Dzięki dalszemu wzmocnieniu i rozbudowie współpracy policji w zakresie prewencji i
20 Karania zmniejszą się deficyty i luki bezpieczeństwa, które są związane z granicznym położeniem obszaru
21 wsparcia. Rezultaty planowanych działań będą widoczne w postaci zwiększenia współpracy nawiązanej
22 pomiędzy partnerami dwóch regionów. Dodatkowo wiele osób w ramach programu zdobędzie nowe
23 kwalifikacje.

24 Niezbędna jest transgraniczna koordynacja w ramach współpracy w zakresie środowiska. Wspierane
25 powinny być działania mające na celu budowanie współpracy instytucjonalnej i pomiędzy obywatelami
26 w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej oraz uwrażliwiania opinii publicznej na zrównoważone
27 gospodarowanie zasobami naturalnymi, które stanowią wspólne dobro całego obszaru wsparcia.
28 Rezultatem tych działań będzie ukształtowanie odpowiednich postaw oraz upowszechnianie zachowań
29 zgodnych z zasadami zrównoważonego gospodarowania i korzystania z zasobów środowiska przyrodniczego
30 wśród mieszkańców regionu i turystów.

Tabela 3. Specyficzne dla Programu wskaźniki rezultatu

Cel szczegółowy 1: **Zwiększenie atrakcyjności obszaru wsparcia poprzez utrzymanie i świadome wykorzystanie potencjału wspólnego dziedzictwa kulturowego i naturalnego**

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
1	Poziom atrakcyjności kulturowej i przyrodniczej obszaru wsparcia	[ankieta]	Na podstawie przeprowadzonego badania	2014		<p>Pomiar atrakcyjności przyrodniczej i kulturowej obszaru wsparcia przez osoby odwiedzające obszar wsparcia przeprowadzony zostanie w oparciu o badanie ankietowe, które będzie dotyczyło następujących aspektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) częstotliwość odwiedzin obszaru wsparcia i korzystanie z dziedzictwa b) zainteresowanie dziedzictwem (świadomość o jego istnieniu) c) chęć do odwiedzenia lub wykorzystania dziedzictwa d) dostępność komunikacyjną atrakcji turystycznych regionu. <p>W badaniu przeprowadzonym w 2014 r. zakłada się, że atrakcyjność kulturowa i przyrodnicza obszaru wsparcia będzie na poziomie bazowym, a więc przy braku jakichkolwiek działań w ramach Programu. Zakłada się, że wartość tego wskaźnika w 2018 r. będzie wyższa, na skutek realizacji części projektów w ramach Programu, natomiast wartość wskaźnika w 2023 r. informować będzie o postrzeganiu atrakcyjności kulturowej i przyrodniczej po zrealizowaniu niemal wszystkich działań programowych. Wobec niemożności oceny wartości tego wskaźnika w 2023 r. w przypadku braku interwencji, przyjmuje się w uproszczeniu, że wzrost jego poziomu od 2014 (stan bez interwencji) do 2023 (stan po zrealizowaniu projektów) mierzy wpływ interwencji na dany obszar realizacji Programu (tzw. <i>impact</i>).</p> <p>Wskaźnik ten mierzony będzie w dwóch skalach:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) przestrzennej (lokalna i regionalna) b) dla poszczególnych projektów <p>Wartości wskaźnika zostaną przełożone na skalę od 1 do 10.</p> <p>Wstępna ewaluacja (2014) – głównym celem oceny będzie oszacowanie wartości bazowej wskaźnika. Za pomocą wyników z badania ankietowego przygotowany zostanie syntetyczny indeks atrakcyjności obszaru wsparcia. Badanie zostanie przeprowadzone na reprezentatywnej próbie odwiedzających obszar wsparcia. Na podstawie wartości bazowej ustalona zostanie wartość docelowa wskaźnika.</p> <p>Ewaluacja bieżąca (2018) – Głównym celem oceny będzie oszacowanie postępów w osiąganiu wartości docelowej wskaźnika. Badanie zostanie przeprowadzone na reprezentatywnej próbie odwiedzających obszar wsparcia. Wartości wskaźnika atrakcyjności na tym etapie umożliwią oszacowanie możliwości osiągnięcia przez wskaźnik wartości docelowej.</p> <p>Ewaluacja ex-post (2023) – Głównym celem ewaluacji będzie oszacowanie wartości docelowej wskaźnika atrakcyjności. W tym celu przeprowadzone zostanie badanie ankietowe na reprezentatywnej próbie odwiedzających obszar wsparcia. Wartość wskaźnika wskaże zmianę atrakcyjności przyrodniczej i kulturowej obszaru na skutek realizacji projektów.</p>	Trzykrotnie w okresie wdrażania Programu (2014, 2018, 2023)

Sformatowano: Odstęp Po: 0,6 wiersz

Sformatowano: Czcionka: (Domyślny) Calibri

Cel szczegółowy 2: Poprawa jakości połączeń drogowych do przejść granicznych

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
1	Skrócenie czasu przejazdu między miastami w obszarze przygranicznym	(min)		2014		Pomiar zostanie dokonany na odcinkach pomiędzy ośrodkami miejskimi w obszarze przygranicznym przy pomocy ogólnodostępnych narzędzi GIS (Geographic Information System) zgodnie z metodyką pomiaru, która zostanie określona w ekspertyzie.	Trzykrotnie w okresie wdrażania Programu (2014, 2018, 2023)

Cel szczegółowy 3: Wzmocnienie powiązania i rozszerzenie wspólnej polsko-niemieckiej oferty edukacyjnej

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
1	Stopień powiązania i zróżnicowanie oferty edukacyjnej	[ankieta]		2014		<p>Ankieta przeprowadzona na grupie instytucji branżowych edukacyjnych m.in. przedszkoli, szkół, szkół wyższych, pracodawców.</p> <p>Pomiar stopnia powiązania i zróżnicowania oferty edukacyjnej zostanie przeprowadzony wśród instytucji, których działalność związana jest z rynkiem edukacji m.in. przedszkoli, szkół, szkół wyższych, pracodawców.</p> <p>W ramach badania respondenci poproszeni zostaną o opinie na temat powiązania oferty edukacyjnej polskich i niemieckich instytucji, w tym wpływu na to powiązanie współpracy instytucji z obu krajów, za pomocą następujących pytań:</p> <p>Jak oceniają Państwo powiązanie oferty edukacyjnej w szkołach polskich i niemieckich w zakresie:</p> <p>a) profili nauczania – 1 2 3 4 5</p> <p>b) transgranicznej mobilności uczniów i studentów – 1 2 3 4 5</p> <p>1 – są to zupełnie różne oferty, 2 – występuje kilka podobieństw, 3 – oferty te są w mniej więcej w połowie zbliżone, 4 – oferty te są raczej do siebie podobne, 5 – oferty te w bardzo dużym stopniu się pokrywają</p> <p>Czy uważają Państwo, że w ostatnich latach oferta edukacyjna w waszym regionie stała się:</p> <p>1 – uboższa i raczej nie widać pozytywnych efektów współpracy z krajem sąsiednim, 2 – raczej niewiele się zmieniła, 3 – uboższa, ale widać pozytywne efekty współpracy z krajem sąsiednim, 4 – bogatsza, ale w małym stopniu dzięki współpracy z krajem sąsiednim, 5 – bogatsza i w dużym stopniu dzięki współpracy z krajem sąsiednim</p> <p>Wartość średnia ze wszystkich odpowiedzi respondentów będzie wskaźnikiem stopnia powiązania i zróżnicowania oferty edukacyjnej. W badaniu przeprowadzonym w 2014 r. zakłada się, że wskaźnik ten w obszarze wsparcia będzie na poziomie bazowym, a więc przy braku jakichkolwiek działań w ramach Programu. Zakłada się, że wartość tego wskaźnika w 2018 r. będzie wyższa, na skutek realizacji części projektów w ramach Programu, natomiast wartość wskaźnika w 2023 r. informować będzie o stopniu</p>	Trzykrotnie w okresie wdrażania Programu (2014, 2018, 2023)

Sformatowano: Czcionka: (Domyślny) Calibri

						<p>powiązania i zróżnicowania oferty edukacyjnej po zrealizowaniu niemal wszystkich działań programowych. Wobec niemożności oceny wartości tego wskaźnika w 2023 r. w przypadku braku interwencji, przyjmuje się w uproszczeniu, że wzrost jego poziomu od 2014 (stan bez interwencji) do 2023 (stan po zrealizowaniu projektów) mierzy wpływ interwencji na dany obszar realizacji Programu (tzw. <i>impact</i>).</p> <p>Wskaźnik ten mierzony będzie w dwóch skalach:</p> <p>a) przestrzennej (lokalna i regionalna)</p> <p>b) dla poszczególnych projektów</p> <p>Wartości wskaźnika zostaną przełożone na skalę od 1 do 5.</p> <p>Wstępna ewaluacja (2014) – Głównym celem oceny będzie oszacowanie wartości bazowej wskaźnika. Za pomocą wyników z badania ankietowego przygotowany zostanie syntetyczna wartość stopnia powiązania i zróżnicowania oferty edukacyjnej obszaru wsparcia. Badanie zostanie przeprowadzone na grupie instytucji edukacyjnych, pracodawców. Na podstawie wartości bazowej ustalona zostanie wartość docelowa wskaźnika.</p> <p>Ewaluacja bieżąca (2018) – Głównym celem oceny będzie oszacowanie postępów w osiągnięciu wartości docelowej wskaźnika. Badanie zostanie przeprowadzone na reprezentatywnej grupie instytucji edukacyjnych, pracodawców. Wartości wskaźnika stopnia powiązania i zróżnicowania na tym etapie umożliwią oszacowanie możliwości osiągnięcia przez wskaźnik wartości docelowej.</p> <p>Ewaluacja ex-post (2023) – Głównym celem ewaluacji będzie oszacowanie wartości docelowej wskaźnika stopnia powiązania i zróżnicowania oferty edukacyjnej. W tym celu przeprowadzone zostanie badanie ankietowe na reprezentatywnej próbie, grupie instytucji edukacyjnych, pracodawców. Wartość wskaźnika wskaże zmianę stopnia powiązania i zróżnicowanie oferty edukacyjnej na skutek realizacji projektów.</p>
--	--	--	--	--	--	---

Cel szczegółowy 4: Intensyfikacja instytucjonalnej i partnerskiej współpracy pomiędzy obywatelami i instytucjami we wszystkich obszarach życia publicznego na rzecz rozwoju pogranicza

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
1							
2	Indeks nastrojów instytucji zaangażowanych w polsko-niemiecką współpracę transgraniczną	[ankieta]	Na podstawie przeprowadzonego badania	2014		<p>Badanie ankietowe polegać będzie na ocenie nastrojów wśród instytucji i społeczeństwa przez przedstawicieli instytucji oraz organizacji pozarządowych zaangażowanych w polsko-niemiecką współpracę transgraniczną, co do <u>obecnego</u> stanu współpracy z partnerami z kraju sąsiada (nasilenie, stagnacja, osłabienie), a także perspektyw współpracy z partnerami z kraju sąsiada w ciągu <u>następnego roku</u> (nastąpi nasilenie, pozostanie bez zmian lub nastąpi osłabienie). Wskaźniki te powstaną przez udział instytucji deklarujących określony stan i przyszłe oczekiwania co do rozwoju współpracy. Indeks zostanie skonstruowany przez zsumowanie powyższych składowych (obecnego i przyszłego).</p> <p>W badaniu przeprowadzonym w 2014 r. zakłada się, że indeks nastrojów instytucji zaangażowanych w polsko-niemiecką współpracę transgraniczną będzie na poziomie bazowym, a więc przy braku jakichkolwiek</p>	<p>Pięciokrotnie w okresie wdrażania Programu (2014, 2016, 2018, 2020, 2023)</p>

Sformatowano: Czcionka: (Domyślny) Calibri

działań w ramach Programu. Zakłada się, że wartość tego wskaźnika w 2018 r. będzie wyższa, na skutek realizacji części projektów w ramach Programu, natomiast wartość wskaźnika w 2023 r. informować będzie o nastrojach instytucji zaangażowanych w polsko-niemiecką współpracę po realizacji niemal wszystkich projektów w ramach Programu. Wobec niemożności oceny wartości tego wskaźnika w 2023 r. w przypadku braku interwencji, przyjmuje się w uproszczeniu, że wzrost jego poziomu od 2014 (stan bez interwencji) do 2023 (stan po zrealizowaniu projektów) mierzy wpływ interwencji na dany obszar realizacji Programu (tzw. *impact*).

Wartości wskaźnika zostaną przełożone na skalę od 1 do 10.

Wstępna ewaluacja (2014) – głównym celem oceny będzie oszacowanie wartości bazowej indeksu. Za pomocą wyników z badania ankietowego przygotowany zostanie syntetyczny indeks nastrojów instytucji złożony ze wskaźników cząstkowych (nastroje obecne i przyszłe). Badanie zostanie przeprowadzone na reprezentatywnej próbie instytucji polskiej i niemieckiej części obszaru. Na podstawie wartości bazowej ustalona zostanie wartość docelowa indeksu.

Ewaluacja bieżąca (2016, 2018, 2020) – Głównym celem oceny będzie oszacowanie postępów w osiągnięciu wartości docelowej indeksu. Badanie zostanie przeprowadzone na reprezentatywnej próbie instytucji polskiej i niemieckiej części obszaru. Wartości indeksu na tym etapie umożliwią oszacowanie możliwości osiągnięcia przez indeks wartości docelowej.

Ewaluacja ex-post (2023) – Głównym celem ewaluacji będzie oszacowanie wartości docelowej indeksu nastrojów instytucji między polską i niemiecką częścią obszaru wsparcia. W tym celu przeprowadzone zostanie badanie ankietowe w instytucjach polskiej i niemieckiej części obszaru. Wartość indeksu wskaże zmianę nastrojów instytucji do podejmowania współpracy w obszarze wsparcia na skutek realizacji projektów.

- 1 **2.A.6. Przedsięwzięcia, które mają zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego**
- 2 **2.A.6.1. Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład**
- 3 **w realizację celów szczegółowych, oraz, w stosownych przypadkach, wskazanie głównych grup docelowych,**
- 4 **poszczególnych terytoriów docelowych i typów beneficjentów**

Podmioty uprawnione do ubiegania się o wsparcie w ramach wszystkich osi priorytetowych

Beneficjent wiodący lub partner projektu muszą należeć do jednej z niżej wymienionych kategorii instytucji, tj.:

1. jednostki administracji państwowej, regionalnej i lokalnej, stowarzyszenia tych jednostek i instytucje im podległe:
  - a) posiadające osobowość prawną, zgodnie z obowiązującym prawem krajowym;
  - b) nie posiadające osobowości prawnej na podstawie mającego zastosowanie prawa krajowego, pod warunkiem, że ich przedstawiciele są uprawnieni do podejmowania w imieniu danego podmiotu zobowiązań prawnych oraz finansowych¹⁷. W tym przypadku wymagane będą stosowne dokumenty potwierdzające posiadane uprawnienia.
2. podmiot ustanowiony zgodnie z prawem publicznym lub prywatnym dla konkretnego celu zaspokajania potrzeb w interesie ogólnym, nie posiadający charakteru przemysłowego lub handlowego oraz posiadający osobowość prawną oraz finansowany w głównej części przez państwo, władze regionalne lub lokalne lub inne organy zarządzane prawem publicznym lub których zarząd podlega nadzorowi przez te organy lub posiadające radę administracyjną, zarządzającą lub nadzorczą, z której więcej niż połowa członków jest wyznaczana przez państwo, władze regionalne lub lokalne lub inne organy zarządzane prawem publicznym,
3. organizacje pozarządowe non-profit, stowarzyszenia oraz organizacje partnerstwa społecznego i gospodarczego zgodnie z obowiązującym prawem krajowym:
  - a) posiadające osobowość prawną, zgodnie z obowiązującym prawem krajowym
  - b) nie posiadające osobowości prawnej na podstawie mającego zastosowanie prawa krajowego, pod warunkiem, że ich przedstawiciele są uprawnieni do podejmowania w imieniu danego podmiotu zobowiązań prawnych oraz finansowych¹⁸. W tym przypadku wymagane będą stosowne dokumenty potwierdzające posiadane uprawnienia.
4. małe i średnie przedsiębiorstwa w osiach priorytetowych I, III oraz IV, o ile działania w projekcie są realizowane w zakresie pożytku publicznego¹⁹. Podmioty te nie mogą pełnić roli beneficjenta wiodącego.

5

Priorytet 6.(C) Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego

Rodzaje przykładowych działań:

Działania na rzecz ochrony przyrody:

- a) Budowa lub modernizacja małej infrastruktury turystycznej służącej ograniczeniu antropopresji na obszarach cennych przyrodniczo
- b) Wspólna ochrona transgranicznych naturalnych siedlisk
- c) Rozwój i intensyfikacja współpracy parków, ogrodów botanicznych oraz zoologicznych na rzecz ochrony przyrody
- d) Realizacja działań wspierających ochronę i rozwój dziedzictwa naturalnego oraz krajobrazu

¹⁷ Zgodnie z art. 131 ust. 2 lit. a oraz ust. 3 Rozporządzenia 966/2012 UE ws. zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002.

¹⁸ Zgodnie z art. 131 ust. 2 lit. a oraz ust. 3 Rozporządzenia 966/2012 UE ws. zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002.

¹⁹ Zgodnie z zasadami przyznawania pomocy publicznej.

w obszarze wsparcia

Działania na rzecz zachowania i ochrony dziedzictwa kulturowego:

- e) Opracowanie wspólnych standardów i strategii w zakresie ochrony i konserwacji zabytków kultury
- f) Rewitalizacja i promocja zabytków przyrody i kultury
- g) Poprawa infrastruktury kultury poprzez rozwój i zachowanie obiektów kultury i projektów kulturalnych
- h) Opieka nad wspólnym historycznym krajobrazem kulturowym (np. kraina domów przystępnych)
- i) Programy wymiany zabytków ruchomych i muzealiów (np. wystawy czasowe, objazdowe itp.)
- j) Digitalizacja zabytków ruchomych i nieruchomości związanych z obszarem transgranicznym

Działania na rzecz rozwoju dziedzictwa kulturalnego i naturalnego:

- k) Tworzenie, rozbudowa sieci ścieżek rowerowych wraz z małą infrastrukturą
- l) Tworzenie i promocja wspólnych produktów, sieci informacyjnych i dydaktycznych w zakresie dziedzictwa naturalnego i kulturowego
- m) Sieciowanie (szlaki m. in. tematyczne, dydaktyczne, strategie marketingowe), w tym rozbudowa istniejącego systemu ścieżek krajobrazowych, kulturowych, rowerowych – jako elementu wykorzystania szczególnego potencjału do rozwoju turystyki
- n) Koordynacja transgraniczna systemów informacji turystycznej, stworzenie spójnego systemu oznakowania i informacji o zabytkach kulturowych i naturalnych
- o) Utworzenie i wspieranie wspólnej marki regionu
- p) Tworzenie i rozbudowa transgranicznych systemów przesiadkowych komunikacji publicznej poprawiających dostępność komunikacyjną obszarów przyrodniczych
- q) Tworzenie i rozbudowa wielojęzycznych systemów informacyjnych i sprzedażowych związanych z promocją obiektów turystycznych i kulturalnych
- r) Rozbudowa systemu integracji biletowej na obszarze wsparcia
- s) Budowa i rozbudowa węzłów transportu multimodalnego, w tym transportu rowerowego umożliwiających dojazd do obszarów cennych przyrodniczo
- t) Budowa małej infrastruktury na potrzeby transportu publicznego (przystanki, stojaki na rowery, tabliczki przystankowe itp.) służącej poprawie turystycznego wizerunku terenu

Grupy docelowe:

- mieszkańcy obszaru wsparcia
- osoby wizytujące obszar wsparcia (turyści),

Szczególne terytoria docelowe:

- cały obszar wsparcia.

Wzrost atrakcyjności przyrodniczej i kulturowej obszaru wymaga spełnienia trzech kluczowych zasad. Po pierwsze należy przeciwdziałać degradacji miejsc, obiektów i rzeczy uznanych za cenne przyrodniczo i kulturowo stanowiących o zainteresowaniu nimi szerokiego grona odbiorców. Degradacja ta w oczywisty sposób powoduje spadek atrakcyjności, a w konsekwencji spadek zainteresowania dziedzictwem przyrodniczym i kulturowym. W obszarze wsparcia tego typu zabezpieczenie przed degradacją powodowaną przede wszystkim czynnikami antropogenicznymi zapewnione zostanie przez działania związane z ochroną przyrody, a także „kanalizowaniem” ruchu turystycznego oraz współpracą w zakresie ochrony krajobrazu. W przypadku dziedzictwa kulturowego działania programowe skoncentrują się na zachowaniu obiektów ważnych z punktu widzenia kulturowego, a jednocześnie nawiązujących do wspólnej historii obszaru. Chociaż tego typu działania nie zawsze bezpośrednio powodują zwiększenie atrakcyjności obszaru, zawsze przyczyniają się do powstrzymania jej spadku.

Sformatowano: Czcionka: Calibri

Drugą zasadą warunkującą wzrost atrakcyjności jest odpowiednie wyposażenie obszaru w infrastrukturę, obiekty i urządzenia umożliwiające i w maksymalny sposób ułatwiające korzystanie odwiedzającym z dziedzictwa przyrodniczego i naturalnego. Do nich w ramach Programu należy poprawa infrastruktury dla turystów (oznakowanie i informacja o obiektach, tworzenie wspólnych produktów turystycznych), w tym rozwiązań umożliwiających przemieszczenie się do miejsc docelowych (zintegrowany transport zbiorowy, wspólny bilet), jak i w ich obrębie (systemy ścieżek rowerowych, dydaktycznych, szlaki turystyczne). Ostatnim elementem wpływającym na wzrost atrakcyjności jest odpowiednia promocja regionu umożliwiająca dotarcie do szerokiej liczby odbiorców zamieszkałych nawet poza obszarem wsparcia. Najważniejszym celem działań promocyjnych jest zwiększenie rozpoznawalności i skojarzeń z regionem, co w ramach Programu osiągnięte zostanie przez utworzenie wspólnej marki. Ponadto, Program szeroko traktuje działania promocyjne, które towarzyszyć będą większości działań dotyczących rozwoju dziedzictwa naturalnego i kulturowego.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Cel projektu powinien ściśle nawiązywać do celu szczegółowego tego priorytetu inwestycyjnego.

W ramach PI 6 (C) możliwe są projekty (w tym inwestycyjne i infrastrukturalne) ukierunkowane na wspieranie i zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego. Cel projektu powinien ściśle nawiązywać do celu szczegółowego tego priorytetu inwestycyjnego.

Wszystkie projekty oceniane będą zgodnie z systemem opisanym w rozdziale 2.A.6.2.

1

Priorytet inwestycyjny	7.(B)	Zwiększenie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym węzłami multimodalnymi
-------------------------------	--------------	--

Rodzaje przykładowych działań:

a) planowanie i roboty budowlane na drogach poprawiające dostępność przejść granicznych

Grupy docelowe:

- mieszkańcy obszaru wsparcia
- osoby spoza obszaru wsparcia, np. turyści, osoby czasowo przebywające na obszarze wsparcia ze względów zawodowych (osoby okazjonalnie korzystające z połączeń drogowych obszaru wsparcia).

Szczególne terytoria docelowe:

- terytoria gmin/powiatów w pasie przygranicznym, tj. bezpośrednio przylegające do granicy polsko-saksońskiej.

Wkład w realizację celu szczegółowego „Poprawa jakości połączeń drogowych do przejść granicznych”

Na jakość połączenia drogowego z perspektywy użytkowników składają się: parametry techniczne (szerokość jezdni, pobocza, oznakowanie, skrzyżowania), stan techniczny (obecność lub brak spękań, nierówności, kolein), czas przejazdu oraz bezpieczeństwo podróżowania. W bezpośredni sposób działania programowe wpływać mogą tylko na pierwsze dwa czynniki. W przypadku rozbudowy dróg prowadzących do przejść granicznych poprawie ulegają parametry techniczne, natomiast w przypadku ich remontu poprawie ulega stan techniczny. W projektach drogowych związanych z przebudową poprawie parametrów technicznych towarzyszy poprawa stanu nawierzchni. W następstwie tych działań na drodze zwiększa się maksymalna dopuszczalna prędkość jazdy (przez podniesienie parametrów technicznych), co wpływa na skrócenie czasu przejazdu. Natomiast zarówno poprawa parametrów technicznych, jak i modernizacja nawierzchni przyczyniają się do zwiększenia bezpieczeństwa i komfortu jazdy. Działania w ramach Programu wpływają więc na wszystkie niezbędne elementy gwarantujące poprawę jakości połączeń drogowych do przejść granicznych. Współpraca transgraniczna na tym polu zapewnia ciągłość usprawnionych połączeń do przejść granicznych po obu stronach granicy.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Cel projektu powinien ściśle nawiązywać do celu szczegółowego tego priorytetu inwestycyjnego.

W ramach PI 7 (B) możliwe są projekty infrastruktury drogowej polegające na planowaniu i robotach

Sformatowano: Czcionka: Calibri

budowlanych, które spełniają łącznie poniższe warunki:

- łączą węzły drugo- i trzeciorzędne z infrastrukturą TEN-T,
- prowadzą do przejść granicznych.

Na obszarze wsparcia występują przede wszystkim węzły trzeciorzędne. Są to obszary zurbanizowane i/lub węzły multimodalne, oferujące usługi publiczne i prywatne także poza własnymi granicami administracyjnymi – okolicznym mniejszym miejscowościom.

Wszystkie projekty oceniane będą zgodnie z systemem opisanym z rozdziale 2.A.6.2.

1

10. EWT Inwestowanie w kształcenie, szkolenia, w tym szkolenie zawodowe, na rzecz zdobywania umiejętności, uczenia się przez całe życie poprzez rozwój i wdrażanie wspólnych systemów kształcenia, szkolenia zawodowego i szkolenia

Rodzaje przykładowych działań:

- Wspieranie edukacji językowej na każdym etapie kształcenia
- Rozbudowa oferty kształcenia na każdym etapie (w tym na rzecz nabywania kompetencji interkulturalnych) ukierunkowanej na wzmocnienie potencjału innowacyjnego oraz potrzeby transgranicznego rynku pracy
- Inicjowanie i dalsze rozwijanie transgranicznych sieci kooperacji (klastry edukacyjne)
- Organizacja dwujęzycznych systemów informacyjnych, programów edukacyjnych, targów pracy i innych komplementarnych inicjatyw na przygranicznym rynku pracy w celu wzmocnienia mobilności transgranicznej (przykładowo mobilność studencka, podniesienie kompetencji pracowników na wspólnym rynku pracy)
- Organizacja wymian, staży, praktyk zawodowych i wizyt studyjnych między instytucjami polskimi i niemieckimi
- Tworzenie wspólnych programów nauczania zawodowego (w tym kształcenie ustawiczne) we współpracy z pracodawcami z Polski i Niemiec
- Realizacja projektów edukacyjnych i wychowawczych dla dzieci i młodzieży – rozwój i nawiązywanie współpracy międzyszkolnej (w tym na etapie wczesnoszkolnym), na przykład nabywanie kompetencji językowych, wraz z wynikającymi z celu projektu, koniecznymi działaniami infrastrukturalnymi
- Utworzenie kompleksowej i szerokiej oferty kształcenia z zakresu edukacji ekologicznej w zakresie obszarów środowiska i trwałość (np. ochrona środowiska, ochrona lasów, ochrona klimatu, kontrola zanieczyszczeń)
- Rozwój sieci innowacyjnych w zakresie badawczo-rozwojowym w ramach programów kształcenia ustawicznego przy udziale szkół wyższych i przedsiębiorców.

Grupy docelowe:

- mieszkańcy obszaru wsparcia,
- szkoły i jednostki edukacyjne oraz uczniowie/studenci/słuchacze tych placówek.

Szczególne terytoria docelowe:

- cały obszar wsparcia.

Wkład w realizację celu szczegółowego „Wzmocnienie powiązania i rozszerzenie wspólnej polsko-niemieckiej oferty edukacyjnej”

Kluczowym elementem wzmocnienia powiązań między polską i niemiecką częścią obszaru wsparcia jest upowszechnianie i rozszerzanie edukacji językowej w społecznościach pogranicza. Wzrost kompetencji językowych będzie miał zasadniczy wpływ na efekty wszelkich form mobilności zarówno młodzieży, jak i osób dorosłych między instytucjami polskimi i niemieckimi. Stąd Program priorytetowo traktuje edukację językową na każdym etapie kształcenia. W sposób bezpośredni wzmocnienie powiązań między polską i

Sformatowano: Czcionka: Calibri

niemiecką częścią obszaru wsparcia w zakresie edukacji będzie odbywać się za pomocą dofinansowanych w ramach Programu wymian, staży, praktyk i innych bardziej rozbudowanych form kooperacji między placówkami. Stworzy to podstawę do dalszej integracji zarówno systemów kształcenia, jak i innych działalności nie koniecznie związanych z edukacją. Tworzenie rozbudowanych i dopasowanych do lokalnych potrzeb programów mobilności uczniów, studentów i pracowników będzie częściowo wymuszał ujednoczenie systemu kształcenia, na co Program będzie odpowiadał działaniami związanymi z utworzeniem kompleksowej oferty kształcenia, tworzeniem wspólnych programów nauczania zawodowego oraz zwiększoną promocją. Dzięki temu wspólna polsko-niemiecka oferta będzie w lepszy sposób odpowiadała na potrzeby mieszkańców i przedsiębiorców obszaru wsparcia. Ze względu na znacząco powiększoną powierzchnię obszarów chronionych i cennych przyrodniczo szczególne miejsce wśród działań edukacyjnych zajmie kształcenie ekologiczne.

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Cel projektu powinien ściśle nawiązywać do celu szczegółowego tego priorytetu inwestycyjnego. Projekty powinny wspierać przede wszystkim współpracę beneficjentów w zakresie edukacji. Aby wzmocnić oddziaływanie tej współpracy w ramach projektów możliwe są działania inwestycyjne i drobne infrastrukturalne o ile nie stanowią przeważającej części projektu i nie stanowią głównego celu projektu.

Wszystkie projekty oceniane będą zgodnie z systemem opisanym z rozdziale 2.A.6.2.

1

11. EWT Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej poprzez wspieranie współpracy prawnej i administracyjnej i współpracy między obywatelami i instytucjami

Rodzaje przykładowych działań:

Współpraca w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom i bezpieczeństwa wewnętrznego

- a) Współpraca w dziedzinie przeciwdziałania zagrożeniom i innych dziedzinach życia publicznego, jak również współpraca w zakresie wymiaru sprawiedliwości
- b) Wspólne ćwiczenia, szkolenia, plany w zakresie ochrony przeciwpożarowej, ratownictwa oraz ochrony przed katastrofami
- c) Współpraca w zakresie zarządzania ryzykiem powodziowym, monitoring i tworzenie baz danych na temat stanu wód na rzekach
- d) Współdziałanie właściwych służb w ochronie przed katastrofami, w tym w szczególności przed klęskami żywiołowymi oraz z zakresu ochrony przeciwpożarowej poprzez tworzenie sieci współpracy w tym tworzenie i rozbudowa wspólnych systemów komunikacji i informacji oraz techniki specjalistycznej
- e) Transgraniczna współpraca policji w zakresie zwalczania transgranicznej przestępczości, w szczególności poprzez działania takie jak edukacja społeczeństwa, wzajemne hospitacje i zakup sprzętu

Współpraca w dziedzinie administracji oraz współpraca obywateli

- f) Fundusz Małych Projektów, realizowany przez Euroregion Nysa²⁰
- g) Uproszczenie procedur administracyjnych, w tym tworzenie wspólnych systemów informacji prawno-administracyjnej
- h) Polepszenie współpracy instytucjonalnej w zakresie doskonalenia zawodowego pracowników pionu administracji w zakresie zadań mających charakter transgraniczny
- i) Organizacja wspólnych szkoleń, planów, wizyt studyjnych, kursów językowych dotyczących współpracy w obszarze administracji i systemu sądownictwa w tym planowania przestrzennego i rozwoju regionalnego

²⁰ Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa oraz Euroregion Neisse e.V.

- j) Finansowanie działań mających na celu nawiązanie i ułatwienie współpracy między instytucjami i obywatelami
- k) Realizacja projektów współpracy instytucjonalnej (gmin, związków zawodowych, partnerów społeczno-gospodarczych, organizacji pozarządowych) mających na celu rozwój kompetencji międzykulturowych
- l) Współpraca sprzyjająca poprawie skuteczności polityki rozwoju lokalnego i regionalnego, planowania przestrzennego
- m) Działania na rzecz wspierania współpracy pomiędzy instytucjami i lokalną przedsiębiorczością

Współpraca w dziedzinie ekologii

- n) Współpraca w zakresie prowadzenia zrównoważonej gospodarki leśnej i ochrony lasów
- o) Współpraca na rzecz ochrony środowiska, w szczególności w zakresie ochrony przyrody, ochrona lasów, ochrona klimatu, kontrola zanieczyszczeń, działania na rzecz realizacji europejskiej dyrektywy wodnej
- p) Kreowanie świadomości ekologicznej przez upowszechnianie zachowań zgodnych z zasadami zrównoważonego gospodarowania i korzystania z zasobów środowiska przyrodniczego wśród mieszkańców i turystów
- q) Działania w zakresie rewaloryzacji i utrzymania ekosystemów, w tym opracowywanie wspólnych planów ochrony
- r) Inwentaryzacja wspólnych obszarów wymagających ochrony
- s) Tworzenie systemu wymiany informacji, baz danych i transgranicznych strategii ochrony ekosystemów

Grupy docelowe:

- mieszkańcy obszaru wsparcia
- instytucje publiczne, które zaangażowane są we współpracę polsko-saksońską

Szczególne terytoria docelowe:

- cały obszar wsparcia.

Wkład w realizację celu szczegółowego „Intensyfikacja instytucjonalnej i partnerskiej współpracy pomiędzy obywatelami i instytucjami we wszystkich obszarach życia publicznego na rzecz rozwoju pogranicza”

Ze względu na konieczność zapewnienia skuteczności i efektywności wszystkich działań w Programie w ramach priorytetów inwestycyjnych, ich realizacja musi opierać się o współpracę transgraniczną w tych dziedzinach, na które Program będzie miał bezpośredni wpływ oraz wszelkich innych, które pełnią rolę wspomagającą i przyczyniają się do rozwoju całego pogranicza (administracja, samorządy, służby publiczne). Współpraca instytucji z obu krajów nie może być ograniczana przez odmienne i skomplikowane procedury administracyjne i urzędowe, dlatego Program stawia przede wszystkim na usuwanie tego typu barier przez szkolenie pracowników, dostarczanie informacji prawno-administracyjnej oraz pokonywanie trudności w komunikacji wynikających także z różnic kulturowych i językowych. W zakresie wspomagania współpracy w sferze dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, działania programowe szeroko odnoszą się do kwestii ochrony przyrody, przy czym chodzi tu przede wszystkim o działania planistyczne, strategiczne i informacyjne. Spójność koncepcji i planów sporządzanych przez powołane do tego celu instytucji w obu krajach stanowią podstawę ustalania zasad wspólnej realizacji projektów. Znaczną część beneficjentów tego typu działań stanowić będą lokalne samorządy jako podmioty odpowiedzialne za kreowanie polityki rozwoju. Współpraca instytucji w obszarze wsparcia nie będzie się ograniczać jednak wyłącznie do kwestii administracji i polityki rozwoju, lecz także ochrony obszaru przed wspólnymi zagrożeniami, do których należą klęski naturalne wielokrotnie nawiedzające ten obszar w przeszłości. W celu zmniejszenia rozmiarów strat powodowanych przez powódzie i pożary lasów działania programowe stawiają na pogłębienie współpracy służb odpowiedzialnych przeciwdziałanie zagrożeniom, czego efektem będzie zwiększenie prewencji. Wszystkie działania w tym zakresie przyczynią się do pogłębienia współpracy - wspólne ćwiczenia, szkolenia, plany, wspólny monitoring rzek i lasów, tworzenie zintegrowanych baz danych.

Sformatowano: Czcionka: Calibri

Kierunkowe zasady wyboru operacji

Cel projektu powinien ściśle nawiązywać do celu szczegółowego tego priorytetu inwestycyjnego. Możliwy jest szeroki zakres tematyczny. Projekty powinny być nastawione na rozwój współpracy między instytucjami, instytucjami i obywatelami i między obywatelami. Aby wzmocnić oddziaływanie rezultatów współpracy możliwe są działania inwestycyjne i drobne infrastrukturalne, o ile nie stanowią przeważającej części projektu i nie stanowią głównego celu projektu.

Wszystkie projekty oceniane będą zgodnie z systemem opisany w rozdziale 2.A.6.2.

1 2.A.6.2. *Kierunkowe zasady wyboru operacji*

2 Szczegółowy system oceny i naboru będzie opisany w Podręczniku Programu.

3 System naboru i oceny powinien zapewnić możliwość dofinansowania projektów z możliwie największym
4 oddziaływaniem transgranicznym i znaczeniem dla obszaru wsparcia, a także dużym stopniem innowacyjności.
5 Jednocześnie projekty powinny być gotowe do realizacji, mieć zapewnione odpowiednie struktury
6 wdrożeniowe oraz płynność finansową. System powinien spełniać kryteria efektywności, przejrzystości
7 i obiektywności.

8 Ustala się w programie nabory zamknięte. Ich harmonogram będzie odzwierciedlał potrzeby programu na
9 danym etapie jego wdrażania. Szczegóły dotyczące kolejnych naborów są ujęte w odpowiednich dokumentach
10 programowych.

11 Przewiduje się możliwość realizacji projektów flagowych. Projekty tego typu powinny obejmować swoim
12 zasięgiem i wywierać wpływ na cały lub większość obszaru wsparcia, w znaczący sposób realizować wskaźniki
13 programowe i mieć znaczenie strategiczne dla współpracy transgranicznej. Projekty flagowe mogą być składane
14 poza standardową procedurą naboru. Ocena i wybór projektów flagowych odbywa się zgodnie z kryteriami
15 obowiązującymi dla projektów regularnych. Ta sama procedura jest wykorzystywana także dla Funduszu
16 Małych Projektów, realizowanego przez Euroregion Nysa.

17 Ocena odbywa się we Wspólnym Sekretariacie. Projekty są oceniane jako całość na wszystkich etapach
18 procedury. Weryfikacji poszczególnych elementów projektu dokonuje WS (przy możliwym wsparciu ekspertów
19 zewnętrznych z odpowiednich dziedzin) oraz polsko-niemiecki panel ekspertów. Ocena odbywa się na
20 podstawie kryteriów kwalifikowalności i jakości zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący i opisanych
21 szczegółowo w dokumentach programowych.

22 W celu uniknięcia ponoszenia zbędnych kosztów przez beneficjentów oraz zapewnienia efektywności
23 procedury, w pierwszej kolejności weryfikacji podlega spełnienie kryteriów współpracy transgranicznej,
24 zgodność z celami programu, kwalifikowalność wnioskodawców i prawidłowość montażu finansowego.
25 Dokonuje się również sprawdzenia kompletności, ważności, aktualności i zgodności z prawem dokumentacji,
26 a także oceny wpływu projektu na polityki horyzontalne.

27 Najbardziej istotnymi elementami projektu, mającymi wpływ na wynik jego oceny są: wkład w realizację
28 celów programu (w tym wkład w realizację zakładanych wskaźników) i strategii rozwoju, wartość dodana
29 oraz jakość współpracy transgranicznej i trwałość efektów projektu. W celu zapewnienia obiektywności
30 i rozpatrzenia ww. kwestii z punktu widzenia obu partnerów współpracy, oceny projektu pod tym kątem
31 dokonuje polsko-niemiecki panel ekspertów.

32 Dla zapewnienia prawidłowej realizacji projektu przeprowadza się ocenę wykonalności. W pierwszej kolejności
33 jest weryfikowana kwalifikowalność wydatków na podstawie obowiązujących przepisów. Następnie
34 sprawdzeniu podlega: efektywność kosztów, harmonogram realizacji, sposób zarządzania - logika przyjętej
35 strategii. Powyższe kwestie sprawdzane są przez WS przy ewentualnym wsparciu ekspertów zewnętrznych.
36 Ocenione zgodnie z powyższymi zasadami projekty przedkładane są pod obrady polsko-niemieckiego Komitetu
37 Monitorującego. Komitet Monitorujący podejmuje decyzję o dofinansowaniu projektu, zgodnie z przyjętymi
38 procedurami, określonymi w Regulaminie Komitetu Monitorującego. W przypadku odrzucenia projektu Komitet
39 Monitorujący w sposób wyczerpujący powinien uzasadnić decyzję.

1 Partnerzy Wiodący otrzymają informację o decyzji Komitetu Monitorującego. W przypadku przyjęcia projektu
2 do dofinansowania rozpoczyna się proces podpisania umowy o dofinansowanie.

3 Zgodnie z artykułem 20 ust. 2 Rozporządzenia nr 1299/2013 możliwa jest realizacja projektów z partnerami
4 spoza obszaru wsparcia Programu. W ramach projektu dopuszczalna jest realizacja działań poza obszarem
5 wsparcia, jednak wysokość środków Programu wydatkowanych poza obszarem wsparcia nie może przekroczyć
6 20% dostępnej alokacji Programu. Ponadto projekt taki musi przynosić korzyść obszarowi wsparcia objętego
7 Programem.. W ramach Programu Współpracy INTERREG Polska – Saksonia 2014-2020 przewiduje się, że w
8 szczególności zainteresowani współpracą mogą być partnerzy z Republiki Czeskiej (trójstyk polsko-saksońsko-
9 czeski na południu), Brandenburgii i nieobjętej Programem części województwa lubuskiego. KM przy
10 ewentualnym wyborze projektów z partnerami spoza obszaru wsparcia będzie miał na uwadze warunki
11 określone w ww. Rozporządzeniu.

12

1 2.A.6.3. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

2 2.A.6.4. Planowane wykorzystanie dużych projektów

3 2.A.6.5. Wskaźniki produktu

4 Tabela 4. Wspólne i specyficzne dla Programu wskaźniki produktu

5 6.(C) Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik (nazwa wskaźnika)	Jednostka pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
1.1	Liczba przedsięwzięć w projektach dotyczących zachowania, ochrony, promowania dziedzictwa naturalnego i kulturowego	[szt.]	189	Raporty beneficjentów	Raz do roku
1.2.	Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturowego i naturalnego stanowiących atrakcje turystyczne (common indicator)	{odwiedziny/rok}	-	Ankieta przeprowadzona na m.in. reprezentatywnej próbie objętych wsparciem instytucji zarządzających obiektami dziedzictwa kulturowego i naturalnego stanowiące atrakcje turystyczne. Ankieta przeprowadzona zostanie wyłącznie w instytucjach prowadzących ewidencję odwiedzin (obiekty turystyczne, noclegi, miejsca ze wstępem w postaci biletów). W ankiecie reprezentanci instytucji udzielą odpowiedzi na dwa pytania: 1) jaka była liczba odwiedzających w zarządzanych przez Państwa obiektach w roku poprzedzającym badanie 2) jakiej liczby odwiedzających spodziewają się Państwo w rok po zrealizowaniu przedsięwzięcia wspartego ze środków PWT Polska-Saksonia? Średnia wartość procentowa różnicy między wartościami podanymi przez wszystkich respondentów stanowić będzie wartość docelową wskaźnika.	Raz do roku

6 7.(B). Zwiększenie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym węzłami multimodalnymi

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik (nazwa wskaźnika)	Jednostka pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
2.1	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg (common indicator)	[km]	25	Raporty beneficjentów	Raz do roku

8

9

- 1 10. EWT Inwestowanie w kształcenie, szkolenia, w tym szkolenie zawodowe, na rzecz zdobywania
 2 umiejętności, uczenia się przez całe życie poprzez rozwój i wdrażanie wspólnych systemów kształcenia,
 3 szkolenia zawodowego i szkolenia

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik (nazwa wskaźnika)	Jednostka pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
3.1.	Liczba uczestników wspólnych systemów kształcenia i szkoleń mających na celu wspieranie zatrudnienia, możliwości edukacyjnych oraz szkolnictwa wyższego i zawodowego ponad granicami (common indicator)	[osoby]	7 300	Raporty beneficjentów	Raz do roku
3.2.	Liczba przedsięwzięć w projektach dotyczących edukacji	[szt.]	123	Raporty beneficjentów	Raz do roku

- 4 11. EWT Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz
 5 sprawności administracji publicznej poprzez wspieranie współpracy prawnej i administracyjnej
 6 i współpracy między obywatelami i instytucjami

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik (nazwa wskaźnika)	Jednostka pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
4.1	Liczba osób uczestniczących w przedsięwzięciach realizowanych w ramach projektów dotyczących współpracy między obywatelami i instytucjami	[osoby]	21 720	Raporty beneficjentów	Raz do roku
4.2	Liczba przedsięwzięć w projektach dotyczących współpracy między obywatelami i instytucjami	[szt.]	355	Raporty beneficjentów	Raz do roku

2.A.7. Ramy wykonania

Tabela 5. Ramy wykonania dla osi priorytetowej

Oś priorytetowa	Rodzaj wskaźnika	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru, w stosownych przypadkach	Cel pośredni na 2018	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika, w stosownych przypadkach
Wspólne dziedzictwo naturalne i kulturowe	produktu	1.1	Liczba przedsięwzięć w projektach dotyczących zachowania, ochrony, promowania dziedzictwa naturalnego i kulturowego	[szt.]	40	189	Raporty beneficjentów	
	Wskaźnik finansowy	1.2.	Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturowego i naturalnego stanowiących atrakcje turystyczne (common indicator) Kwota wydatków, poniesionych przez beneficjentów i scertyfikowanych do Komisji Europejskiej	[odwiedziny/rok] EUR	- 1 341 005	- 22 976 539	Badanie ankietowe Dane Instytucji Zarządzającej	
Mobilność regionalna	produktu	2.1	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg (common indicator)	[km]	6	25	Raporty beneficjentów	
	Wskaźnik finansowy		Kwota wydatków, poniesionych przez beneficjentów i scertyfikowanych do Komisji Europejskiej	EUR	766 288	14 400 000	Dane Instytucji Zarządzającej	
Edukacja transgraniczna	produktu	3.1.	Liczba uczestników wspólnych systemów kształcenia i szkoleń mających na celu wspieranie zatrudnienia, możliwości edukacyjnych oraz szkolnictwa wyższego i zawodowego ponad granicami (common indicator)	[osoby]	600	7 300	Raporty beneficjentów	
	produktu	3.2.	Liczba przedsięwzięć w projektach dotyczących edukacji	[szt.]	30	123	Raporty beneficjentów	
	Wskaźnik finansowy		Kwota wydatków, poniesionych przez beneficjentów i scertyfikowanych do Komisji Europejskiej	EUR	574 716	10 736 471	Dane Instytucji Zarządzającej	
Współpraca partnerska i potencjał instytucjonalny	produktu	4.1	Liczba osób uczestniczących w przedsięwzięciach realizowanych w ramach projektów dotyczących współpracy między obywatelami i instytucjami	[osoby]	5 000	21 720	Raporty beneficjentów	
	produktu	4.2	Liczba przedsięwzięć w projektach dotyczących współpracy między obywatelami i instytucjami	[szt.]	50	355	Raporty beneficjentów	

	Wskaźnik finansowy		<i>Kwota wydatków, poniesionych przez beneficjentów i scertyfikowanych do Komisji Europejskiej</i>	EUR	1 149 432	21 557 647	Dane Instytucji Zarządzającej	
--	--------------------	--	--	-----	-----------	------------	-------------------------------	--

1 2.A.8. Kategorie interwencji

Tabela 6. Wymiar 1 Zakres interwencji

Oś priorytetowa	Kod	Kwota	
Wspólne dziedzictwo naturalne i kulturowe	090	Ścieżki rowerowe i piesze	2 000 000
	091	Rozwój i promowanie potencjału turystycznego obszarów przyrodniczych	5 000 065
	092	Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych	4 500 000
	093	Rozwój i promowanie publicznych usług turystycznych	3 500 000
	094	Ochrona, rozwój i promowanie dóbr publicznych w dziedzinie kultury i dziedzictwa naturalnego	3 200 000
	095	Rozwój i promowanie usług publicznych w dziedzinie kultury i dziedzictwa	1 500 000
	085	Ochrona i zwiększanie różnorodności biologicznej, ochrona przyrody i zielona infrastruktura	1 000 000
	086	Ochrona, regeneracja i zrównoważone wykorzystanie obszarów Natura 2000	1 000 000
Mobilność regionalna	034	Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	13 600 000
Edukacja transgraniczna	050	Infrastruktura edukacyjna na potrzeby kształcenia i szkolenia zawodowego oraz kształcenia osób dorosłych	1 316 000
	051	Infrastruktura edukacyjna na potrzeby edukacji szkolnej (na poziomie podstawowym i średnim ogólnokształcącym)	1 340 000
	052	Infrastruktura na potrzeby wczesnej edukacji elementarnej i opieki nad dzieckiem	1 400 000
	115	Ograniczanie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki, zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia	1 584 000
	116	Poprawa jakości, skuteczności i dostępności szkolnictwa wyższego oraz kształcenia na poziomie równoważnym w celu zwiększenia udziału i poziomu osiągnięć, zwłaszcza w przypadku grup w niekorzystnej sytuacji	1 000 000
	117	Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i	1 000 000

Sformatowano: Czcionka: Calibri

	kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji	
	118 Lepsze dopasowywanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami	2 500 000
Współpraca partnerska i potencjał instytucjonalny	119 Inwestycje w zdolności instytucjonalne i w sprawność administracji publicznej oraz efektywność usług publicznych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym w celu przeprowadzenia reform, z uwzględnieniem lepszego stanowienia prawa i dobrego rządzenia	10 300 000
	087 Środki w zakresie dostosowania do zmian klimatu oraz ochrona przed zagrożeniami związanymi z klimatem, np. erozją, pożarami, powodzią, burzami, suszami, oraz zarządzanie ryzykiem w tym zakresie, w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności oraz systemy i infrastruktura do celów zarządzania klęskami i katastrofami	5 000 000
	088 Zapobieganie zagrożeniom naturalnym niezwiązanym z klimatem (np. trzęsieniami ziemi) oraz wywołanym działalnością człowieka, np. awariami przemysłowymi, oraz zarządzanie ryzykiem w tym zakresie, w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności oraz systemy i infrastruktura do celów zarządzania klęskami i katastrofami	5 060 000

Tabela 7. Wymiar 2 Forma finansowania

Oś priorytetowa	Kod	Kwota
Wspólne dziedzictwo naturalne i kulturowe	01 Dotacja bezzwrotna	21 700 065
Mobilność regionalna	01 Dotacja bezzwrotna	13 600 000
Edukacja transgraniczna	01 Dotacja bezzwrotna	10 140 000
Współpraca partnerska i potencjał instytucjonalny	01 Dotacja bezzwrotna	20 360 000

Tabela 8. Wymiar 3 Typ obszaru

Oś priorytetowa	Kod	Kwota
Wspólne dziedzictwo naturalne i kulturowe	Nie dotyczy	21 700 065
Mobilność regionalna	Nie dotyczy	13 600 000
Edukacja transgraniczna	Nie dotyczy	10 140 000
Współpraca partnerska i potencjał instytucjonalny	Nie dotyczy	20 360 000

Tabela 9. Wymiar 6 Terytorialne mechanizmy wdrażania

Oś priorytetowa	Kod	Kwota
Wspólne dziedzictwo naturalne i kulturowe	Nie dotyczy	21 700 065
Mobilność regionalna	Nie dotyczy	13 600 000
Edukacja transgraniczna	Nie dotyczy	10 140 000
Współpraca partnerska i potencjał instytucjonalny	Nie dotyczy	20 360 000

1 2.A.9. Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej, z uwzględnieniem, w razie
 2 potrzeby, działań wzmacniających potencjał administracyjny instytucji zaangażowanych w zarządzanie
 3 programami i ich kontrolę oraz beneficjentów oraz, w razie potrzeby, działań wzmacniających potencjał
 4 administracyjny odpowiednich partnerów uczestniczących w realizacji programów

5 2.B. Opis osi priorytetowych dotyczących pomocy technicznej

6 2.B.1. Oś priorytetowa

7 Pomoc techniczna

8 2.B.2. Fundusz i podstawa dla kalkulacji wsparcia Unii

Fundusz	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Podstawa kalkulacji (całkowity koszt kwalifikowalny lub publiczny koszt kwalifikowalny)	Całkowity koszt kwalifikowalny(zgodnie z art. 120 ust. 2 lit. A Rozporządzenia Nr 1303/2013

9 2.B.3. Cele szczegółowe i oczekiwane rezultaty

10 Nie dotyczy, wsparcie UE na pomoc techniczną w ramach programu operacyjnego nie przekracza 15 mln EUR

Sformatowano: Czcionka: Calibri

1 2.B.4. Wskaźniki rezultatu

Tabela 10. Specyficzne dla Programu wskaźniki rezultatu

2 Nie dotyczy, wsparcie UE na pomoc techniczną w ramach programu operacyjnego nie przekracza 15 mln EUR

3 2.B.5. Przedsięwzięcia, które mają zostać objęte wsparciem, oraz ich oczekiwany wkład w realizację celów 4 szczegółowych

5 2.B.5.1. Opis przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, oraz ich oczekiwany wkład w realizację 6 celów szczegółowych

7 Działania realizowane w ramach Pomocy Technicznej są niezbędne w celu zapewnienia skutecznego wdrażania
8 Programu oraz efektywnego wykorzystania środków wspólnotowych poprzez odpowiedni monitoring
9 i kontrolę. Wspierane mają być w szczególności wydatki związane z przygotowaniem, zarządzaniem,
10 monitorowaniem, oceną, informacją i kontrolą, jak również zwiększeniem zdolności administracyjnej Programu.
11 Istniejące zapisy w rozporządzeniu o EWT wymagają zawarcia rozwiązań zapewniających wydajne
12 wykorzystanie funduszy, zalicza się do nich m. in. planowane wykorzystanie pomocy technicznej, w tym
13 działania mające na celu wzmocnienie zdolności administracyjnej instytucji i beneficjentów, wraz
14 z odpowiednimi informacjami.

15 Po zatwierdzeniu Programu, środki Pomocy Technicznej wykorzystywane są w szczególności do następujących
16 zadań zgodnie z art. 58 rozporządzenia ogólnego ust. 1:

- 17 a) pomocy w przygotowaniu i ocenie projektów;
- 18 b) wsparcia w zakresie wzmocnienia struktur instytucjonalnych i rozwoju zdolności administracyjnych w celu
19 skutecznego zarządzania funduszami objętymi zakresem wspólnych ram strategicznych;
- 20 c) badań związanych ze sprawozdawczością Komisji w zakresie funduszy objętych zakresem wspólnych ram
21 strategicznych oraz sprawozdania na temat spójności;
- 22 d) działań związanych z analizą, zarządzaniem, monitorowaniem, wymianą informacji oraz wdrażaniem
23 funduszy objętych zakresem wspólnych ram strukturalnych, a także działań odnoszących się do wdrażania
24 systemów kontroli oraz pomocy technicznej i administracyjnej;
- 25 e) ewaluacji, ekspertyz, statystyk i badań, również o charakterze ogólnym, dotyczących obecnego
26 i przyszłego funkcjonowania funduszy objętych zakresem wspólnych ram strategicznych, które mogą być
27 przeprowadzane, w stosownych przypadkach, przez EBI;
- 28 f) działań mających na celu rozpowszechnianie informacji, wspieranie tworzenia sieci, prowadzenia działań
29 komunikacyjnych, podnoszenia świadomości, promowania współpracy i wymiany doświadczeń, w tym
30 z państwami trzecimi;
- 31 g) instalacji, obsługi i łączenia informatycznych systemów zarządzania, monitorowania, audytu, kontroli
32 i ewaluacji;
- 33 h) przedsięwzięć zmierzających do poprawy metod ewaluacji oraz wymiany informacji na temat doświadczeń
34 w zakresie ewaluacji;
- 35 i) przedsięwzięć związanych z audytem;
- 36 j) wzmocnienia potencjału krajowego i regionalnego w zakresie planowania inwestycji, oceny potrzeb,
37 przygotowania, opracowywania i wdrażania instrumentów finansowych, wspólnych planów działania oraz
38 dużych projektów, w tym wspólnych inicjatyw z EBI.

39 Zgodnie z Rozporządzeniem o EWT na oś Pomoc techniczna przeznaczona jest maksymalna kwota EFRR,
40 odpowiadająca 6 % łącznej kwoty budżetu Programu (czyli 4,2 mln EUR).

41 W ramach realizacji Programu Współpracy INTERREG Polska-Saksonia środki Pomocy technicznej będą
42 przekazane na następujące rodzaje działań:

- 43 1) w ramach przygotowania, wdrażania i zarządzania Programem:

Sformatowano: Czcionka: Calibri

- 1 a) organizacja i przygotowanie spotkań instytucji programowych (w tym posiedzeń Komitetu
2 Monitorującego Programu),
- 3 b) wypełnianie zadań związanych z Programem przez poszczególne instytucje (w tym przede wszystkim
4 na powstanie, funkcjonowanie i wykonywanie zadań przez Wspólny Sekretariat),
- 5 2) w ramach generowania i wyboru projektów:
- 6 a) tworzenie formularzy aplikacyjnych, ogłaszanie i przeprowadzanie naborów, tworzenie
7 wytycznych/podręczników dla potencjalnych beneficjentów,
- 8 b) wspomaganie potencjalnych beneficjentów w tworzeniu wniosków projektowych (przykładowo
9 szkolenia, seminaria, dwustronne konsultacje),
- 10 c) przeprowadzanie oceny projektów,
- 11 3) w ramach realizacji projektów:
- 12 a) tworzenie narzędzi wspomagających wdrażanie projektów (podręczniki, instrukcje, wzory formularzy),
13 b) doradztwo, szkolenia (w tym w zakresie raportowania),
- 14 4) w ramach działań informacyjno-promocyjnych:
- 15 a) prowadzenie strony internetowej Programu,
16 b) przygotowanie publikacji dotyczących Programu,
17 c) organizacja spotkań, udział w konferencjach,
- 18 5) w ramach monitoringu, kontroli, raportowania:
- 19 a) zapewnienie odpowiedniej kontroli działań finansowanych w ramach Programu na wszystkich
20 szczeblach (w tym wsparcie dla systemu kontroli I-stopnia),
- 21 b) przeprowadzanie ewaluacji, analiz, badań, ocen eksperckich dotyczących Programu.

22 **2.B.5.2. Wskaźniki produktu, które mają się przyczynić do osiągnięcia rezultatów (w podziale na osie**
23 **priorytetowe)**

Tabela 11. Wskaźniki produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Wartość docelowa (2023) opcjonalnie	Źródło danych
5.1	Utworzona strona internetowa Programu	Szt.		Dane IZ
5.2	Przeprowadzone ewaluacje w ramach Programu	Szt.		Dane IZ
5.3	Funkcjonujące instytucje programowe finansowane z Pomocy Technicznej (w tym WS)	Szt.		Dane IZ
5.4	Liczba posiedzeń Komitetu Monitorującego	Szt.		Dane IZ

24

25

26 **2.B.6. Kategorie interwencji**

Tabela 12. Wymiar 1 Zakres interwencji

Oś priorytetowa	Kod	Kwota
Pomoc techniczna	121 Przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola	3 600 004

Sformatowano: Czcionka: Calibri

	122	Ewaluacja i badania	300 000
	123	Informacja i komunikacja	300 000

Tabela 13. Wymiar 2 – Forma finansowania

Oś priorytetowa	Kod	Kwota	
Pomoc techniczna	01	Dotacja bezzwrotna	4 200 004

Tabela 14. Wymiar 3 Terytorium

Oś priorytetowa	Kod	Kwota
Pomoc techniczna	Nie dotyczy	4 200 004

1

- 1 SEKCJA 3. PLAN FINANSOWY
- 2 3.1. Środki finansowe z EFRR (w EUR)

Tabela 15. Podział na lata

Fundusz	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Ogółem
EFRR	3 472 057	5 069 674	7 239 816	13 154 704	13 417 794	13 686 152	13 959 872	70 000 069
Ogółem	3 472 057	5 069 674	7 239 816	13 154 704	13 417 794	13 686 152	13 959 872	70 000 069

3.2.A. Łączne środki finansowe z EFRR oraz współfinansowania krajowego (w EUR)

Tabela 16. Plan finansowy

	Fundusz	Podstawa kalkulacji wsparcia Unii (całkowity koszt kwalifikowalny lub publiczny koszt kwalifikowalny)	Wsparcie Unii (a)	Wkład krajowy (b) = (c) + (d))	Szacunkowy podział wkładu krajowego		Finansowanie ogółem (e) = (a) + (b)	Stopa dofinansowania (f) = (a)/(e)
					Publiczne finansowanie krajowe (c)	Prywatne finansowanie krajowe (d)		
Wspólne dziedzictwo naturalne i kulturowe	EFRR	25 529 488	21 700 065	3 829 423	2 897 658	931 765	25 529 488	85%
	IPA	0		0	0		0	
	EIS	0		0	0		0	
Mobilność regionalna	EFRR	16 000 000	13 600 000	2 400 000	2 018 824	381 176	16 000 000	85%
	IPA	0		0	0		0	
	EIS	0		0	0		0	
Edukacja transgraniczna	EFRR	11 929 412	10 140 000	1 789 412	1 096 941	692 471	11 929 412	85%
	IPA	0		0	0		0	
	EIS	0		0	0		0	
Współpraca partnerska i potencjał instytucjonalny	EFRR	23 952 941	20 360 000	3 592 941	2 736 470	856 471	23 952 941	85%
	IPA	0		0	0		0	
	EIS	0		0	0		0	
Pomoc techniczna	EFRR	4 941 181	4 200 004	741 177	741 177	0	4 941 181	85%
	IPA	0		0	0		0	
	EIS	0		0	0		0	
Ogółem	EFRR	82 353 022	70 000 069	12 352 953	9 491 070	2 861 883	82 353 022	85%
	IPA							
	EIS							
Ogółem	Ogółem wszystkie fundusze	82 353 022	70 000 069	12 352 953	9 491 070	2 861 883	82 353 022	85%

3.2.B. Podział według osi priorytetowej i celu tematycznego

Tabela 17. Podział według osi priorytetowej i celu tematycznego

Oś priorytetowa	Cel tematyczny	Wsparcie Unii	Wkład krajowy	Finansowanie ogółem
Wspólne dziedzictwo naturalne i kulturowe	Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami	21 700 065	3 829 423	25 529 488
Mobilność regionalna	Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej	13 600 000	2 400 000	16 000 000
Edukacja transgraniczna	Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania, umiejętności i uczenia się przez całe życie	10 140 000	1 789 412	11 929 412
Współpraca partnerska i potencjał instytucjonalny	Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej	20 360 000	3 592 941	23 952 941
Pomoc techniczna		4 200 004	741 177	4 941 181
Ogółem		70 000 069	12 352 953	82 353 022

Tabela 18. Szacunkowa kwota wsparcia, która ma być wykorzystana na cele związane ze zmianami klimatu

Nie dotyczy

1 **SEKCJA 4. ZINTEGROWANE PODEJŚCIE DO ROZWOJU TERYTORIALNEGO**

2 **4.1. Rozwój lokalny kierowany przez społeczność**

3 Nie dotyczy

4 **4.2. Zrównoważony rozwój obszarów miejskich**

5 Nie dotyczy

Tabela 19. Zintegrowane działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich – szacunkowe kwota wsparcia z EFRR

6 Nie dotyczy

7 **4.3. Zintegrowane inwestycje terytorialne (ZIT)**

8 Nie dotyczy

Tabela 20. Szacunkowa alokacja finansowa na ZIT inne niż wymienione w pkt 4.2 (kwota łączna)

9 Nie dotyczy

10 **4.4. Wkład planowanych interwencji w realizację strategii makroregionalnych i strategii morskich, zgodnie z potrzebami obszaru objętego programem, określonymi przez właściwe państwa członkowskie, z uwzględnieniem, w stosownych przypadkach, ważnych projektów strategicznych zidentyfikowanych w tych strategiach (w stosownych przypadkach, jeśli państwa członkowskie i regiony uczestniczą w strategiach makroregionalnych i strategiach morskich)**

15 **Do głównych dokumentów strategicznych, w oparciu, o które prowadzona jest polityka rozwoju w Polsce, należą:**

- 17 1. *Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020”, aktualizacja.2014/2015,*
18 *przyjęty przez Radę Ministrów 22 kwietnia 2014 r.*
- 19 2. *Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności (DSRK) -*
20 *dokument określający główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie*
21 *długookresowej, przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 5 lutego 2013 r.*
- 22 3. *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, przyjęta*
23 *13 lipca 2010 r. przez Radę Ministrów*
- 24 4. *Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne*
25 *państwo (SRK 2020) - dokument stanowiący aktualizację Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015,*
26 *przyjęty 25 września 2012 r. przez Radę Ministrów*
- 27 5. *Zintegrowane strategie rozwoju: Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki, Strategia*
28 *rozwoju kapitału ludzkiego, Strategia rozwoju transportu, Strategia Bezpieczeństwo energetyczne*
29 *i środowisko, Strategia Sprawne państwo, Strategia rozwoju kapitału społecznego, Krajowa*
30 *strategia rozwoju regionalnego – Regiony Miasta Obszary wiejskie, Strategia zrównoważonego*
31 *rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa, Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego RP*

32 **Do głównych dokumentów strategicznych, w oparciu o które prowadzona jest polityka rozwoju na**
33 **poziomie ponadregionalnym w obszarze wsparcia należą:**

- 34 1) *Strategia Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego – makroregionalna strategia zatwierdzona*
35 *w październiku 2009 r. przez Radę Europejską.*

1 2) *Gemeinsame euroregionale Strategie der Euroregion Neisse-Nisa-Nysa unter dem Titel „Strategische*
2 *Handlungsschwerpunkte der Euroregion Neisse-Nisa-Nysa 2014-2020“.*

3 *Strategia Polski Zachodniej 2020.*

4 **Do głównych dokumentów strategicznych, w oparciu, o które prowadzona jest polityka rozwoju na**
5 **poziomie regionalnym w Polsce należą:**

6 1. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020

7 2. Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020

8 **Do głównych dokumentów strategicznych, w oparciu, o które prowadzona jest polityka rozwoju**
9 **w Niemczech i Kraju Związkowym Saksonia należą:**

10 1. *Plan Rozwoju Kraju Związkowego Saksonii 2013 (Landesentwicklungsplan 2013, Staatministerium*
11 *Des Innern, Freistaat Sachsen)*

12 2. *Regionalny Plan Regionalnego Związku Planowania Górne Łużyce- Dolny Śląsk (Regionalplan des*
13 *Regionalen Planungsverbands (RPV) Oberlausitz-Niederschlesien)*

14 3. *Plan Rozwoju Transportu Saksonia 2025 (Landesverkehrsplan Sachsen 2025, Staatsministerium*
15 *Für Wirtschaft Arbeit Und Verkehr, Freistaat Sachsen)*

16 4. *Strategia Saksonii 2020 z 29.04.2011 (StrategiepapierSachsen 2020)*

17 5. *Strategia dla Pracowników Wykwalifikowanych Saksonia 2020 z 17.04.2012*
18 *(FachkräftestrategieSachsen 2020)*

19 6. *Strategia dla turystyki Saksonia 2020, (TourismusstrategieSachsen 2020)*

20 7. *Plan Działania Demografia z 27.04.2010. (HandlungskonzeptDemographie)*

21 8. *Narodowy Program Reform dla Niemiec 2014; 04.2014 wraz z rekomendacjami Rady z*
22 *02.06.2014 (KOM(2014)406 final) (Nationales Reformprogramm Deutschland 2014 vom April*
23 *2014 sowie die Empfehlungen des Rates vom 2. Juni 2014 (KOM(2014) 406 final))*

24

25 Komplementarność Programu z Długookresową Strategią Rozwoju Kraju Polska 2030 i Strategią Saksonii
26 2020 zapewniona jest przez realizację przez Program wielu celów wspólnych, co widoczne jest przez
27 równoważenie potencjału rozwojowego regionów Polski - zapobieganie peryferyzacji regionu oraz
28 ułatwianie funkcjonowania administracji publicznej, co przyczynia się do realizacji celu Strategii –
29 Efektywność i sprawność państwa.

30 Komplementarność ze strategiami rozwoju województw dolnośląskiego i lubuskiego wynika z pełnej
31 zgodności założeń Programu z celami:

32 a) Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020, w której cel główny zakłada „intensywny rozwój
33 nowoczesnej turystyki opartej o współpracę międzyregionalną i transgraniczną”, a także „wyższe
34 kwalifikacje i rozwiniętą kulturę obywatelską”

35 b) Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020, szczególnie w zakresie realizacji celu „Region
36 efektywnie zarządzany”, gdyż jego zapisy postulują wzmocnienie współpracy transgranicznej i
37 międzyregionalnej oraz zwracają uwagę na tworzenie atrakcyjnego wizerunku i marki regionu.

38 Program przyczynia się do realizacji celów innych polskich i niemieckich strategii rozwoju zwłaszcza
39 związanych z budowaniem spójności terytorialnej i przeciwdziałaniem marginalizacji obszarów

1 problemowych.. Program wpływa na podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli,
2 poprawę bezpieczeństwa publicznego oraz wspiera ochronę środowiska naturalnego..

3 Program Współpracy INTERREG Polska-Saksonia jest komplementarny wobec Strategii Unii Europejskiej
4 dla Regionu Morza Bałtyckiego. w zakresie wspólnych celów związanych z udostępnianiem dziedzictwa
5 naturalnego i kulturowego. W ramach Programu planowane są działania, które przyczynią się do poprawy
6 połączeń w regionie oraz poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej i wzrostu dobrobytu jego
7 mieszkańców, co bezpośrednio wpisuje się w cele główne Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza
8 Bałtyckiego. Z kolei w Strategii Rozwoju Polski Zachodniej, gdzie postuluje się podejmowanie wysokiej
9 jakości działalności edukacyjnej i szkoleniowej, a także budowanie przez ośrodki akademickie
10 komplementarnej oferty edukacyjnej, można wskazać komplementarność z działaniami Programu w
11 zakresie celu tematycznego 10. Komplementarne do działań Programu są także zapisy Strategii odnoszące
12 się do potencjału turystycznego makroregionu Polski Zachodniej.

13 Jednostką wdrażającą Program Współpracy INTERREG Polska-Saksonia jest Departament Współpracy
14 Terytorialnej w Ministerstwie Infrastruktury i Rozwoju, natomiast dla Strategii UE dla Regionu Morza
15 Bałtyckiego Departament Polityki Europejskiej w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. W ramach
16 koordynacji tych dokumentów jednostki te zobowiązane są do współpracy w zakresie dostosowania
17 działań programowych dla realizacji poszczególnych celów przez okresowy przegląd stanu wdrażania i
18 wzajemną wymianę uwag dotyczących realizowanych działań. Koordynacja działań programowych ze
19 strategiami i politykami rozwoju na poziomie krajowym odbywać się będzie za pośrednictwem
20 Departamentu Koordynacji Strategii i Polityk Rozwoju w Ministerstwie Infrastruktury i Rozwoju.
21 Koordynacja i komplementarność działań ze strategiami realizowanymi w Polsce oraz Saksonii powinna
22 być zapewniona także, przez ich przedstawicieli odpowiednich polskich i niemieckich ministerstw w
23 Komitecie Monitorującym Programu.

24

25

1 SEKCJA 5. PRZEPISY WYKONAWCZE DO PROGRAMU EWT

2 5.1. Odpowiednie instytucje i podmioty

Tabela 21. Instytucje programu

Instytucja/podmiot	Nazwa instytucji/podmiotu oraz departamentu lub jednostki	Kierownik instytucji/podmiotu (funkcja lub stanowisko)
Instytucja zarządzająca	Minister właściwy ds. rozwoju regionalnego, Polska	Minister właściwy ds. rozwoju regionalnego, Polska
Instytucja certyfikująca, w stosownych przypadkach	Nie dotyczy	Nie dotyczy
Instytucja audytowa	Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej, Polska	Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej, Polska

Tabela 22. Podmiot, któremu Komisja będzie przekazywać płatności:

☒ instytucja zarządzająca	Minister właściwy ds. rozwoju regionalnego, Polska.
☐ instytucja certyfikująca	

Tabela 23. Podmiot lub podmioty wyznaczone do wykonywania zadań w zakresie kontroli i audytu

Instytucja/podmiot	Nazwa instytucji/podmiotu oraz departamentu lub jednostki	Kierownik instytucji/podmiotu (funkcja lub stanowisko)
Podmiot lub podmioty wyznaczone do wykonywania zadań w zakresie kontroli	POLSKA: Wojewoda Dolnośląski i Lubuski (nie dotyczy Pomocy Technicznej) Kontrolerzy Pomocy Technicznej zostaną wyznaczeni odrębnie SAKSONIA: Saksoński Bank Odbudowy – Bank Wsparcia (nie dotyczy Pomocy Technicznej) Kontrolerzy Pomocy Technicznej zostaną wyznaczeni odrębnie)	POLSKA: Wojewoda Dolnośląski i Lubuski (nie dotyczy Pomocy Technicznej) Kontrolerzy Pomocy Technicznej zostaną wyznaczeni odrębnie SAKSONIA: Kierownik właściwego działu zgodnie z kompetencją (nie dotyczy Pomocy Technicznej) Kontrolerzy Pomocy Technicznej zostaną wyznaczeni odrębnie)
Podmiot lub podmioty wyznaczone do wykonywania zadań w zakresie audytu	Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej, Ministerstwo Finansów, Polska, wspierany przez Grupę Auditorów Saksońskie Ministerstwo Finansów, Drezno	Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej, Ministerstwo Finansów, Polska, wspierany przez Grupę Auditorów Kierownik właściwego referatu zgodnie z kompetencją

1 **Państwa Członkowskie reprezentowane są odpowiednio przez:**

2 - **Rzeczpospolita Polska** – ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego

3 - **Kraj Związkowy Saksonia** – Saksosńskie Ministerstwo Środowiska i Rolnictwa, zwane dalej Instytucją
4 Krajową. Instytucja Krajowa jest dla Instytucji Zarządzającej partnerem we wszystkich kwestiach
5 wdrażania Programu w niemieckiej części obszaru wsparcia, pełni zadania koordynujące i uzgodnieniowe
6 w partnerskiej współpracy z IZ oraz wspiera ją w realizacji Programu po niemieckiej stronie.

7 **5.2. Procedura utworzenia wspólnego sekretariatu**

8 Wspólny Sekretariat zostanie utworzony w strukturach Centrum Projektów Europejskich zgodnie z art. 23
9 rozporządzenia UE nr 1299/2013 – jednostki podległej ministrowi właściwemu do spraw rozwoju
10 regionalnego. Zakres zadań WS, określony w rozdziale 5.3.4, zostanie sprecyzowany w odrębnym
11 porozumieniu kompetencyjnym zawartym pomiędzy ministrem właściwym do spraw rozwoju
12 regionalnego a Centrum Projektów Europejskich.

13 Zadania Wspólnego Sekretariatu będą finansowane ze środków pomocy technicznej programu.

14 Pracownicy Wspólnego Sekretariatu będą wyłonieni w procedurze konkursowej. Liczba pracowników
15 Wspólnego Sekretariatu będzie dostosowana do powierzonych Sekretariatowi zadań. Wspólny Sekretariat
16 będzie dwujęzyczny (język polski i niemiecki).

17 **5.3. Krótki opis rozwiązań w zakresie zarządzania i kontroli**

18 W niniejszej części opisano podmioty pełniące funkcje instytucji zarządzającej (IZ), instytucji audytowej
19 (IA) oraz wspólnego sekretariatu (WS). Zdefiniowano również zadania wypełniane przez zaangażowane
20 podmioty, w tym komitetu monitorującego (KM) oraz Państwa Członkowskiego. Ponadto określono
21 relacje istniejące pomiędzy poszczególnymi podmiotami w różnych procesach niezbędnych dla realizacji
22 programu.

23 **5.3.1. Państwa Członkowskie**

24 Memorandum of Understanding zostanie zawarte pomiędzy IZ a Państwem Członkowskim,
25 reprezentowanym Instytucją Krajową. W Memorandum of Understanding zostaną określone obowiązki
26 Państwa Członkowskiego, jak również sposoby komunikacji/porozumiewania się pomiędzy IZ a Instytucją
27 Krajową.

28 **5.3.1.1. Zadania Państw Członkowskich**

- 29 1. wyznaczenie Instytucji Zarządzającej (pełniącej również funkcję Instytucji Certyfikującej), ,
30 Instytucji Audytowej zgodnie z art. 21 rozporządzenia UE nr 1299/2013 oraz Komitetu
31 Monitorującego program zgodnie z art. 47 i 48 rozporządzenia UE nr 1303/2013,
- 32 2. implementacja krajowych regulacji w zakresie wdrażania programu oraz zapewnienie, że
33 funkcjonują one skutecznie oraz zgodnie z przepisami i zasadami programu,
- 34 3. utworzenie krajowego systemu Kontroli 1. Stopnia projektów w celu weryfikacji i certyfikacji
35 wydatków oraz zapewnienie, że system ten funkcjonuje skutecznie oraz zgodnie z przepisami
36 i zasadami programu,
- 37 4. zapewnienie weryfikacji wydatków przez Kontrolerów 1. Stopnia w ciągu 3 miesięcy od złożenia
38 dokumentów przez beneficjenta,,
- 39 5. rozpatrywanie skarg/zastrzeżeń dotyczących wyników kontroli z art. 23 Rozporządzenia
40 1299/2013, jeżeli przewidziano,
- 41 6. zapobieganie, wykrywanie i korygowanie nieprawidłowości, zgodnie z art. 122 ust 1
42 Rozporządzenia 1303/2013,

- 1 7. zawiadamianie Komisji Europejskiej zgodnie z art. 122 rozporządzenia UE nr 1303/2013 o
2 nieprawidłowościach, których wartość przekracza kwotę 10 000 euro wkładu unijnego, oraz o
3 wynikach działań podjętych w związku z wykrytymi nieprawidłowościami,
- 4 8. obowiązki wynikające z odzyskiwania środków nienależnie wypłaconych, zgodnie art. 122
5 rozporządzenia UE nr 1303/2013 oraz z art. 27 ust. 3 rozporządzenia UE nr 1299/2013,
- 6 9. potwierdzanie kwalifikowalności partnerów na podstawie prawa krajowego,
- 7 10. coroczne informowanie Instytucji Zarządzającej w zakresie prawidłowości funkcjonowania
8 krajowego systemu Kontroli 1. Stopnia,
- 9 11. zadania w zakresie kontroli trwałości operacji zgodnie z art. 71 Rozporządzenia 1303/2013.

10 **5.3.2. Komitet Monitorujący**

11 Zgodnie z art. 47 i 48 rozporządzenia UE nr 1303/2013, w ciągu trzech miesięcy od daty otrzymania przez
12 IZ informacji o zatwierdzeniu programu przez Komisję Europejską powołuje się Komitet Monitorujący. W
13 tym terminie każde Państwo Członkowskie wyznaczy przedstawicieli w KM. Na pierwszym posiedzeniu KM
14 zostanie przyjęty regulamin organizacyjny komitetu, w którym zostaną określone m.in. obowiązki
15 członków KM, skład KM, zasady dotyczące zachowania bezstronności oraz sposób podejmowania decyzji.

16 **5.3.2.1. Zadania Komitetu Monitorującego**

- 17 1. zatwierdzanie Podręcznika Programu i kryteriów wyboru projektów, jak również zatwierdzanie
18 niezbędnych zmian do tych dokumentów
- 19 2. wybór projektów do dofinansowania,
- 20 3. rozpatrywanie skarg dotyczących wyboru projektów
- 21 4. ustanowienie zasad kwalifikowalności dla programu,
- 22 5. monitorowanie postępu wdrażania Programu, zgodnie z art. 49 (1) Rozporządzenia UE nr
23 1303/2013,
- 24 6. zatwierdzanie raportów z wdrażania Programu (rocznych i końcowego),
- 25 7. proponowanie zmian do dokumentu programowego i opiniowanie zmian proponowanych przez
26 Instytucję Zarządzającą,
- 27 8. zatwierdzanie/proponowanie realokacji środków pomiędzy osiami priorytetowymi Programu,
- 28 9. zatwierdzenie Strategii Komunikacji Programu i corocznych planów komunikacji oraz
29 monitorowanie ich realizacji, a także wydawanie rekomendacji w celu poprawy ich realizacji,
- 30 10. rozpatrywanie ocena postępów realizacji Programu oraz realizacji działań promocyjnych i
31 informacyjnych, jak również wykorzystania wyników ewaluacji w ramach Programu ,
- 32 11. zatwierdzanie Planu Ewaluacyjnego,
- 33 12. otrzymywanie informacji w zakresie zmian systemu zarządzania i kontroli Programu,
- 34 13. wykonywanie innych funkcji i zadań wypływających z Regulaminu Organizacyjnego.

35 **5.3.3. Instytucja Zarządzająca (pełniąca również funkcję Instytucji Certyfikującej)**

36 IZ powoływana jest zgodnie z art. 21 ust 1 Rozporządzenia UE nr 1299/2013 oraz 123 ust 1
37 Rozporządzenia UE nr 1303/2013. IZ wykonuje wszystkie zadania wynikające z art. 125 Rozporządzenia
38 (UE) nr 1303/2013

39 Ponadto IZ wykonuje funkcję Instytucji Certyfikującej zgodnie z art. 21 ust. 1. Rozporządzenia UE nr
40 1299/2013 oraz art. 123 ust. 3 Rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 W tym zakresie IZ realizuje zadania
41 określone w art. 126 Rozporządzenia (UE) nr 1303/2013.

1 Struktura organizacyjna IZ, kwestia podległości służbowej, zakres uprawnień do podpisywania
2 dokumentów, a także zakres zadań zostaną określone w regulacjach wewnętrznych IZ.

3 **5.3.3.1. Zadania wykonywane bezpośrednio przez Instytucję Zarządzającą**

- 4 1. podpisanie porozumienia kompetencyjnego ze Wspólnym Sekretariatem oraz zatwierdzanie
5 jego procedur ,
- 6 2. opracowanie dokumentów programowych i ich aktualizacja
- 7 3. monitoring realizacji wskaźników programu,
- 8 4. prowadzenie kontroli systemowych we Wspólnym Sekretariacie,
- 9 5. zarządzanie finansowe wypłata środków, księgowanie operacji gospodarczych, ustalanie i
10 nakładanie korekt finansowych związanych z realizacją umowy o dofinansowanie przez
11 beneficjenta oraz odzyskiwanie należności.
- 12 6. upewnianie się, że wydatki poniesione przez każdego z beneficjentów biorących udział
13 w projekcie zostały zweryfikowane przez Kontrolera 1. Stopnia,
- 14 7. rozpatrywanie skarg dotyczących realizacji umowy o dofinansowanie,
- 15 8. prowadzenie ewaluacji
- 16 9. informacja i promocja programu,
- 17 10. podpisywanie umów i decyzji o dofinansowanie projektu ²¹ z beneficjentami oraz aneksów do
18 tych umów i decyzji
- 19 11.
- 20 12. zapewnienie prawidłowego gromadzenia danych w systemie informatycznym,
- 21 13. informowanie Komitetu Monitorującego o rezultatach projektów realizowanych w
22 ramach programu, wynikach, wnioskach i rekomendacjach z przeprowadzonych ewaluacji oraz
23 głównych działaniach promocyjnych i informacyjnych prowadzonych w ramach Programu,
- 24 14. informowanie Komitetu Monitorującego w zakresie zmian systemu zarządzania i
25 kontroli Programu,
- 26 15. przygotowanie opisu sytemu zarządzania i kontroli, a także uaktualnianie informacji na
27 temat opisu funkcji i procedur (opis systemu zarządzania i kontroli) oraz uaktualnianie
28 informacji na temat systemu zarządzania i kontroli,

29 **5.3.3.2. Zadania Instytucji Zarządzającej oddelegowane do Centrum Projektów Europejskich**

- 30 16. przeprowadzanie kontroli w zakresie podwójnego finansowania

31 **5.3.3.3. Zadania Instytucji Certyfikującej bezpośrednio wykonywane przez Instytucję Zarządzającą**

- 32 16. sporządzanie i przedkładanie do Komisji Europejskiej wniosków o płatność
- 33 17. sporządzanie rocznych sprawozdań finansowych, potwierdzanie ich kompletności,
34 dokładności i prawidłowości
- 35 18. prowadzenie w formie elektronicznej ewidencji kwot dotyczącej wydatków
36 zadeklarowanych do Komisji Europejskiej,

²¹ Zgodnie z ustawą o zasadach realizacji programów operacyjnych polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. ...) decyzję o dofinansowanie projektu stanowi decyzja podjęta przez jednostkę sektora finansów publicznych, która stanowi podstawę dofinansowania projektu w przypadku, gdy jednostka sektora finansów publicznych jest jednocześnie właściwą instytucją i wnioskodawcą. W praktyce dotyczy to projektów Pomocy Technicznej Instytucji Zarządzającej.

- 1 19. prowadzenie ewidencji kwot podlegających procedurze odzyskiwania i kwot w całości lub części
2 anulowanych.
- 3 **5.3.4. Wspólny Sekretariat we Wrocławiu**
- 4 **5.3.4.1. Nabory**
- 5 1. zarządzanie procesem aplikacyjnym (z wyłączeniem projektów realizowanych w ramach
6 Funduszu Małych Projektów), w tym organizowanie naborów wniosków o dofinansowanie,
7 przygotowanie projektu pakietów aplikacyjnych, informowanie i udzielanie wsparcia
8 wnioskodawcom, a także ocena złożonych wniosków,
- 9 **5.3.4.2. Realizacja projektów**
- 10 2. przygotowywanie umów/ aneksów do umów z beneficjentami,
11 3. zarządzanie zmianami do projektów,
12 4. monitorowanie postępu w realizacji projektów,
13 5. gromadzenie i weryfikacja sprawozdań z postępów realizacji projektu, w tym weryfikacja
14 działań, produktów, rezultatów projektów oraz postępu finansowego,
15 6. przeprowadzanie kontroli na zakończenie realizacji projektów (m.in. kontrola warunków
16 wypłaty środków)),
- 17 **5.3.4.3. Monitoring programu**
- 18 7. prowadzenie monitoringu i prowadzenie analiz wdrażania programu, przygotowanie informacji
19 w tym zakresie dla Komitetu Monitorującego,
20 8. przekazywanie informacji o nieprawidłowościach zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez
21 Instytucję Zarządzającą i odpowiednimi wytycznymi ministra właściwego do spraw rozwoju
22 regionalnego,
23 9. opracowywanie i realizacja działań informacyjnych i kapitalizacyjnych w celu poprawy
24 zrównoważonego rozwoju i pobudzania finansowanych działań,
- 25 **5.3.4.4. Wsparcie instytucji programu**
- 26 10. zapewnienie dwujęzycznej realizacji Programu wraz z obsługą tłumaczeniową,
27 11. wsparcie przy opracowywaniu zmian do dokumentów programowych,
28 12. przygotowanie i organizacja posiedzeń Komitetu Monitorującego, łącznie z przygotowaniem
29 niezbędnych materiałów,
30 13. przeprowadzanie procedury obiegowej zgodnie z regulaminem Komitetu Monitorującego,
31 14. opracowanie projektów uchwał/decyzji Komitetu Monitorującego,
32 15. zapewnienie wdrożenia uchwał/decyzji podjętych przez Komitet Monitorujący,
33 16. organizacja roboczych spotkań,
- 34 **5.3.4.5. Informacja i promocja**
- 35 17. przygotowanie Strategii Komunikacji Programu (przy współpracy z IZ i IK),
36 18. przygotowywanie Planu Ewaluacyjnego
37 19. pomoc w znalezieniu partnera projektu, w tym tworzenie warunków ułatwiających zawieranie
38 partnerstw m.in. poprzez organizowanie spotkań informacyjnych i forów dla potencjalnych
39 beneficjentów, pomoc w uzupełnieniu formularza wniosku dofinansowanie,
40 20. prowadzenie i aktualizacja strony internetowej programu,

- 1 21. przygotowanie i wdrożenie rocznego planu działań informacyjno-promocyjnych wraz
2 z indykatywnym budżetem zgodnie ze Strategia Komunikacji Programu,
- 3 22. organizacja seminariów dla Partnerów Wiodących i warsztatów w zakresie implementacji
4 projektów dla beneficjentów,
- 5 23. organizowanie rocznych konferencji programowych, wydarzeń informacyjno-promocyjnych
6 i forów wymiany dobrych praktyk,
- 7 24. współpraca z podmiotami regionalnymi informującymi i promującymi Fundusze Europejskie,
8 w tym EWT,
- 9 25. wspieranie regionalnych działań informacyjno-promocyjnych organizowanych przez podmioty
10 regionalne (m. in. udział spotkaniach i warsztatach informacyjnych),
- 11 26. opracowywanie, publikacja i dystrybucja materiałów promocyjnych,
- 12 27. współpraca z mediami,
- 13 28. kontrola nad przestrzeganiem przez beneficjentów zasad promocji programu (logo, flagi UE).

14

15 **Regionalny Punkt Kontaktowy**

16 W swojej działalności Wspólny Sekretariat będzie wspierany przez saksońską instytucję. W tym celu w
17 Goerlitz powstanie Regionalny Punkt Kontaktowy (RKP), dla którego zostaną przekazane do dyspozycji
18 saksońskie środki krajowe/landowe. RPK będzie realizował zadania przeniesione na niego przez Instytucję
19 Krajową. Zadania te będą konsultowane z WS. Mogą one między innymi dotyczyć: ..:

- 20 - Informacji i promocji dla Programu
- 21 - Szkoleń i doradztwa na rzecz potencjalnych wnioskodawców ;
- 22 - Przekazywanie materiałów do WS na życzenie wnioskodawcy

23 **3.3.5 Kontroler 1. Stopnia**

24 Każde państwo uczestniczące w programie wyznacza kontrolera (ów) 1. stopnia odpowiedzialnego za
25 przeprowadzanie weryfikacji wydatków przedstawianych przez wszystkich beneficjentów ze swojego
26 terytorium. Każde państwo określa własny sposób wyznaczania kontrolera (w tym ustalenia dotyczące
27 personelu oraz finansowania) w związku z tym metody wyznaczania kontrolerów mogą się różnić w
28 zależności od wybranego systemu kontroli 1. stopnia.

29 W celu zapewnienia spójności systemów kontroli 1. stopnia we wszystkich uczestniczących państwach
30 oraz utrzymania przejrzystości wykonywanej kontroli, IZ we współpracy z IK określi minimalne standardy
31 kontroli oraz prześle praktyczne wskazówki w zakresie wykonywania kontroli 1. stopnia w programie.

32

1 **5.3.5.1. Zadania kontrolera z art. 23 rozporządzenia UE 1299/2013**

2 Weryfikacja faktycznego dostarczenia towarów i usług stanowiących przedmiot dofinansowania oraz
3 dokonania płatności przez beneficjenta za zadeklarowane wydatki, potwierdzanie zgodności poniesionych
4 wydatków z obowiązującym prawem krajowym i wspólnotowym, zasadami programu oraz warunkami
5 wsparcia przewidzianymi dla danego projektu.

6 **5.3.6. Instytucja Audytowa**

7 Instytucja Audytowa powoływana jest w oparciu o art. 21 ust 1 Rozporządzenia UE nr 1299/2013 i
8 realizuje zadania określone w art. 127 Rozporządzenia UE nr 1303/2013

9 Organem pełniącym rolę Instytucji Audytowej (IA) jest Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej (GIKS)
10 w Ministerstwie Finansów RP. Funkcję GIKS pełni sekretarz lub podsekretarz stanu w Ministerstwie
11 Finansów. GIKS wykonuje swoje zadania przy pomocy Departamentu Ochrony Interesów Finansowych
12 Unii Europejskiej w Ministerstwie Finansów oraz 16 Urzędów Kontroli Skarbowej (UKS). W ramach
13 struktury organizacyjnej UKS utworzono odrębne komórki odpowiedzialne za wykonywanie audytów
14 wydatkowania środków unijnych.

15 IA zapewnia, że podejmowane czynności audytowe są zgodne z międzynarodowo uznanymi standardami
16 audytu. IA jest niezależna od Instytucji Zarządzającej (pełniące również funkcję Instytucji Certyfikującej).
17 IA ma wyłączną odpowiedzialność za planowanie i wybór projektów (operacji) objętych audytem, a także
18 za uzgodnienie sposobu prowadzenia czynności audytowych oraz sprawozdawania z podjętych ustaleń
19 i wydanych zaleceń/rekomendacji.

20 Instytucja Audytowa będzie wspierana przez Grupę Auditorów składającą się z przedstawicieli każdego
21 z uczestniczących państw. Grupa Auditorów zostanie powołana najpóźniej w ciągu trzech miesięcy od
22 daty decyzji KE o zatwierdzeniu programu.

23 Instytucja Audytowa we współpracy z Grupą Auditorów sporządzi oraz zatwierdzi strategię audytu
24 opisującą m.in. metody audytu, procedura wyboru próby oraz plan audytu. Kompetencje oraz obowiązki
25 IA i GA zostaną ustalone w regulaminie organizacyjnym.

26 Sposób wyznaczania członków Grupy Auditorów (w tym ustalenia dotyczące personelu oraz
27 finansowania) zostanie określony odrębnie przez każde uczestniczące państwo, w związku z tym sposób
28 wyznaczania może się różnić w zależności od wybranego systemu.

29 1. **5.3.6.1. Zadania Instytucji Audytowej**zapewnienie prowadzenia audytów systemów zarządzania
30 i kontroli oraz audytów operacji na podstawie stosownej próby operacji w oparciu o
31 zadeklarowane wydatki.

32 **5.3.7. Procedura dokonywania płatności**

33 Zgodnie z art. 27 rozporządzenia EWT wkład finansowy z EFRR dla programu będzie przekazywany na
34 jedno konto bankowe. Konto bankowe programu zostanie otwarte w ciągu trzech miesięcy od daty
35 przekazania do IZ decyzji o zatwierdzeniu programu przez KE.

36 Opis oraz schemat przepływu środków EFRR do beneficjentów zostanie określony w Podręczniku
37 Programu.

38 **5.3.8. Monitorowanie**

39 Instytucja Zarządzająca zapewnia budowę systemu informatycznego spełniającego kryteria określone w
40 rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 i aktach delegowanych (zwłaszcza
41 rozporządzeniu delegowanych Komisji nr 480/2014).

1 Od momentu zawarcia umowy o dofinansowanie wszyscy beneficjenci i Kontrolerzy 1. stopnia (z całego
2 obszaru wsparcia) oraz Wspólny Sekretariat (WS) będą zobligowani do pracy w systemie informatycznym
3 (SL2014). IZ będzie konsultować opis funkcjonalności systemu z IK. Udostępniony system informatyczny
4 SL2014 będzie umożliwiał elektroniczny przebieg dokumentów.

5 Po zawarciu umowy o dofinansowanie Partnerowi Wiodącemu oraz każdemu Partnerowi projektu
6 zostanie utworzone konto w systemie, dzięki któremu będą mogli kontaktować się ze swoimi
7 kontrolerami (prowadzić korespondencję, przygotowywać i przekazywać wnioski o płatność, załączając
8 elektroniczne wersje dokumentów potwierdzających poniesienie wydatków itd.). Dodatkowo Partner
9 Wiodący, poza zadaniami związanymi z obsługą wniosku o płatność, za pośrednictwem systemu SL2014
10 będzie przekazywał do WS Wnioski o płatność dla projektu.

11 System informatyczny dostępny będzie w polskiej i niemieckiej wersji językowej. Dostęp do systemu
12 zostanie zapewniony dla wszystkich instytucji uczestniczących we wdrażaniu programu.

13 **5.3.9. Rozpatrywanie skarg**

14 Rozpatrywanie skarg od wyboru projektów - odpowiednie przepisy w tym zakresie zostaną zawarte
15 w Podręczniku Programu. Szczegółowa procedura zostanie również opisana w regulaminie
16 organizacyjnym KM.

17 Rozpatrywanie skarg/zastrzeżeń dotyczących wyników kontroli z art. 23 Rozporządzenia 1299/2013 -
18 odpowiednie informacje w tym zakresie zostaną zawarte w Podręczniku Programu oraz porozumieniu
19 kompetencyjnym.

20 Rozpatrywanie skarg dotyczących realizacji umowy o dofinansowanie - informacje w tym zakresie zostaną
21 zawarte w umowie o dofinansowanie z Beneficjentem Wiodącym, Podręczniku Programu oraz
22 Memorandum of Understanding.

23 **5.3.10. Wystąpienie trudności we wdrażaniu programu**

24 W przypadku wystąpienia trudności w zakresie wdrażania programu, państwa członkowskie wspierają
25 IZ/WS w procesie wyjaśniania/rozwiązywania danej sprawy. Szczegóły postępowania zostaną określone
26 w Memorandum of Understanding.

27 **5.3.11. Przepisy o zamówieniach publicznych**

28 Realizacja projektów odbywa się zgodnie ze wspólnotowymi i krajowymi przepisami dotyczącymi
29 zamówień publicznych. Bardziej szczegółowe uregulowania zostaną określone w porozumieniu
30 kompetencyjnym, dokumentach programowych oraz na poziomie umowy o dofinansowanie i umowy
31 partnerskiej.

32 **5.3.12. Zamknięcie programu**

33 Właściwe/poprawne zamknięcie programu zostanie zapewnione przez IZ oraz państwa członkowskie.
34 Zamknięcie programu zostanie przeprowadzone zgodnie z odpowiednimi przepisami wydanymi przez KE.

1 **5.4. Podział odpowiedzialności pomiędzy uczestniczącymi państwami członkowskimi w przypadku**
2 **korekt finansowych wprowadzonych przez instytucję zarządzającą lub Komisję**

3 1. Zgodnie z artykułem 27 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013 z
4 dnia 17 grudnia 2013 r., instytucja zarządzająca zapewnia, aby wszelkie kwoty wypłacone w wyniku
5 nieprawidłowości zostały odzyskane od beneficjenta wiodącego lub od jedyne go beneficjenta.

6 Jeśli beneficjent wiodący nie zdoła zapewnić sobie zwrotu kwot od innych beneficjentów lub w przypadku
7 gdy instytucja zarządzająca nie zdoła zapewnić sobie zwrotu kwot od beneficjenta wiodącego lub
8 jedyne go beneficjenta, państwo członkowskie na którego terytorium dany beneficjent ma siedzibę,
9 zwraca instytucji zarządzającej wszelkie kwoty nienależnie wypłacone temu beneficjentowi.

10 2. W przypadku nieprawidłowości skutkujących korektą finansową (przypadki z art. 85, 143 i 144
11 Rozporządzenia 1303/2013), Państwa Członkowskie poniosą odpowiedzialność finansową proporcjonalnie
12 do nieprawidłowości zidentyfikowanych na ich terytorium:

13 a) Odpowiedzialność finansowa powinna obarczać tylko to Państwo Członkowskie, którego działania
14 spowodowały nałożenie korekty finansowej tj. np. PCZ, które ustanowiło na swoim terytorium wadliwy
15 system (np. kontroli 1. stopnia) bądź przekroczyło dopuszczalny poziom błędu na swoim terytorium.

16 W przypadku przekroczenia dopuszczalnego poziomu błędu przez dwa Państwa Członkowskie, poniosą
17 one odpowiedzialność finansową proporcjonalnie do wartości procentowej nieprawidłowości
18 zidentyfikowanych na ich terytorium, które doprowadziły do przekroczenia dopuszczalnego poziomu
19 błędu na poziomie PCZ.

20 b) W przypadku niemożności przyporządkowania nałożonej korekty do danego PCZ, odpowiedzialność
21 finansowa dzielona jest pomiędzy Państwa Członkowskie proporcjonalnie do EFRR wypłaconego
22 beneficjentom w każdym PCZ w danym roku obrachunkowym, podlegającym audytowi/kontroli bądź
23 Państwa Członkowskie podejmują wspólną decyzję o uszczupleniu budżetu Programu o wartość nałożonej
24 korekty.

25 3. W przypadku wystąpienia nieprawidłowości, będących efektem wspólnych decyzji dotyczących
26 Programu, podjętych przez oba Państwa Członkowskie, włączając w to nieosiągnięcie celów Programu,
27 odpowiedzialność finansowa powoduje uszczuplenie budżetu Programu. Jeśli natomiast redukcja budżetu
28 Programu nie jest możliwa, odpowiedzialność finansowa dzielona jest pomiędzy Państwa Członkowskie
29 proporcjonalnie do EFRR wypłaconego beneficjentom w każdym Państwie Członkowskim w okresie,
30 podlegającym audytowi/kontroli. W przypadku korekt dokonanych w wyniku ustaleń audytów/kontroli,
31 obejmujących rok obrachunkowy, odpowiedzialność finansowa dzielona jest pomiędzy Państwa
32 Członkowskie proporcjonalnie do EFRR wypłaconego beneficjentom w każdym Państwie Członkowskim w
33 danym roku obrachunkowym.

34 4. W przypadku wystąpienia nieprawidłowości będących skutkiem działań i decyzji podjętych przez
35 Instytucję Zarządzającą (IZ), Instytucję Certyfikującą (IC) lub Wspólny Sekretariat (WS), odpowiedzialność
36 przed Komisją Europejską, jak również Komitetem Monitorującym, ponoszona jest przez Państwo
37 Członkowskie goszczące IZ, IC lub WS.

38 Przyporządkowanie danego przypadku do jednej z wyżej wymienionych kategorii pozostaje w gestii
39 Instytucji Zarządzającej i Instytucji Krajowej.

40 5. W przypadku nałożenia korekty finansowej z tytułu nieprawidłowości nie opisanej powyżej,
41 metodologia podziału odpowiedzialności będzie uzależniona od wspólnej decyzji IZ i IK.

42 **5.5. Stosowanie euro**

43 Wydatki poniesione w walucie innej niż euro beneficjenci są zobowiązani przeliczyć na euro
44 z wykorzystaniem miesięcznego obrachunkowego kursu wymiany stosowanego przez Komisję Europejską

1 w miesiącu, w którym wydatki zostały przedłożone do weryfikacji Kontrolerowi 1. Stopnia (zgodnie z art.
2 28 lit. B rozporządzenia UE nr 1299/2013).

3 5.6. Zaangażowanie partnerów

4 5.6.1 Zaangażowanie w przygotowanie i wdrażanie programu

5 1. Streszczenie procesu przygotowania programu, przy uwzględnieniu partnerstwa
6 Przygotowanie programu koordynuje Instytucja Zarządzająca. W procesie przygotowawczym IZ
7 współpracuje z Instytucją Krajową oraz przy udziale wspólnej polsko-niemieckiej grupy roboczej ds.
8 przygotowania programu. Zgodnie z art. 5, ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE)
9 nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. grupa robocza obejmuje również następujących partnerów:

10 Partnerzy regionalni i lokalni i inne instytucje publiczne

- 11 – Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego,
- 12 – Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego,
- 13 – Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa,
- 14 – Euroregion Neisse Stowarzyszenie Zarejestrowane.

15 Partnerzy gospodarczy i społeczni

- 16 – Dolnośląska Izba Gospodarcza,
- 17 – Izba Przemysłowo-Handlowa w Dreźnie,
- 18 – Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”,
- 19 – Niemiecki Związek Związków Zawodowych, Oddział Saksonia.

20 Właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie

- 21 – Fundacja Ekorozwoju FER,
- 22 – Zielona Liga Saksonii,
- 23 – Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych,
- 24 – Niemiecki Czerwony Krzyż.

25 W związku z tym wymogi dotyczące zasady partnerstwa zostały spełnione.

26 Członkowie grupy roboczej zostali wyznaczeni przez Polskę i Saksonię zgodnie z zasadą partnerstwa
27 z właściwymi instytucjami regionalnymi i lokalnymi oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi, a także
28 podmiotami reprezentującymi społeczeństwo obywatelskie – spośród instytucji z obszaru wsparcia.
29 Kryteriami wyboru było zaangażowanie w realizację wcześniejszych edycji programu, aktywność jako
30 beneficjentów, merytoryczny zakres ich działalności oraz reprezentatywność odpowiednio dla polskiej
31 i niemieckiej części obszaru wsparcia.

32 Zaangażowanie partnerów w przygotowanie programu polega na ich stałym udziale w pracach wspólnej,
33 polsko-niemieckiej grupy roboczej do spraw jego przygotowania oraz konsultowaniu dokumentu
34 programowego.

35 W celu zapewnienia szerokiego dostępu do informacji na temat celów i założeń przygotowywanego
36 programu miały miejsce jego konsultacje społeczne i resortowe w Polsce i w Niemczech. Projekt
37 programu został udostępniony na stronie internetowej Instytucji Zarządzającej. Zorganizowano także
38 wspólną konferencją konsultacyjną na obszarze wsparcia. Wartością dodaną konsultacji jest wybór dla
39 programu celów odpowiadających na aktualne potrzeby i braki wspólnego obszaru wsparcia oraz
40 zdefiniowanie działań pożądaných.

- 1 2. Zaangażowanie partnerów z art 5 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE)
2 nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. we wdrażanie programu, w tym ich udział w Komitecie
3 Monitorującym
- 4 Zgodnie z art. 5 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17
5 grudnia 2013 r. W celu spełnienia zasady partnerstwa i wielopoziomowego zarządzania, udział
6 partnerów wymienionych w art. 5, ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE)
7 nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w Komitecie Monitorującym zostanie zapewniony przez Polskę
8 i Saksonię.

1 SEKCJA 6. KOORDYNACJA

2 Jednym z wymagań stawianych przed Programem jest zapewnienie spójności i komplementarności z
3 innymi programami realizowanymi ze środków unijnych w tym samym obszarze geograficznym.
4 Zagadnienie to obejmuje programy wdrażane w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej (EWT),
5 europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych (EFSI), środków Europejskiego Funduszu Rolnego
6 na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EAFRD), Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EMFF), a
7 także innych unijnych i krajowych instrumentów finansowych.

8 Kluczową funkcję w zakresie koordynacji wsparcia w ramach programu będzie pełnił Komitet
9 Monitorujący, którego zadaniem będzie dokonywanie przeglądu wdrażania programu i postępów w
10 osiąganiu jego celów. Rola Komitetu jest tym bardziej istotna, ponieważ w jego skład wchodzi zarówno
11 przedstawiciele strony saksońskiej, jak i polskiej.

12 W trakcie prac nad przygotowaniem programu podjęto starania w celu jak najbliższego wpisania się
13 działań możliwych do realizacji w ramach programu z priorytetami współpracy ujętymi w Umowach
14 Partnerstwa, które zostaną zawarte z Komisją Europejską przez Polskę i Republikę Federalną Niemiec.

15 Zadania w zakresie koordynacji działań w ramach Programu Współpracy INTERREG Polska-Saksonia oraz
16 innych programów operacyjnych realizowanych w ramach Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rybackiej i
17 Wspólnej Polityki Rolnej są realizowane przez Ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego w Polsce
18 oraz Saksońskie Ministerstwo Środowiska i Rolnictwa. Koordynacja na poziomie strategicznym Programu
19 jest więc zapewniona poprzez zaangażowanie przedstawicieli odpowiednich ministerstw spośród
20 jednostek zarządzających Programem.

21 W celu zapewnienia koordynacji polityki rozwoju w Polsce został ustanowiony Komitet Koordynacyjny
22 ds. Polityki Rozwoju. Komitet Koordynacyjny ds. Polityki Rozwoju stanowi zespół mający na celu
23 rozwijanie, koordynowanie i monitorowanie polityk rozwoju w kraju. W skład Komitetu wchodzi: minister
24 właściwy ds. rozwoju regionalnego, przedstawiciele Instytucji Zarządzającej, Instytucje Pośredniczące, co
25 zapewnia odpowiednią jakość podejmowanych decyzji dotyczących koordynacji i komplementarności
26 programów finansowanych w ramach Polityki Spójności oraz innych unijnych i krajowych instrumentów
27 finansowych. Do udziału w pracach tego gremium mogą być zapraszani również partnerzy społeczno-
28 gospodarczy jako podmioty nie będące jego członkami.

29 Koordynacja i komplementarność działań z innymi programami współpracy transgranicznej realizowanymi
30 w Polsce oraz Saksonii powinna być zapewniona poprzez udział ich przedstawicieli w Komitecie
31 Monitorującym Programu. Skład Komitetu bezpośrednio przyczyni się do koordynacji działań
32 podejmowanych w ramach Programu z innymi krajowymi i regionalnymi programami operacyjnymi.

33 Po stronie polskiej koordynacja powinna być zapewniona z Programem Operacyjnym Infrastruktura
34 Środowisko, Programem Operacyjnym Inteligentny Rozwój, Programem Operacyjnym Wiedza, Edukacja,
35 Rozwój” finansowanym z Europejskiego Funduszu Społecznego, między innymi poprzez bieżące
36 konsultacje i monitorowanie wyboru działań w celu uniknięcia podwójnego finansowania i nakładania się
37 interwencji.

38 Minister właściwy ds. rozwoju, jako instytucja koordynująca realizację programów Europejskiej
39 Współpracy Terytorialnej w Polsce dąży do jednolitego podejścia we wszystkich programach w zakresie
40 rozwiązań systemowych (od systemu naborów i oceny projektów poprzez realizację projektów i
41 wdrażanie programów po ich zamknięcie), w szczególności na granicy polsko-niemieckiej. Korzystny
42 wpływ na zapewnienie komplementarności będzie mieć również określenie w polskiej Umowie
43 Partnerstwa priorytetów współpracy dla granicy z Republiką Federalną Niemiec. Dodatkowo wybrane cele
44 tematyczne i priorytety inwestycyjne w programie są zbliżone do tych jakie planuje się do realizacji w
45 dwóch pozostałych lądowych programach transgranicznych na pograniczu polsko-niemieckim.

46 Działania realizowane w ramach Programu powinny być koordynowane również na poziomie
47 regionalnym. W związku z tym cele tematyczne oraz osie priorytetowe Programu zostały zaprojektowane

1 w taki sposób, że uzupełniają się z regionalnymi programami operacyjnymi realizowanymi przez
2 województwa i Saksonię. Reprezentacja w postaci zainteresowanych stron szczebla regionalnego z Polski i
3 z Saksonii w Komitecie Monitorującym Program zapewni koordynację i komplementarność działań
4 finansowanych w ramach programu z instrumentami regionalnymi.

5 Do przykładów komplementarnych działań w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego
6 Województwa Dolnośląskiego i Programu Współpracy INTERREG Polska – Saksonia 2014-2020 należą:

7 W ramach RPO Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 w Osi Priorytetowej IV – Środowisko i zasoby
8 oraz RPO Województwa Lubuskiego 2014-2020 w Osi Priorytetowej IV – Środowisko i kultura - PI 6.3
9 dofinansowane będą przedsięwzięcia z zakresu m. in. ochrony i opieki nad najwyższej rangi obiektami
10 zabytkowymi. Ich uzupełnieniem w Programie Współpracy INTERREG Polska – Saksonia 2014-2020 będą
11 konserwacja, ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego obszaru wsparcia, a więc jedynie te
12 elementy, które stanowią wspólne dziedzictwo, a więc istotne zarówno dla polskiej, jak i niemieckiej
13 części obszaru realizacji Programu. Tym samym uzupełniają one działania na poziomie regionalnym.

14 W ramach RPO Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 w Osi Priorytetowej V – Transport - PI 7.2
15 dofinansowane będą przedsięwzięcia z zakresu infrastruktury drogowej m. in. budowa oraz modernizacja
16 dróg - szczególnie wojewódzkich, czego efektem będzie odpowiednie powiązanie zewnętrznych połączeń
17 drogowych z istniejącym systemem dróg i rozwiniętą siecią osadniczą na Dolnym Śląsku oraz z siecią
18 powiązań wewnętrznych, szczególnie pomiędzy miastami subregionalnymi oraz głównymi skupiskami
19 ludności w południowej i częściowo także w północnej części regionu. W ramach RPO Województwa
20 Lubuskiego 2014-2020 w Osi Priorytetowej V – Transport - PI 7.2 dofinansowane będą inwestycje w
21 rozbudowę regionalnej infrastruktury drogowej, w tym budowa i modernizacja przepraw mostowych w
22 ciągach komunikacyjnych. Ich uzupełnieniem w Programie Współpracy INTERREG Polska – Saksonia 2014-
23 2020 będzie modernizacja dróg lokalnych prowadzących do przejść granicznych.

24 W ramach RPO Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 w Osi Priorytetowej X – Edukacja - PI 10.1-10.4
25 oraz w ramach RPO Województwa Lubuskiego 2014-2020 w Osi Priorytetowej VIII – Nowoczesna
26 edukacja - PI 10.1-10.3 planuje się dofinansowanie przedsięwzięć związanych m. in. dostosowaniem
27 systemów kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb rynku pracy, co nastąpi poprzez wdrażanie
28 rozwiązań mających na celu podniesienie jakości kształcenia zawodowego przez silne powiązanie oferty
29 szkół z realnymi potrzebami i oczekiwaniami rynku pracy. Ich uzupełnieniem w Programie Współpracy
30 INTERREG Polska – Saksonia 2014-2020 będą działania ukierunkowane na współpracę między polskimi i
31 niemieckimi instytucjami edukacyjnymi, wymianę doświadczeń oraz programy umożliwiające przepływ
32 uczniów, studentów i absolwentów.

33 W ramach RPO Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 w Osi Priorytetowej IV – Środowisko i zasoby -
34 PI 4.5 - oraz w ramach RPO Województwa Lubuskiego 2014-2020 w Osi Priorytetowej IV – Środowisko i
35 kultura - PI 5.2 planuje się wspieranie kompleksowych projektów związanych z budową lub rozbudową
36 systemów i urządzeń małej retencji. Dofinansowanie będą mogły otrzymać inwestycje
37 przeciwpowodziowe. Ich uzupełnieniem w Programie Współpracy INTERREG Polska – Saksonia 2014-2020
38 będą działania ukierunkowane na współpracę między polskimi i niemieckimi służbami publicznymi
39 (przeciwdziałanie zagrożeniom, służby ratownicze, służby ekologiczne), wymianę doświadczeń oraz
40 programy umożliwiające lepszą koordynację zadań realizowanych przez odpowiednie organy.

41 Program Współpracy INTERREG Polska – Saksonia 2014-2020 jest zgodny w zakresie celu szczegółowego
42 10 z Programem Operacyjnym Wolnego Kraju Związkowego Saksonii z Europejskiego Funduszu Rozwoju
43 Regionalnego na lata 2014-2020 (Operationelles Programm des Freistaates Sachsen für den Europäischen
44 Fonds für regionale Entwicklung (EFRE) in der Förderperiode 2014 – 2020) . Program Operacyjny
45 Wolnego Kraju Związkowego Saksonii odnosi się do zwiększenia poziomu ochrony przed powodzią i
46 negatywnymi skutkami starego górnictwa i szkodliwych zmian gleby. W ramach tego celu planowane
47 działania w Saksonii obejmują m. in. budowę i modernizację infrastruktury przeciwpowodziowej. Ich
48 uzupełnieniem w Programie Współpracy INTERREG Polska – Saksonia 2014-2020 będą działania
49 ukierunkowane na współpracę między polskimi i niemieckimi służbami publicznymi (przeciwdziałanie

1 zagrożeniom, służby ratownicze, służby ekologiczne), wymianę doświadczeń oraz programy umożliwiające
2 lepszą koordynację zadań realizowanych przez odpowiednie organy.

3 Ponadto Program Współpracy INTERREG Polska – Saksonia 2014-2020 również w zakresie realizacji celu
4 szczegółowego 12 nawiązuje do Programu Operacyjnego Wolnego Kraju Związkowego Saksonii z
5 Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020 (Operationelles Programm des
6 Freistaates Sachsen für den Europäischen Fonds für regionale Entwicklung (EFRE) in der Förderperiode
7 2014 – 2020) dotyczącego poprawy oferty kulturalnej i turystycznej w powiatach, co w bezpośredni
8 sposób uzupełnia działania w ramach osi priorytetowej I - Wspólne dziedzictwo naturalne i kulturowe
9 Programu, która dotyczy tylko wspólnej polsko-niemieckiej oferty turystycznej i kulturalnej opartej na
10 wspólnych zasobach.

11 Europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne (EFSI), zgodnie z zapisami porozumienia partnerstwa dla
12 Niemiec z dnia 26 lutego 2014 r., będą przyczyniać się istotnie w Niemczech również w perspektywie
13 2014-2020 do osiągnięcia celów gospodarczych, społecznych i środowiskowo-politycznych UE.
14 Ukierunkowanie wsparcia funduszy następuje zgodnie ze Strategią EU-2020 na rzecz inteligentnego,
15 trwałego i zintegrowanego wzrostu. Cele te pokrywają się z celami Niemiec dotyczącymi wydajnej
16 ekonomicznie, sprawiedliwej społecznie i nieszkodliwej dla środowiska gospodarki. Dla programów
17 współpracy w ramach celu „Europejska Współpraca Terytorialna” charakterystyczny jest, poza elementem
18 inwestycyjnym, również rozwój wiedzy, metodyki, postępowania, standardów, a także budowanie
19 świadomości. Specyfika programów EWT polega natomiast na tym, aby dokładnie dopasować cele
20 strategii Europa 2020 do obszaru wsparcia i wykorzystać potencjał wynikający z ich transgranicznego
21 położenia. Dlatego z projektów EWT praktycznie bezpośrednio wynika wartość dodana dla wsparcia
22 inwestycji także z innych funduszy.

23 Obok działań koordynujących opisanych w porozumieniu partnerstwa istnieje również koordynacja na
24 poziomie programów. W związku z przygotowaniem programu współpracy od początku 2012 roku
25 mają miejsce w Saksonii comiesięczne rozmowy z instytucjami zarządzającymi z innych EFSI (EFS, EFRR,
26 EFRRROW, EFMR) w celu właściwego zaplanowania programu i koordynacji jego zawartości. Posiedzenia te
27 stanowią instrument sterujący służący zwiększeniu koordynacji poszczególnych funduszy i instrumentów
28 wsparcia, wykluczeniu możliwości podwójnego finansowania i zapewniają ukierunkowanie funduszy na
29 strategiczne cele rządu kraju związkowego. Poza tym program współpracy będzie przedstawiony
30 Komitetom Monitorującym w każdym z ww. funduszy. Dzięki temu ma miejsce nieprzerwany przepływ
31 informacji pomiędzy EFSI w Saksonii.

32 W procesie podejmowania decyzji o przyznawaniu wsparcia będą zastosowane środki, mające na celu
33 wykluczenie możliwości wystąpienia podwójnego finansowania oraz sprzyjające wystąpieniu efektów
34 synergii poprzez kombinację instrumentów zastosowanych w programach.

35 W obrębie programu współpracy następuje regularna wymiana pomiędzy różnymi programami w ramach
36 europejskiej sieci INTERACT, jak również Niemieckiej Komisji INTERACT III.

37 **Koordynacja z EFRR**

38 Zarówno program współpracy, jak i inne programy finansowane z EFRR wspierają działania z zakresu
39 zarządzania ryzykiem powodziowym. W programie operacyjnym działania te koncentrują się w
40 szczególności na transgranicznym planowaniu, które wynika z wymagań stawianych przez dyrektywę UE
41 ws. zarządzania tym ryzykiem. Poza tym można wykluczyć nakładanie się dofinansowania z innych
42 programów z EFRR poprzez wspólne planowanie, wdrażanie, finansowanie bądź personel w ramach
43 projektu realizowanego z partnerem z sąsiedniego kraju. Dotyczy to także rozwoju infrastruktury
44 turystyczno-kulturowej oraz rozbudowy transgranicznej komunikacji publicznej. Program współpracy w
45 zakresie rozwoju infrastruktury turystyczno-kulturowej ma przede wszystkim na celu zachowanie i
46 ochronę dziedzictwa kulturowego i naturalnego pogranicza oraz przyczynia się do stworzenia i
47 intensyfikacji długotrwałej turystyki. Poprzez rozbudowę transgranicznej komunikacji publicznej powinna
48 zostać bardziej wzmocniona krajowa i związkowa współpraca usługodawców, w celu dalszego
49 rozszerzenia ponadregionalnej oferty komunikacyjnej.

50 **Koordynacja z EFS**

1 Podczas gdy wsparcie z EFS koncentruje się na realizacji celów polityki zatrudnienia, program współpracy
2 jest ukierunkowany na transgraniczną współpracę i osieciowanie, wspólną edukację z partnerami i
3 międzykulturowe porozumienie. Ponadto poprzez wytyczne z zakresu programu współpracy wykluczone
4 jest, dzięki wspólnemu planowaniu i wdrażaniu projektu z państwem sąsiedzkim, nakładanie się wsparcia
5 z funduszu EFS.

6 **Koordinacja z EFRROW, EFMR**

7 Projekty dofinansujące lokalny rozwój zgodnie z art. 32 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i
8 Rady (UE) nr 1303/2013 będą wspierane wyłącznie z EFRROW i EFMR. Transnarodowe i międzyregionalne
9 formy współpracy w ramach LEADER-LAG będą dofinansowywane z EFRROW. Wsparcie projektów o
10 charakterze transgranicznym, które wykraczają poza ramy współpracy transnarodowej i
11 międzyregionalnej w myśl LEADER, jest w ramach EFRROW wykluczona.

12

13

1 SEKCJA 7. ZMNIEJSZANIE OBCIĄŻEŃ ADMINISTRACYJNYCH DLA BENEFICJENTÓW

2 Kluczem do zwiększenia efektywności realizacji programu jest stworzenie odpowiednich warunków dla
3 beneficjenta. Istnieje prosta zależność między warunkami przygotowania, realizacji i rozliczania projektów
4 a skalą efektów Programu. Konieczne jest wypracowanie takich zasad, które umożliwią beneficjentom
5 ubieganie się o środki UE bez ponoszenia zbędnych ciężarów administracyjnych.

6 Zakładając i planując proces ciągłego poprawiania warunków w tym zakresie należy zaznaczyć,
7 że zdecydowana większość obowiązków nakładanych na beneficjenta wynika wprost z przepisów prawa
8 unijnego (rozporządzenia ramowego i rozporządzeń funduszowych) lub jest ich konsekwencją.
9 Rozporządzenia dotyczące wdrażania funduszy oraz wydawane przez KE akty delegowane także w wielu
10 miejscach skutkować muszą wzrostem obciążeń biurokratycznych (np. zaproponowany przez KE zakres
11 danych gromadzonych w systemie IT). W związku z tym pole do redukcji obciążeń w tym zakresie jest
12 niewielkie. Zmniejszenie obciążeń administracyjnych jest możliwe tylko w tych obszarach, które wynikają
13 z uregulowania Instytucji Zarządzającej. Podkreślić należy, że system wdrażania środków UE 2014-2020
14 zostanie zaplanowany w ten sposób, aby kontynuować pozytywne działania redukujące obciążenia dla
15 beneficjentów i poprawiające ich zdolność instytucjonalną.

16 Do uproszczeń we wdrażaniu Programu które nie wynikają bezpośrednio z planowanych regulacji
17 unijnych, należą w szczególności:

- 18 – upraszczania procedur wyboru projektów oraz zwiększania przejrzystości i obiektywności procesu
19 wyboru i kryteriów wyboru, aby beneficjenci mogli z góry oszacować, czy ich projekty mogłyby
20 pozytywnie przejść procedurę oceny;
- 21 – zapewnienie systemu informatycznego umożliwiającego elektroniczną wymianę dokumentów
22 i korespondencji z instytucjami (Instytucją Zarządzającą, Wspólnym Sekretariatem, kontrolerem 1.
23 stopnia) w zakresie realizacji projektu (m.in. raporty), co skutkować będzie ograniczeniem ilości
24 dokumentów przekazywanych w formie papierowej;
- 25 – utrzymanie możliwości korekty oczywistych omyłek pisarskich przez kontrolera;
- 26 – zapewnienie łatwego dostępu dla potencjalnych beneficjentów do kompleksowej informacji za
27 pośrednictwem Wspólnego Sekretariatu, podmiotów regionalnych z wykorzystaniem formy szkoleń,
28 warsztatów, seminariów;
- 29 – wniosek o płatność połączony z raportem rzeczowym;
- 30 – stosowanie oświadczeń w miejsce zaświadczeń w ramach dokumentacji aplikacyjnej, celem
31 potwierdzenia spełnienia stawianych wnioskodawcom wymagań, co odciąży beneficjentów
32 i ograniczy ponoszone przez nich koszty związane z opłatami w tym zakresie;
- 33 – brak konieczności podpisania aneksów do umów w przypadku zmiany: danych osobowych
34 i teleadresowych osób zaangażowanych w realizację projektu, w tym osób do reprezentacji
35 beneficjenta, nazwy i adresu beneficjenta, danych bankowych (pod warunkiem zachowania formy
36 pisemnej), harmonogramu rzeczowo-finansowego realizacji projektu (nie dot. wydłużenia terminu
37 realizacji projektu i zmian mających wpływ na poziom dofinansowania), harmonogramu
38 przekazywania dofinansowania w ramach umowy;
- 39 – możliwie szerokie stosowanie form ryczałtowego finansowania;
- 40 – Instytucja Zarządzająca pełniąc funkcje Instytucji Certyfikującej, co wpłynie na skrócenie czasu
41 wnioskowania o refundację do KE;
- 42 – wprowadzenie zamkniętych naborów wniosków projektowych (temporary calls) w celu lepszej
43 koordynacji programu.

44 W procesie realizacji Programu Współpracy INTERREG Polska – Saksonia 2014-2020 zakłada się stałe
45 doskonalenie systemu wdrażania z punktu widzenia obciążeń dla beneficjentów. W tym celu podjęte
46 zostaną następujące działania:

- 1 – spotkania kontrolerów 1. stopnia oraz innych instytucji wdrażających w celu wymiany doświadczeń
- 2 i ujednociania podejścia;
- 3 – okresowe lub ad hoc przeglądy procedur z punktu widzenia możliwości uproszczeń dla beneficjentów
- 4 i rozpowszechnianiu dobrych praktyk w ramach systemu monitorowania i sprawozdawczości;
- 5 – cykliczne punkty obrad Komitetu Monitorującego poświęcone tej tematyce;
- 6 – badanie ewaluacyjne procedur, warunków dla beneficjentów przygotowujących i realizujących
- 7 projekty.
- 8

1 **SEKCJA 8. ZASADY HORYZONTALNE**

2 **8.1. Zrównoważony rozwój**

3 Zasada ekologicznego i zrównoważonego rozwoju ma duże znaczenie zgodnie ze Strategią Europa 2020
4 mówiącą o inteligentnym, zrównoważonym i zintegrowanym wzroście. Z uwagi na horyzontalny charakter
5 tej zasady podczas wdrażania celu głównego oraz celów szczegółowych Programu będą uwzględnione
6 tematy takie jak ochrona środowiska i efektywne wykorzystywanie zasobów naturalnych. Przy realizacji
7 działań w ramach Programu szczególna uwaga będzie zwrócona na aspekty ochrony środowiska, zasobów
8 naturalnych oraz zrównoważonego rozwoju w celu przyczynienia się do trwałego zapewnienia
9 mieszkańcom gospodarczych i społecznych podstaw ich egzystencji. Wynikiem tego będą duże szanse dla
10 trwałego i zarazem zrównoważonego wzrostu gospodarczego, konkurencyjności, i zatrudniania w
11 regionie. Równocześnie poprawiony stan środowiska podniesie jakość życia mieszkańców. Zasada
12 zrównoważonego rozwoju w kwestii działań związanych z finansowaniem infrastruktury będzie
13 realizowana poprzez wdrażanie inwestycji wykorzystujących efektywnie zasoby naturalne oraz
14 korzystających z zrównoważonych rozwiązań. Będzie unikać się – na ile to możliwe – inwestycji
15 szkodliwych dla środowiska oraz zmniejszane będą pozostałe jeszcze, negatywne czynniki oddziałujące na
16 środowisko. t

17 W Programie również uwzględniono kwestie związane z zmianami klimatu, a także prewencją i
18 zarządzaniem na wypadek klęsk i katastrof. To właśnie obserwowane w ostatnich latach w obszarze
19 wsparcia ekstremalne zjawiska pogodowe powodujące klęski naturalne były główną przesłanką do
20 włączenia do Programu działań prewencyjnych. Znalazły się one w Osi Priorytetowej IV -Współpraca
21 partnerska i potencjał instytucjonalny i polegają na współpracy w dziedzinie przeciwdziałania
22 zagrożeniom, wspólnych działaniach służb ratowniczych (ćwiczenia, szkolenia, plany) oraz współdziałaniu
23 służb ratownictwa w ochronie przed katastrofami, w tym w szczególności przed klęskami żywiołowymi.

24 Instytucja Zarządzająca zapewni, że zasada zrównoważonego rozwoju będzie przestrzegana na każdym
25 etapie realizacji Programu. Odnosi się to do etapu programowania, podczas którego zdecydowano się na
26 potraktowanie zasady zrównoważonego rozwoju jako zasady horyzontalnej, uwzględnionej w każdym
27 celu szczegółowym w Programie. Na etapie wdrażania stosowane będą kryteria wyboru projektów, które
28 zapewnią, że zasada zrównoważonego rozwoju będzie przestrzegana. Na etapie monitorowania
29 i sprawozdawczości będzie zapewnione nadzorowanie oddziaływania Programu na środowisko zgodnie z
30 art. 10 Dyrektywy 2001/42/WE z 27 czerwca 2001 . Na etapie ewaluacji badane będzie oddziaływanie
31 Programu na realizację zasady zrównoważonego rozwoju oraz prowadzone będą badania ewaluacyjne
32 pod kątem efektywności wsparcia zrównoważonego rozwoju gospodarczego, rozwoju społecznego oraz
33 szeroko pojętej sfery ochrony środowiska. Należy podkreślić, że uzupełnieniem realizacji zasady
34 zrównoważonego rozwoju na etapie programowania będzie przeprowadzenie dla Programu strategicznej
35 oceny oddziaływania na środowisko zgodnie z Dyrektywą 2001/42/WE z 27 czerwca 2001 oraz art. art. 46
36 i następane ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie,
37 udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach na środowisko (Dz. U. z 2008 nr 199 poz.
38 1227 z późn. zm.) oraz ustawy o ocenie oddziaływania na środowisko (UVPG) z dnia 24. lutego 2010 r.
39 Oddziaływanie Programu na środowisko powinno zostać ocenione oraz powinny zostać złożone
40 propozycje dla zmniejszenia i kontrolowania możliwych negatywnych czynników.

41 Wytyczne art 8 ust. 7 lit a) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013 będą
42 znajdowały wyraz już na etapie konstruowania wniosków projektowych. Dla wybranych priorytetów
43 warunkiem kwalifikowalności wniosku będzie wykazanie w nim, iż realizacja planowanych działań wniesie
44 wkład w zrównoważony rozwój. W wybranych przypadkach ocena wpływu projektu na zrównoważony
45 rozwój będzie zawarta w kryteriach oceny. W uzasadnionych przypadkach ocena zgodności z zasadą
46 zrównoważonego rozwoju będzie wprowadzona jako kryterium wyboru projektu. W przypadku innych
47 priorytetów, mniej bezpośrednio związanych ze zrównoważonym rozwojem, kryteria wyboru mogą nie
48 faworyzować wprawdzie projektów koncentrujących się na tej tematyce, jednak jako element wniosku
49 zostanie wprowadzona możliwość wyjaśnienia przez wnioskodawców postrzeganej przez nich zgodności
50 planowanego projektu z omawianą zasadą oraz ewentualnego pozytywnego wpływu na zrównoważony
51 rozwój.

1 **8.2. Równość szans i niedyskryminacja**

2 Jako cele na wszystkich etapach wdrażania funduszy strukturalnych Unia Europejska wskazuje zniesienie
3 nierówności oraz zwalczanie wszelkich przejawów dyskryminacji, w tym m.in. ze względu na wiek, płeć,
4 rasę i niepełnosprawność oraz orientację seksualną. Równość szans jest w Programie pojmowana nie
5 tylko jako równość szans mężczyzn i kobiet, ale również jako jednakowy dostęp wszystkich osób do
6 edukacji, informacji i zatrudnienia.

7 Wszystkie instytucje programowe zapewnią, że zasada równości szans będzie przestrzegana na każdym
8 z etapów realizacji Programu. Dlatego wszyscy obywatele, w tym osoby niepełnosprawne, będą mogli
9 korzystać z efektów Programu w postaci wytworzonych dóbr, oferowanych usług i infrastruktury

10 Instytucje programowe zapewnią również na każdym etapie wdrażania wykonanie postanowień
11 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, m.in. poprzez zapewnienie:

- 12 1. poszanowania odmienności i akceptację osób niepełnosprawnych, będących częścią ludzkiej
13 różnorodności i całej ludzkości,
- 14 2. równości szans,
- 15 3. dostępności do życia publicznego.

16 Na etapie programowania Instytucja Zarządzająca zapewniła dostęp środowiskom działającym na rzecz
17 równości do konsultacji społecznych i partycypacji.

18 Na etapie wdrażania sformułowane zostaną odpowiednie kryteria wyboru projektów, które uwzględnią
19 potrzeby defaworyzowanych grup społecznych, w tym osób niepełnosprawnych. Instytucja Zarządzająca
20 Programem Współpracy INTERREG Polska-Saksonia na lata 2014-2020 zagwarantuje, iż osoby
21 niepełnosprawne objęte zostaną odpowiednimi instrumentami i usługami aktywizacyjnymi, jak również
22 zapewni, że stworzone zostaną przyjazne warunki dla udziału tych osób we wszystkich projektach. W tym
23 kontekście kluczowe jest zwiększanie dostępu osób niepełnosprawnych do potrzebnych im usług, przy
24 jednoczesnym zapewnieniu przez projektodawców odpowiednich warunków uczestnictwa w szkoleniach
25 uwzględniających specyficzne potrzeby tej grupy osób np. poprzez organizowanie szkoleń w
26 pomieszczeniach wolnych od barier funkcjonalnych, dostosowanych do wymogów bezpieczeństwa i
27 higieny pracy. Na etapie monitorowania i sprawozdawczości zapewniony zostanie stały monitoring oraz
28 gromadzenie danych na temat realizowanych projektów ukierunkowanych na integrację zawodową i
29 społeczną osób niepełnosprawnych.

30 Na etapie ewaluacji przewiduje się realizację badań ewaluacyjnych pozwalających na ocenę efektywności
31 pomocy udzielonej osobom o różnym stopniu i rodzaju niepełnosprawności oraz monitorowanie dalszych
32 losów tych osób po zakończeniu udziału w projekcie.

33 Na etapie kontroli zostaną podjęte działania sprawdzające prawidłową realizację zapisów projektowych
34 o implementacji w projekcie zasady równości.

35 W całym okresie wdrażania będą prowadzone działania informacyjno-promocyjne zmierzające do
36 dalszego upowszechniania i implementacji zasady równości. Instytucja zarządzająca zapewni także udział
37 przedstawicieli środowisk działających na rzecz równości w Komitecie Monitorującym Program.

38 **8.3. Równouprawnienie płci**

39 Zasada równości szans kobiet i mężczyzn będzie wdrażana na każdym etapie realizacji Programu. Na
40 etapie programowania pod uwagę wzięta została m.in. odmienna sytuacja kobiet i mężczyzn na rynku
41 pracy, co dotyczy w szczególności wybranego priorytetu inwestycyjnego 10 EWT.

42

- 1 Zgodnie z przyjętą strategią programowania zdecydowano się na traktowanie zasady równości szans
2 kobiet i mężczyzn jako zasady horyzontalnej, przekrojowej dla wszystkich osi priorytetowych Programu.
3 Oprócz podejścia przekrojowego, Program będzie promował rozwiązania sprzyjające jej upowszechnieniu.
- 4 Na etapie programowania Instytucja zarządzająca zapewniła dostęp środowiskom działającym na rzecz
5 równości, w tym równości szans kobiet i mężczyzn do konsultacji społecznych i partycypacji.
- 6 Na etapie wdrażania przyjęto, iż przygotowywane projekty będą oparte o diagnozę uwzględniającą
7 sytuację kobiet i mężczyzn w danym obszarze i ocenę wpływu na sytuację płci. Projekty realizowane
8 w ramach Programu zawierać będą opis oceny wpływu na sytuację płci. Pozwoli to na sprawdzenie
9 i ocenę jego zróżnicowanego wpływu na kobiety i mężczyzn tak, aby nie dopuścić do wystąpienia
10 jakichkolwiek przejawów nierówności czy dyskryminacji. Analiza ta umożliwi także weryfikację pod kątem
11 tego, czy projekt w rzeczywistości przyczynia się do uwzględniania potrzeb kobiet i mężczyzn poprzez
12 np. oferowanie różnych, zindywidualizowanych form wsparcia odpowiadających na odmienne potrzeby
13 uczestników/uczestniczek projektu. Dodatkowo, na etapie wdrażania, kryteria wyboru projektów
14 uwzględniać będą potrzeby różnych grup społecznych w danych obszarach, w tym preferowania grup
15 defaworyzowanych. Dzięki takiemu podejściu możliwe będzie tworzenie projektów w ramach tzw. działań
16 pozytywnych, które pozwolą na wpływanie na niekorzystną sytuację danej płci w konkretnym obszarze,
17 a tym samym wyrównywanie jej szans społecznych i zawodowych.
- 18 Na etapie monitorowania i sprawozdawczości system wskaźników zawartych w Programie umożliwić
19 będzie gromadzenie i zbieranie danych statystycznych w podziale na płeć.
- 20 Na etapie ewaluacji badane będzie oddziaływanie Programu na realizację zasady równych szans kobiet
21 i mężczyzn. Dodatkowo dane pochodzące z systemu informatycznego, gromadzącego dane o uczestnikach
22 projektów, pozwolą na systematyczne i kompleksowe prowadzenie badań ewaluacyjnych pod kątem
23 wsparcia udzielanego w podziale na płeć.
- 24 Na etapie kontroli zostaną podjęte działania sprawdzające prawidłową realizację zapisów projektowych
25 o implementacji w projekcie zasady równości szans kobiet i mężczyzn.
- 26 W całym okresie wdrażania będą prowadzone działania informacyjno – promocyjne zmierzające do
27 dalszego upowszechniania i implementacji zasady równości szans kobiet i mężczyzn. Instytucja
28 zarządzająca zapewni także udział przedstawicieli środowisk działających na rzecz równości, w tym
29 również równości szans kobiet i mężczyzn w grupie roboczej do spraw przygotowania Programu oraz
30 w Komitecie Monitorującym.

SEKCJA 9. ODRĘBNE ELEMENTY

9.1. Wykaz dużych projektów, których realizację zaplanowano w okresie programowania

Tabela 24. Wykaz dużych projektów

Nie dotyczy

9.2. Ramy wykonania dla programu EWT

Tabela 25. Ramy wykonania (tabela podsumowująca)

Ramy wykonania opisano w części 2.A.7.

9.3. Partnerzy zaangażowani w przygotowanie programu EWT

Instytucje biorące udział w pracach grupy roboczej odpowiedzialnej za przygotowanie dokumentu programowego:

- Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju,
- Saksońskie Ministerstwo Środowiska i Rolnictwa,
- Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego,
- Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego,
- Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nisa,
- Euroregion Neisse e.V.,
- Dolnośląska Izba Gospodarcza,
- Izba Przemysłowo-Handlowa w Dreźnie,
- Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”,
- Niemiecki Związek Związków Zawodowych, Oddział Saksonia,
- Dolnośląska Fundacja Ekorozwoju FER,
- Zielona Liga Saksonii,
- Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych,
- Niemiecki Czerwony Krzyż.

9.4. Stosowne warunki wdrażania programu określające zarządzanie finansowe, a także programowanie, monitorowanie, ewaluację i kontrolę udziału państw trzecich w programach transnarodowych i międzyregionalnych poprzez wkład środków z IPA II lub EIS

Nie dotyczy